

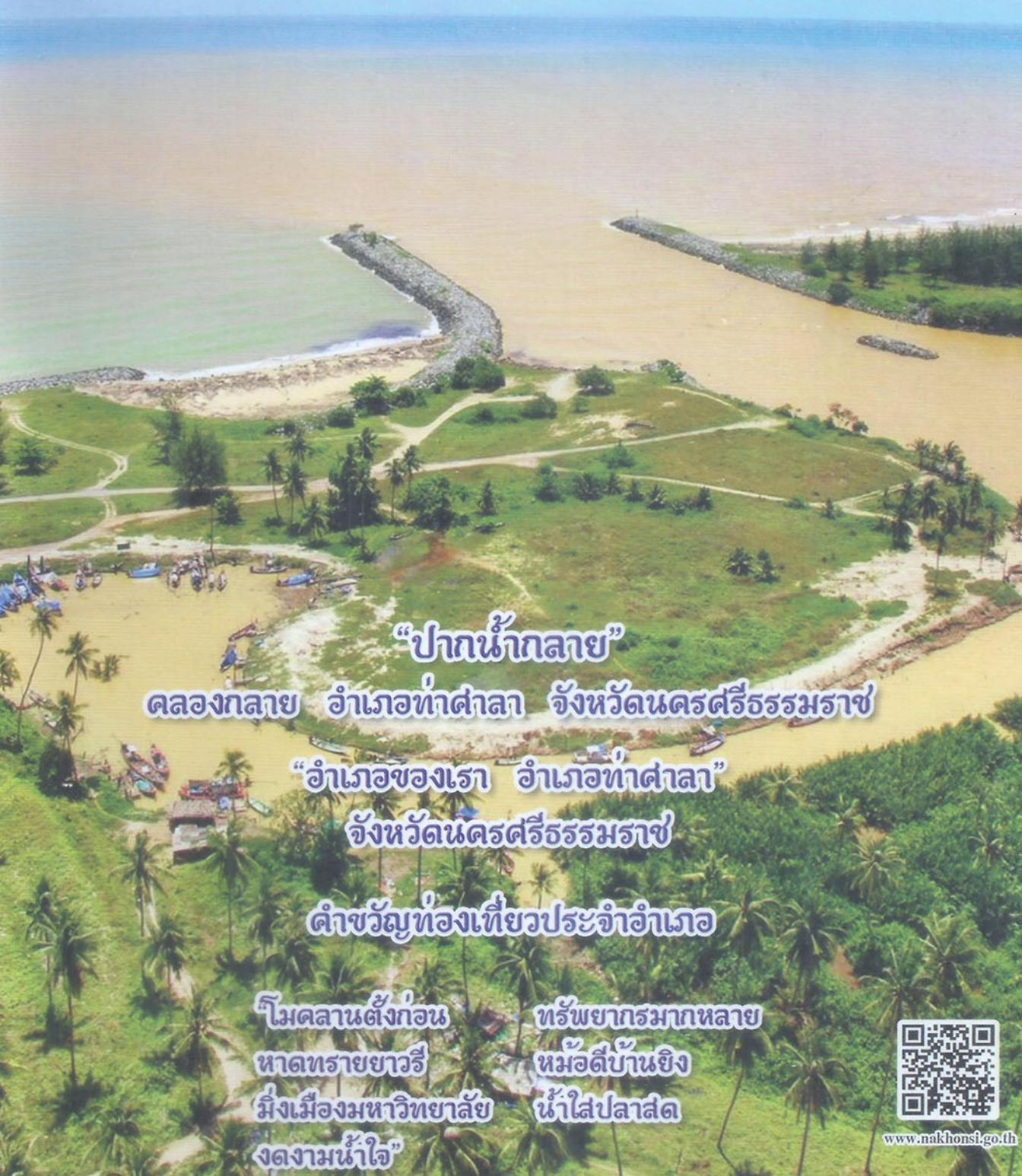
สาร

ISSN ๐๘๕๙-๘๖๖๕

นศส.นศร.นศบ.นศ.น

ปีที่ ๕๒ ฉบับที่ ๑๑ เดือนสิงหาคม ๒๕๖๕

สารานุกรมศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนจังหวัด ทุ่มเทแจกจ่ายประชาชน

“ปากน้ำกลาย”

คลองกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

“อำเภอของเรา อำเภอท่าศาลา”

จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำขวัญท่องเที่ยวประจำอำเภอ

โมเดลต้นตอก่อน

ทรัพยากรมากมาย

หาดทรายขาวรี

หม้อดีบ้านยิง

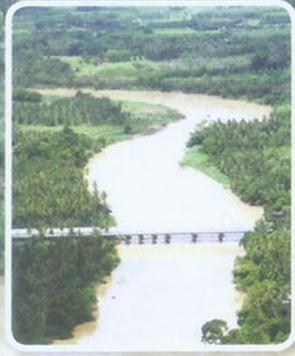
มิ่งเมืองมหาวิทยาลัย

น้ำใสปลาสด

งดงามน้ำใจ

www.nakhonsi.go.th

คลองกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำว่า “กลาย” อาจารย์บุญเสริม แก้วพรหม ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอท่าศาลา ได้บันทึกไว้ว่า “กลาย เป็นคำสำคัญที่มีความผูกพันเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่อำเภอท่าศาลามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้เป็นชื่อเทพเจ้าที่เคารพบูชาแล้วยังปรากฏเป็นชื่อบ้านนามเมือง เป็นชื่อสายน้ำสำคัญ จนถึงเป็นชื่อผลผลิตจากพื้นที่ที่เป็นรู้จักกันทั่วไป” คำเหล่านั้นก็คือ “พ่อท่านกลาย - ทวดกลาย” “ตำบลกลาย” “อำเภอกลาย” “ยากลาย” “เคยกลาย” “ลูกหลานท่านกลาย” “โหมกลาย” และ “คลองกลาย”

ในเรื่องของ “คลองกลาย” ที่นำมาขึ้นปกสารนครศรีธรรมราชฉบับนี้ เป็นคลองสายสำคัญ มีต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาหลวงในเขตอำเภอนบพิตำ เป็นคลองสายใหญ่ที่หล่อเลี้ยงคนนบพิตำและท่าศาลามาเป็นเวลานานนับตีกดบารพ์ คลองกลายไหลผ่านพื้นที่ตำบลลุงชิ่ง ตำบลนบพิตำ ตำบลนาแหรง ซึ่งเป็นพื้นที่อำเภอนบพิตำ ไหลเข้าสู่เขตอำเภอท่าศาลาที่ตำบลสระแก้ว ตำบลตลิ่งชัน ตำบลกลาย รวมระยะทางนับร้อยกิโลเมตรก่อนไหลลงสู่ทะเลอ่าวไทยในพื้นที่ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา เรียกบริเวณนี้ว่า **“ปากน้ำกลาย”**

“คลองกลาย” เป็นสายน้ำขนาดกว้างใหญ่มาก มีปริมาณน้ำตลอดทั้งปีไม่ขาด เป็นแหล่งน้ำที่หล่อเลี้ยงพืชพรรณ เรือกสวนไร่นาตลอดสายคลองที่ไหลผ่าน ไม่ว่าจะเป็น สวนทุเรียน ผลไม้ตามฤดูกาลต่างๆ สวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นภาคกิจกรรมที่เป็นรากฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอนบพิตำและอำเภอท่าศาลามาโดยตลอด มีการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะได้จัดให้มีการ **“ล่องแก่งคลองกลาย”** ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีชื่อเสียงมากในปัจจุบันนี้

“คลองกลาย” ไหลลงสู่ทะเลอ่าวท่าศาลา ได้พัดพาเอาธาตุอาหารสำคัญๆ หลากหลายชนิดลงสู่ทะเลที่เป็นอาหารอันมีคุณค่าต่อสัตว์น้ำนานชนิด จึงทำให้ทะเลบริเวณอ่าวท่าศาลามีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วย กุ้ง หอย ปู ปลา ที่มีรสชาติเป็นเลิศแห่งหนึ่งของโลก จนพื้นที่บริเวณนี้ได้ชื่อว่า **“อ่าวทองคำ”**

“คลองกลาย” ในปัจจุบันได้มีสะพานคอนกรีตที่ทันสมัยและสวยงามแข็งแรง ตลอดทุกเส้นทางที่ใช้ข้ามสัญจรไปมาระหว่างกันตลอดเส้นทาง และที่สำคัญคือ สะพานข้ามคลองกลายบริเวณถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔๐๑ สายนครศรีธรรมราช - สุราษฎร์ธานี เป็นสะพานที่ทันสมัยปลอดภัยและสวยงาม มีความยาวที่สุดในนครศรีธรรมราชแห่งหนึ่ง และมี “ศาลาทวดกลาย” ตั้งอยู่หัวสะพานฝั่งตำบลสระแก้ว จุดสถิตจิตวิญญาณบรรพชนที่คนในพื้นที่และทั่วไปเชื่อกันว่ามีฤทธิ์ตั้งเทวดาอารักษ์ และผู้คนที่สัญจรไปมาได้แวะกราบไหว้ขอพรมิได้ขาด

ผศ. พอพล อุบลพันธุ์ / เรื่อง
วันชัย จันทรภักดี / ภาพ
อลิพี บุญยักดิ์ / ออกแบบ

มหาราชินีอาศิรวาท

ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๕

โลกกว้างนี้จะมีที่กษัตริย์
ที่ร่มฉัตรเป็นเอกภิเชกศรี
เลิศบุญญามหาราชินี
ตามรอยบาทพระกฐี "กฐีพล"

รอยพระบาทประทับลงที่ตรงไหน
ปิดเป่าภัยร้อนแรงทุกแห่งหน
พระหทัยเย็นยิ่งพระมิ่งมนต์
ปลูกชีพชนอยู่เย็นเป็นอาจิณ

ปลูกต้นสายธาราปลูกป่าเขา
ปลูกลำเนาไร่ยรรดหัดคิดสืบ
ปลูกศิลปาชีพปลูกแผ่นดิน
ปลูกท้องดินเรียนรู้อยู่พอเพียง

พระน้อมองค์ทักทายชนชายชวา
ปวงประชาทั่วถิ่นอินคัพที่เสียง
ทรงดับทุกขคลีคลายทุกรายเรียง
พระหทัยเย็นเย็นจ้ออย่างน้ำฟ้า

ที่ "สิบสอง-สิงหา" มหามงคล
ลู "เก้าสิบ" พระชนมพรรษา
ขออำนาจพระศรัยรัตนา
คตบุญญาขอพระองค์...ทรงพระเจริญ.

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ฝ่าพระพุทเจ้า

นางจวัน ชุสงแสง ประพนธ์

ชีวิตที่รุ่มเย็นต้องดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท

ฉะนั้น ขอให้ทุกคนทำเสียให้ทันเวลา มิฉะนั้นจะเสียชาติที่เกิดมาเป็นมนุษย์ พบพระพุทธศาสนา ถ้าจำคำนี้ไว้ได้มันคงจะไม่ประมาท ถ้าไม่สนใจก็จะเต็มไปด้วยความประมาท แล้วก็ไม่ได้รับอะไร แล้วมันก็จะเสียชาติเกิดมาเป็นมนุษย์ และได้พบพระพุทธศาสนาจริงๆ รวมคำว่าเรามาพูดในเรื่องศิลปะแห่งการครองชีวิต เป็นศิลปะเพื่อจะมีชีวิตอยู่ในโลกโดยไม่ต้องสัมผัสกับเขี้ยวของโลกก็พอสมควรแก่เวลาแล้ว ต้องขอยุติการบรรยายในวันนี้ไว้แต่เพียงเท่านี้

คัดจากหนังสือ “ธรรมะของพุทธทาสภิกขุ”

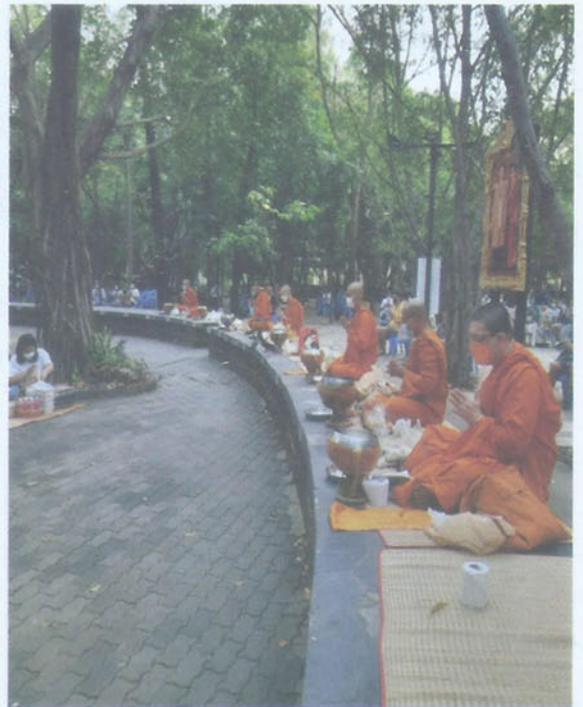

บุญ

วรรณดี สรรพจิต

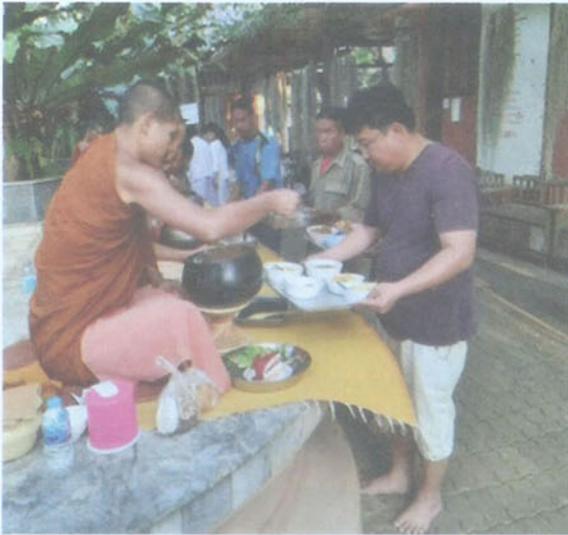
๑. บุญมี ๓ ระดับ

- ระดับที่ ๑ ทาน เป็นบุญระดับต้น เพื่อกำจัดความโลภ
- ระดับที่ ๒ ศีล เป็นบุญระดับกลาง เพื่อกำจัดความโกรธ คือโศสะ
- ระดับที่ ๓ ภาวนา เป็นบุญระดับสูง เพื่อกำจัดความหลง คือ โมหะ

๒. บุญมีคุณสมบัติดังนี้

๑. ขำระกาย วาจา ใจ ให้สะอาด เวลาใดทำให้ฟุ้งแว้ว เหมือนได้แก้วมีค่าเป็นราศี เวลาใดทำให้ราศีเหมือนมณีแตกหมดลตราคา
๒. นำความสุข ความเจริญ ความก้าวหน้ามาให้
๓. ติดตามผู้กระทำไปทุกฝีก้าว ทั้งชาตินี้และชาติหน้า
๔. เป็นของจำเพาะตน ใครทำใครได้ ทำแทนกันไม่ได้ โจรก็ลักเอาไปไม่ได้
๕. เป็นที่มาแห่งโภคทรัพย์สมบัติทั้งปวง
๖. ให้มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ และนิพพานสมบัติ

๓. ลักษณะของผู้มีบุญ

๑. มีผิวพรรณดี งดงาม สะอาด เก๋ียงเกลา มีน้ำมีนวล เปล่งปลั่ง
๒. มีเสียงไพเราะเหมือนระฆังเงิน หรือเสียงหวานดังนกการเวก เสียงดีไม่แหบแห้ง ไม่กระด้าง ไม่หยาบ จับใจผู้ฟัง
๓. มีทรวดทรงดี เหมาะเจาะ ไม่สูงไม่ต่ำ ไม่อ้วน ไม่ผอมจนเกินไป
๔. มีรูปร่างดี อวัยวะทุกส่วนสมประกอบ งดงาม ตั้งอยู่เหมาะสมตามส่วน

๔. บุญต่างกับกุศล

บุญ คือความอึดใจ สบายใจ เช่น การได้ทำอะไรให้ถูกต้องตามประเพณีแล้วสบายใจ เป็นบุญกุศล คือตัวปัญญา ตัวความรู้ ความเข้าใจ ถ้าเปรียบเป็นวัตถุก็เหมือนแสงสว่าง ตัวกุศลเป็นแสงสว่างทำให้ความมืดหายไป ความเชื่อหลงมกมายหายไป

บุญกับกุศล เมื่อเทียบกัน กุศลใหญ่กว่า เพราะถ้าเราทำอะไรให้เกิดบุญ ตัวกุศลอาจไม่เกิดก็ได้ แต่ถ้าเกิดกุศลแล้ว บุญจะเกิดขึ้นด้วย ยกตัวอย่างการฟังพระสวดอภิธรรม ถ้าเราไม่รู้ ไม่เข้าใจเนื้อหาที่พระสวด เราก็ไม่เกิดกุศล เกิดเพียงชั้นบุญเท่านั้นเพราะเป็น “ธัมมัสสวนมัย” คือสำเร็จด้วยการฟังธรรม แต่ถ้าเราเข้าใจ รู้เรื่องที่พระสวด เราก็จะได้ปัญญา ก็เท่ากับได้ทั้งบุญและกุศล เพราะได้ทั้งความอึ้งใจและความเข้าใจ

๕. การทำบุญต้องเริ่มที่บ้านก่อน

พ่อแม่เป็นผู้อบรมบ่มนิสัยของลูก จึงไม่ควรตั้งนิยามว่า “พ่อแม่พูดอะไรก็ทำตามมั่งซี” แต่ควรจะตั้งนิยามเสียใหม่ว่า “พ่อแม่ทำอะไรก็ทำตามอย่างซี” ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะสอนลูกให้ซื่อสัตย์ เมื่อพ่อแม่คดโกง ใช้เล่ห์เหลี่ยม เพทุบายต่างๆ นานา และนี่คือที่มาของความด้อยพัฒนาในทุกๆ ด้านของชาติบ้านเมือง

เจ้าของ - ผู้จัดทำ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

คณะที่ปรึกษากิตติมศักดิ์

- ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช
- รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชทุกท่าน
- ท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ผู้อำนวยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช
- ท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ประชารัฐมัยจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช
- หัวหน้าหอสมุดแห่งชาตินครศรีธรรมราช
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
- รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
- รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโคกราช
- ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๑-๔
- ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๒ นครศรีธรรมราช-พัทลุง
- ผู้อำนวยการสำนักงานพุทธศาสนานครศรีธรรมราช
- ผู้อำนวยการสถาบันอาชีวศึกษา ภาคใต้ เขต ๑
- วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาตินครศรีธรรมราช

คณะที่ปรึกษา

- นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
- รองนายองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ที่ปรึกษา เลขานุการนายองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
- สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
- รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
- หัวหน้าส่วนราชการในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้อำนวยการหนังสือ "สารนครศรีธรรมราช"

นางกนกพร เดชเดโช นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยผู้อำนวยการหนังสือสารนครศรีธรรมราช

นางคุณจิ๋ว จันทร์พุ่ม ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สิบลักษณ์ ธรรมชาติ

ผู้ช่วยหัวหน้ากองบรรณาธิการ

นางจตุติ เขตรกลาง ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และงบประมาณ

บรรณาธิการ

ผศ.พอล อุบลพันธุ์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นายจตุรงค์ กุลพร้อม
นายวันพระ สืบสกุลจินดา

ประธานที่ปรึกษาของบรรณาธิการ

ว่าที่ ร.ต.พิทักษ์ สุวรรณโสภาส ที่ปรึกษานายก อบจ.นศ.

คณะที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

นายสวัสดิ์ กฤตวัตน์นันต์	นางสายใจ ตระกูลสันติ	นายชาติ สิบปรีศรี
นายชาญชาญ เอียดแก้ว	นายนิเวศ วัฒนคุณากร	นายอรอาจ สมพะณีโน
ผศ.ประจักษ์ เกษม	นายแพทย์บัญญัติ พงษ์พาณิชย์	รศ.ดร.กัณตภณ หนูทองแก้ว
รศ.วิมล คำศรี	นายแพทย์วิรัชิต ทองสมัคร	นายวรรณดี สรรพจิต
นายสงวน กลิ่นหอม	ผศ.ฉัตรชัย สุกระภาณุจน์	
นายบุญเสริม แก้วพรหม	นายสุธรรม ชัยนิตย์เกียรติ	

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.เดชชาติ ตริวิทย์	นายสุนทร สอดจิตต์
ผศ.ดร.สำเริง จันทุม	นายโกวิท วรรณภาณุจน์
นายศรวุฒิ นาคสุวรรณ	นายบัณฑิต สุทธิมูลิก
นายมาโนชญ์ เพ็ญทอง	นายสัมพันธ์ นาสเน็
ศ.ดร.บุญธรรม เทอดเกียรติชาติ	นายณรงค์ศักดิ์ กำเนิดทอง
นายนิพนธ์ สุขสะอาด	นายจวน ชูส่งแสง
นายสมใจ เณคิด	นายดำรง หนูทอง
นายสุชาติ ทองบุญยัง	นางสาวสายฝน จิตนพวงศ์
ดร.สุรินทร์ ทองทศ	ร.ต.บ.วิชา สุขจันทร์
นายพจณู มีจิตต์	นายกรีฑาทล วรรณภาณุจน์
นายทวี ศรีธรรมบุญกุล	นายสรวุฒิ หนูคง
นายศุภศิลาภี พงศ์ประวัฒน์	นายธีรยุทธ บัวทอง
นายนิยม กาญจนะ	นายไกรศักดิ์ สุจรรย์
นายชัยวัฒน์ สีแก้ว	นายธนวัต จันทร์ลัก
นายคำพ เกิดมีทรัพย์	นางสาวอรุณรัตน์ ทองคำ
นายมงคล โสมภา	รศ.สมบุญ บุญฤทธิ์

กองจัดการ

นายจตุรงค์ กุลพร้อม	นายธนวัฒน์ ชินพงศ์
นางสาวสุภาวดี แซ่ลิ้ม	นายพรวิรินทร์ ขอสิน
นางวราภรณ์ เนตรวงศา	นางสาวภาคติยา ทองแป้น
นางสาวพรทิพย์ พันธุ์พิพัฒน์	นางสาวพินิจ บุญชูศรี
นางสาวนันทา ทองสุวรรณ	นางสาวอรุณา เรียบร้อย
นายศนิย์ ชูบุญ	นายประภาส วงศ์สวัสดิ์
นางสาวศุทธิณี สว่างเย็น	นายเอกพจน์ ไบมีเด็น
นางธนัญญา ณ วงศ์	

วัตถุประสงค์ :

- เสนอข่าวสารของราชการและผลงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยว
- อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ประสานความรักภูมิใจในแผ่นดิน และความร่วมมือในการพัฒนาสังคมบ้านเมือง โดยมีจุดมุ่งหมายเสนอเนื้อหาสาระที่แสดงความเป็นนครศรีธรรมราชอันเกิดขี้นเอง

ปีที่พิมพ์ : สิงหาคม ๒๕๖๕ จำนวน ๒,๕๐๐ เล่ม

ศิลปกรรม - รูปเล่ม : ผศ.พอล อุบลพันธุ์, นายอภิพล บุญภักดิ์

ประสานงาน พิสูจน์อักษร ถ่ายภาพ : ผศ.พอล อุบลพันธุ์, นางสาวศุทธิณี สว่างเย็น

เลขที่ ๓๐๙ หมู่ที่ ๗ ถ.เทพารักษ์ ต.โพธิ์เสด็จ อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐ www.nakhonsi.go.th E-mail : sannakhon@hotmail.com

สถานที่ออกแบบและจัดพิมพ์ : หจก.โรงพิมพ์ประจักษ์การพิมพ์ เลขที่ ๑๑๘/๖-๘ ม.๑ อ.นคร-ทุ่งสง ต.ช้างซ้าย อ.พระพรหม

จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐ โทร. ๐-๗๕๕๔-๖๑๕๕ E-mail : P_interprint@hotmail.com

เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๕
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า นางกนกพร เดชเดโช นายกองคํการบรหการส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
คณะผู้บริหาร สมาชิกสภาฯ ปลัด หัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการ
และพนักงานจ้างในสังกัดคํการบรหการส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

สารบัญ

- ๓ มหาราชินีอาศิรวาท
จวน ชูส่งแสง
- ๔ คำคัด
- ๕ ประตูลัทธิ : บุญ
วรรณดี สรรพจิต
- ๙ สารนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด
นครศรีธรรมราช
- ๑๑ คำกรอง : อย่าลืมนาฬิกาของสี่ห้องไซ
กวีสาว ชาวเชียรใหญ่
- ๑๒ เมืองพระ : ลำดับของอริยมรรค ๘
มลินีนัน ญัฐศรีวัฒน์
- ๑๔ อำเภอของเรา : อำเภอท่าศาลา
ชัยวัฒน์ สีแก้ว
- ๓๒ ศิลปวัฒนธรรม : รำลึกสองท่าโนราห์ขั้นพื้นฐาน
กระบวนท่ารำเพลงครู “โนราห์ทำครู” ตอนที่ ๒
ผศ. จินตนา อนุวัฒน์
- ๓๙ นิทานพื้นบ้านคำกลอน : เรื่อง ปรีศนารูปวาด
จวน ชูส่งแสง
- ๔๓ คำกรอง : สรพงศ์พระเอกในตำนาน
ดามพ์ คลองแดน
- ๔๔ บุคคลสำคัญของเมืองนคร : พลตำรวจตรี
ขุนพันธรักษ์ราชเดช “นายพลหนึ่งเหนียว”
พันธรักษ์ราชเดช (บุตร พันธรักษ์). ขุน
ผศ. พอพล อุบลพันธุ์
- ๔๙ ประวัติศาสตร์ : ทวดกลายเป็น
“เทวดาแห่งคลองกลาย” คลองกลาย
ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา
จังหวัดนครศรีธรรมราช
สุชาติ ทัพเสน
- ๖๐ เรื่องเล่าจากนายหนัง : เล่าความหลัง เมื่อครั้งไป
แสดงหนังตะลุง ๗ วัน ๒ รัฐ ในประเทศมาเลเซีย
ตอนที่ ๒
ศ.ดร. บุญธรรม เทอดเกียรติชาติ
- ๖๕ ภาพพินคำ : ปลาสุภาพ
โพธิ์ เกื้อเพชรแก้ว
- ๖๖ เรื่องสั้น : มือกลองโนรา
ดำรงค์ หนูทอง
- ๖๙ การศึกษาเมืองนคร : พระพุทธเจ้าหลวงกับ
การศึกษาเพื่อปวงชน
ณรงค์ นุ่นทอง
- ๘๓ มุขปาฐะ : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ
วรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช
รศ. วิมล คำศรี
- ๙๒ นานาสาระ : “หนึ่งภาพ - พินคำ”
(ผ้าของพระภิกษุและภิกษุณี)
ผจญ มีจิตต์
- ๙๔ สารระข่าว : องค์การบริหารส่วนจังหวัด
นครศรีธรรมราช
ฝ่ายการประชาสัมพันธ์ อบจ.นศ.
- ๙๘ ท้ายวัง
บรรณาธิการ
- ๑๐๐ งามภาพ - งามคำ : ล. ลิง เปลี่ยนงาน
สมใจ สมคิด

อย่าลืมนาฬิกาของลิ้มข่องไซ

แม่ฉวยเคียวเกี่ยวข้าวหัวเข้าหมอก

ทั้งนาในนานอกแดดออกแผ่

คว้งเกศทิพย์ทั้งวันเขาบรรเลง

ขาดใต้เหงายเหงาติดเอาครัน

เสียงพ้อทักฉาวฉาวคว้งข่ามั้ง

ลุงเรียดงไหม้สุไม่รู้หวัน

เปิดนิยายฮายเบือเหื่อไหลคัน

ขาดลักลั่นหลาเห็นจนเกินใคร

ทำเพื่อลูกหญิงชายทั้งหลายแหล่

นี้แหละแม่เสดสามากหาไหว

กลัวว่าอื้อดอยากลำบากใจ

ทนทำไปไม่บ่นสักหนเดียว

สมัยนี้ก้าวหน้ำรตราถึง

คร่าวแค่ครึ่งชั่วโมงซัดโด้งเหวียว

จะก็ไรไม่ว่าเร็วหาเดียว

รอแปบเดียวได้ขายขาดบายแรง

เดิบโตมาอย่าปลิ้มหลงลิ้มถิ่น

อย่าลืมดินฝักรกยกถลอง

อย่าลืมภาษาใต้ยีนไกล้แซง

อย่าลืมเท่งลิ้มแด้ง..แหล่งกลางเพลีนฯ

กวีสาว ชาวเขียร์ใหญ่ เขียน ๓ / ๑๑ / ๒๕๖๔

ขอบคุณภาพจากพี่ สุณีย์ พุ่มมณี ค่ะ

ลำดับของอริยมรรค ๘

มลินีนัน ญัฐศรีวัฒน์ / เรียบเรียง

พระพุทธองค์ทรงเรียงลำดับของอริยมรรค ๘ ประการไว้ ทำให้จึงทรงเรียงลำดับไว้แบบนี้

๑. สัมมาทิฏฐิ ความเห็นที่ถูกต้อง

คำว่าทิฏฐิ เป็นคำในภาษาบาลี แปลว่า ความเห็น (ในภาษาสันสกฤตคือคำเดียวกับทฤษฎี) สัมมาทิฏฐิ ถือเป็นกระดุมเม็ดแรกในอริยมรรค ๘ ถ้าถัดกระดุมเม็ดแรกผิดตั้งแต่แรก ทุกอย่างก็ตามมาจะไปผิดทิศผิดทาง อย่างแน่นอน ดังนั้น สัมมาทิฏฐิ จึงควรหมายถึงความเห็นที่ถูกต้องในการรู้แจ้งและหลุดพ้น (มิได้หมายความว่าเพียงว่ารู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดควร ถูกต้องตามศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ดังที่เราเข้าใจกัน) คือ เจ้าตัวต้องเห็นจริงๆ เชื่อจริงๆ อย่างไม่คลอนแคลนว่า แนวทางในการพัฒนาจิต ผักผ่อนจิตจนหลุดพ้นได้นั้นต้องมีการเจริญสติ เจริญความรู้ตัว เป็นทางเอก

๒. สัมมาสังกัปปะ ความคิดที่ถูกต้อง

เป็นกระดุมเม็ดที่สอง คือ การขบคิดแบบพุทธะ โดยมีโรดแมปของการบรรลุพุทธะอยู่ในหัวเสมอไว้ คอยนำทางชีวิต โดยเจ้าตัวต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่ว่าพระพุทธองค์ทรงมีวิถีคิดอย่างไรในการมองโลกมองชีวิต มองตัวตน และมองสรรพธรรมทั้งปวง

๓. สัมมาวาจา การมีวาจาที่ถูกต้อง

สำหรับยุคนี้ คือ การพูดและการแชท รวมทั้งการโพสต์อย่างมีสติกำกับเสมอ

๔. สัมมากัมมันตะ การปฏิบัติที่ถูกต้อง

คือการลงมือกระทำอย่างจริงจังในการปฏิบัติกรรมฐาน ซึ่งรวมทั้งการเจริญสติ เจริญความรู้ตัวระหว่างกันด้วย พระพุทธะ พระอริยเจ้าทำอะไรอย่างไรตัวเราก็คควรกระทำแบบนั้น

๕. สัมมาอาชีวะ การหาเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง

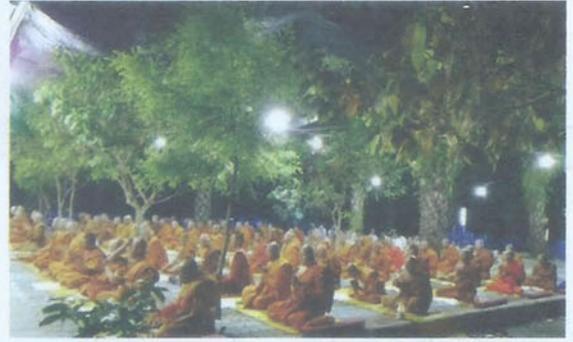
ต่อไปจึงเป็นสัมมาอาชีวะ คือ ผสานเข้าไปในวิถีชีวิตประจำวันของเรา ในระดับที่กลายเป็น “ทาง” หรือ “วิถีชีวิต” ของตัวเองแล้วจริงๆ

๖. สัมมาวายามะ ความเพียรที่ถูกต้อง

เมื่อเห็นว่ามาถูกทางแล้ว คือ เกิดปัญหาที่แน่ชัดขึ้นแล้ว จึงมีกำลังใจ ให้แรงความเพียรในการบำเพ็ญต่อไปในทางที่ถูกต้องนั้น นั่นคือมีสัมมาวายามะ

๗. สัมมาสติ การมีสติที่ถูกต้อง

ในกระบวนการนี้ก็ต้องมีสัมมาสติมากำกับ ความเพียร เหมือนในพละ ๕ ที่ต้องมสติเป็นแกนกลาง คุมพละ ๔ ตัวที่เหลือ (ศรัทธาพละ วิริยะพละ สมาธิพละ ปัญญาพละ) ให้สมดุล จึงจะมีพลังขับเคลื่อนได้ถูกต้องและมีกำลังตลอดเวลาที่เพียรบำเพ็ญนั้น ไม่หลงออกนอกเส้นทางในภายหลัง

๘. สัมมาสมาธิ การมีสมาธิที่ถูกต้อง

สุดท้าย เพราะสิ่งที่กระทำอย่างถูกต้อง ตรงทาง ไม่คลาดเคลื่อนออกจากเส้นทาง อันเริ่มตั้งแต่ ปรียัติและปฏิบัติมาถูกทางอย่างต่อเนื่อง เพราะสติที่คอยกำกับอยู่เรื่อยๆ “สัมมาสมาธิ” จึงเกิดขึ้น อันเป็นสมาธิของ พระพุทธะที่เกิดจากกายรวมใจ

การเจริญกรรมฐานจะทำให้จิตของผู้เจริญพ้นจากกิเลสเป็นคราวๆ (ตหังคนิพพาน) เมื่อเจริญกรรมฐาน ทุกวันมิได้ขาด จึงเกิดความสงบแบบจิตตั้งมั่นและตระหนักรู้ ที่สะสมชั่วโมงบำเพ็ญเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนเป็นฐาน ที่ตั้งแห่งการลุถึงปัญญาวารมีในระดับถัดๆ ไปตามลำดับ ซึ่งจะวนกลับไปเพิ่มพูนความเห็นหรือยิ่งเกิดสัมมาทิฏฐิ ในระดับที่สูงขึ้นสูงขึ้น ไต่สูงขึ้นเป็นขบวนทั้งมรรค ๘ เป็นเกลียวพลวัต จนเลื่อนขั้นทางจิตสำเร็จในขั้นต่อไป ตามลำดับจนถึง...อริยมูนิในที่สุด

อ้างอิง : สรุปจากข้อเขียนของ สุวินัย ภรณวลัย เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๔

อำเภอท่าศาลา

ชัยวัฒน์ สีแก้ว

จากใจผู้เขียน

อำเภอท่าศาลา เป็นหนังสือชุด “สองธรรมลือเลื่อง เมืองคักดีลือทึ่ เสน่ห์นครศรีฯ มีของดีทุกอำเภอ” เน้นสาระความรู้และคุณค่าทางจิตใจ เพื่อเป็นช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์จังหวัดนครศรีธรรมราช

หนังสืออำเภอท่าศาลาเล่มนี้ มีเนื้อหาสำคัญ ประกอบด้วย ชื่อบ้านนามเมือง สถานที่ตั้ง แหล่งท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติเขานัน ศาลาทวดทกลาย ตำนานทวดทกลาย โบราณสถานตุมปัง ตำนานทวดตุมปัง ศิลาจารึก วัดมเหยงคณ์ (ลุ่มโหนด) โบราณสถานโมคลาน พ่อท่านขลุ่ยวัดเทวดาราม ประวัติวัดเทวดาราม วัดนางตรา และกรุพระวัดนางตรา

ความรู้ทั้งหลายเสมือนใบไม้ในผืนป่าใหญ่ ย่อมมีอยู่จำนวนมากเหลือคณานับ แต่ความรู้ที่หยิบยกมานำเสนอในหนังสือเล่มนี้ ยังน้อยกว่าเศษเสี้ยวของใบไม้เพียงใบเดียวในผืนป่าใหญ่นั้น แต่ผู้เขียนพยายามประมวลมารวบรวมไว้ เพียงปรารถนาคำแนะนำเสนอเพื่อเป็นเชื้อไฟความรู้ ให้อนุชนคนรุ่นหลังได้ต่อเติมให้เป็นกองไฟความรู้ที่คุโชนสว่างไสวโชติช่วงต่อไป เชื่อว่ายังมีความรู้อีกมากมายที่ยังรอให้ผู้ใฝ่รู้ได้ค้นหา หากผู้อ่านท่านใด มีความรอบรู้ที่ลึกซึ้งก็สามารถนำมาต่อเติมเสริมแต่ง สนับสนุนกัน ก็น่าจะได้เป็นความรู้ที่สมบูรณ์และลึกซึ้งยิ่งขึ้น การส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน ถือว่าเป็นเรื่องที่ควรสรรเสริญ ผู้เขียนคิดว่า ตนเองยังมีประสบการณ์ ความรู้และการศึกษาค้นคว้าที่ยังอ่อนด้อย ความขาดตกบกพร่อง คงมีอยู่ไม่น้อย จึงต้องกราบขออภัยไว้ ณ ที่นี้

หากหนังสือเล่มนี้ มีส่วนดีอยู่บ้าง ขออุทิศความดี แทนพานดอกไม้ มอบแด่คุณพ่อเพ็อง คุณแม่เกลื้อม (จุน) สีแก้ว บิดามารดาผู้ให้กำเนิดเป็นเบื้องต้น และครูอาจารย์เคยอบรมสั่งสอนในสถาบันการศึกษาตั้งแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน รวมถึงผู้สร้างสรรค์ตำราและร่องรอยหลักฐานไว้ให้ศึกษาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันซึ่งทุกท่านเป็นเสมือนครูบาอาจารย์

บุคคลที่เสียสละแรงกาย แรงใจ ทรัพย์สินเงินทอง ความก้าวหน้าในชีวิตส่วนตัว แม้กระทั่งการศึกษา และอนาคตตัวเอง เพียงเพื่อให้ผู้เขียนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน มีการศึกษา มีความรู้ มีอาชีพมั่นคง สามารถใช้

ความรู้เพื่อประกอบอาชีพที่ดำรงอย่างมีความสุข ประสบความสำเร็จในชีวิตตามอัธยาศัย บุคคลผู้เสียสละดังกล่าว เป็นขวัญและกำลังใจที่ดีเสมอมา จึงขอขอบคุณ พี่มณี พี่สิบล พี่เนย พี่เนียด น้องนับ น้องนอบ และน้องเอียด รวมทั้งภรรยาและบุตร เจ๊ียบ และ โจ้ ขอขอบคุณและจะรำลึกถึงคุณงามความดีของทุกคนตลอดไป

ขอขอบคุณผู้ที่มีน้ำใจอุปการคุณ สนับสนุนช่วยเหลือผลักดันให้หนังสือเล่มนี้สำเร็จลุล่วง ได้ปรากฏโฉมในบรรณพิภพอย่างสง่างาม หากหนังสือเล่มนี้มีส่วนขาดตกบกพร่องไม่เหมาะสมด้วยประการใด ผู้เขียนกราบขอภัยไว้ ณ โอกาสนี้ และพร้อมรอคำชี้แนะด้วยความหวังดีจากผู้อ่าน ด้วยความเคารพและขอบพระคุณยิ่ง

ด้วยความปรารถนาดี

ชัยวัฒน์ สีแก้ว

อำเภอท่าศาลา

ประวัติความเป็นมา

๕,๐๐๐ - ๑๒,๐๐๐ ปีมาแล้วพบร่องรอยการอยู่อาศัยที่บ้านบางสาร (บ้านบางพานไทร) หมู่ที่ ๓ ตำบลกลาย เช่น เครื่องมือหินขัด เศษภาชนะดินเผา เป็นต้น

๔,๐๐๐ - ๕,๐๐๐ ปีมาแล้วพบร่องรอยการอยู่อาศัยคลองกลาย หมู่ที่ ๑ ตำบลสระแก้ว เช่น ขวานหิน เลี่ยมหิน เป็นต้น

๑,๕๐๐ - ๔,๐๐๐ ปีมาแล้วพบคลองมโหระทึกที่บ้านเราะในตำบลสระแก้ว

พ.ศ. ๗๐๑ - ๘๐๐ พบเหรียญเงินพูน้น ที่ตำบลโมคลาน

พ.ศ. ๑๑๐๑ - ๑๒๐๐ มีศิลาจารึกวัดมเหยงคณ์ (ลุ่มโหนด) ตำบลตลิ่งชัน

พ.ศ. ๑๑๙๒ สร้างเมืองโมคลาน (ตั้งดินตั้งฟ้า ตั้งหญ้าเข้ตมอน โมคลานตั้งก่อน นครตั้งหลัง)

พ.ศ. ๑๑๙๓ สร้างวัดมเหยงคณ์ (ลุ่มโหนด) ตำบลตลิ่งชัน

พ.ศ. ๒๓๕๒ ตั้งอำเภอกลาย (สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์)

พ.ศ. ๒๔๙๕ เปลี่ยนชื่อจากอำเภอกลาย เป็นอำเภอท่าศาลา

ปัจจุบันอำเภอท่าศาลา มี ๑๐ ตำบล ได้แก่ ท่าศาลา กลาย ท่าซิ่น หัวตะพาน สระแก้ว โมคลาน ไทบุรี ดอนตะโก ตลิ่งชัน และโพธิ์ทอง มีพื้นที่ ๓๘๗.๐๒ ตารางกิโลเมตร

ชื่อบ้านนามเมือง

อำเภอท่าศาลาเป็นอำเภอเก่าแก่อำเภอหนึ่ง เดิมชื่อว่า อำเภอกลาย เคยตั้งที่ว่าการอำเภอที่ปากน้ำท่าสูง ที่วัดเตาหม้อ และที่หมู่บ้านท่าศาลา ตามลำดับ

“ท่าศาลา” หรือชาวบ้านเรียกว่า “ท่าหลา” เพราะว่าแต่เดิมชาวบ้านได้สร้าง “ศาลา” ไว้ริมคลองสายเล็ก ๆ สายหนึ่งที่แยกออกมาจากคลองท่าสูง เพื่อเป็นที่พักเรือและเป็นที่ยับเรือ (จอดเรือ) ชาวบ้านจึงเรียกบริเวณนั้นว่า “หลาน้ำ” หรือ “ท่าหลา” ตรงกับภาษากรุงเทพฯว่า “ท่าศาลา”

กลายเป็น เป็นชื่อที่ตั้งขึ้นตามปรากฏการณ์ของธรรมชาติเมื่อถึงฤดูน้ำหลาก พื้นที่บริเวณปากน้ำกลายเป็นเปลี่ยนแปลงตามความรุนแรงของกระแสน้ำที่ไหลและกัดเซาะตลิ่ง ทำให้บริเวณปากน้ำนั้น มีสภาพเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยมา ตามความรุนแรงของกระแสน้ำ ผู้คนจึงเรียกบริเวณนั้นว่า “กลายเป็น” หมายถึง เปลี่ยนแปลงไป ในเอกสารโบราณประเภทหนังสือขุนชาว หรือหนังสือสมุดไทยชาว “พงศาวดารเมืองนครศรีธรรมราช” เลขที่ ๓๖/๑ ฉบับสำนักหอสมุดแห่งชาติ ได้กล่าวถึงชื่อ “กลายเป็น” ไว้ด้วย

หัวตะพาน เป็นชื่อตำบลที่เพี้ยนเสียงมาจากคำว่า “หัวฟ่าน” เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นสนามรบระหว่างไทย - พม่า ในสงครามเก้าทัพ ทหารทั้งสองฝ่ายทั้งไทยและข้าศึก ถูกคมหอก คมดาบ หัวขาดเกลื่อนกลาดทั่วบริเวณนั้น คนในท้องถิ่นเรียก เรียกว่า “หัวฟ่าน” หมายถึง ศีรษะเกลื่อนกลาด ระเกะระกะ และเรียกบริเวณนั้นว่า “หัวฟ่าน” หรือ “บ้านหัวฟ่าน” เมื่อมีการยกระดับ “บ้านหัวฟ่าน” ขึ้นเป็นตำบล ก็เปลี่ยนชื่อจาก “หัวฟ่าน” เป็น “หัวตะพาน”

สระแก้ว เป็นชื่อตำบลที่ตั้งชื่อตามสิ่งที่มีอยู่ในบริเวณนี้ คือ มีสระน้ำขนาดใหญ่ อยู่บริเวณวัดสระแก้ว ในปัจจุบัน น้ำในสระใสเหมือนแก้วกระจก จึงเรียกพื้นที่บริเวณดังกล่าวว่า “สระแก้ว”

ดอนตะโก เป็นชื่อตำบลที่มีประวัติยาวนานอีกตำบลหนึ่ง คำว่า ดอนตะโก มาจากคำว่า “ดอน” แปลว่า ที่สูง น้ำไม่ท่วม และ “ตะโก” เป็นชื่อพืชประจำถิ่นชนิดหนึ่ง เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ผลเป็นพวงคล้ายลำไย ผลกินได้ทั้งผลแก่และผลสุก รสเปรี้ยว เรียกว่า “โก” หรือ “ต้นโก” ภาษากรุงเทพ หรือภาษากลางเรียกว่า “ตะโก” ชาวบ้านเรียกบริเวณที่ดอนที่มีต้นโก หรือตะโกขึ้นว่า “ดอนโก” หรือ “ดอนตะโก” ภาษากรุงเทพ หรือภาษากลางว่า “ดอนตะโก”

โมคลาน (โมก - คะ - ลาน) เป็นชื่อตำบลเก่าแก่ มีประวัติความเป็นมายาวนานตำบลหนึ่ง คำว่า โมคลาน มาจากคำว่า “โมคัลลานะ” เจ้าชายจากลังกาที่มาสร้างเมือง โมคลาน

ตลิ่งชัน เป็นตำบลที่แยกออกมาจากตำบลกลายเป็น บริเวณนี้มีคลองกลายเป็นไหลผ่าน ที่ตั้งของตำบลมีตลิ่งสูงชัน ชาวบ้านจึงเรียกบริเวณนี้ว่า “ตลิ่งชัน”

โพธิ์ทอง เป็นตำบลที่แยกออกมาจากตำบลหัวตะพาน ชื่อโพธิ์ทอง มาจากพื้นที่บริเวณนี้มีต้นโพใหญ่ต้นใหญ่ ให้เงาร่มรื่น เมื่อแยกบริเวณนี้มาเป็นตำบลก็ใช้ชื่อว่าตำบล “โพธิ์ทอง”

บ้านหน้าทับ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๘ เกิดสงคราม ๙ ทัพ พม่ายกกองทัพข้ามเขาหลวง เข้าเขตท่าศาลาที่บ้านปากทอง เจ้าพระยานคร (พัฒน์) วางแผนตั้งรับเป็นระยะๆ ฐานทัพที่สำคัญ เช่น บ้านชุมโง้ง (บริเวณดังกล่าว ครอบคลุมถึงชั้นตะลุมบอน ล้มตายกันมากทั้งสองฝ่าย เมื่อเสร็จศึกผู้คนเอาโลงศพไปประพรมรวมกันที่บริเวณนั้น จึงเรียกว่า บ้านชุมโง้ง บ้านป่าโหล่น บ้านหัวตะพาน ส่วนทัพสำคัญของเจ้าพระยานคร (พัฒน์) ตั้งที่บริเวณที่เรียกว่า “บ้านหน้าทับ” ในปัจจุบัน

บ้านแหลม ผู้คนอพยพมาจากแหลมตะลุมพุก หลังจากเกิดวาตภัยครั้งใหญ่ “พายุแฮเรียต” เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ ผู้ที่เป็นไทยพุทธและมุสลิมมาอยู่อาศัย รักใคร่กลมเกลียวสามัคคีกัน ตั้งที่อยู่อาศัยว่า “บ้านแหลม” อาชีพหลักคือ ทำการประมง

บ้านท่าสูง เป็นที่ราบสูง ถึงฤดูน้ำหลาก น้ำท่วมไม่ถึง บริเวณดังกล่าวมีคลองไหลผ่าน เช่น คลองท่าสูง คลองสิงห์ คลองโก และบริเวณดังกล่าว มีวัดท่าสูง

บ้านท่าสูงบน ลักษณะเป็นเนินสูง ผู้คนต้นตระกูลเดินทางจากมาเลเซีย ๒๐๐ กว่าปีก่อน มาทางทะเล เมื่อเห็นเป็นเนินสูงก็เข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน เรียกว่า “ท่าสูงบน” สายตระกูลที่เดินทางมาจากมาเลเซีย ลังเกตจากนามสกุลมักขึ้นต้นคำว่า “โตะ” เช่น โตะหมาด โตะหมาน โตะหาด โตะเต็บ เป็นต้น

บ้านเตาหม้อ เดิมเป็นปรากร้าง เมื่อเกิดสงครามเก้าทัพ ในสมัยรัชกาลที่ ๑ มีชาวจีนอพยพหนีภัยสงครามมาจากเมืองถลาง จังหวัดภูเก็ต มาตั้งบ้านเรือน และปั้นหม้อดินขายอยู่บริเวณสองฝั่งคลอง จึงเรียกบริเวณนี้ว่า “บ้านเตาหม้อ”

บ้านในดุง (ในทุ่ง) เดิมเป็นทุ่งนาผืนใหญ่ ผู้คนกลุ่มแรกๆ ที่มาสร้างบ้านเรือน เป็นชาวมุสลิมที่หนีภัยสงครามการค้าอาณานิคมของอังกฤษ ส่วนใหญ่มาจากรัฐต่างๆ ของประเทศมาเลเซีย ปีนัง ตรังกานู กลันตัน และจังหวัดสงขลา ยะลา และปัตตานี

ท่าขึ้น, ทางขึ้น ท่าขึ้น เป็นชื่อตำบลหนึ่งในอำเภอท่าศาลา เมื่อ พ.ศ. ๒๒๓๒-๒๒๔๙ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ตรงกับรัชกาลพระเพทราชา ทางกรุงศรีอยุธยายกกองทัพเรือมาตีนครศรีธรรมราช และมาขึ้นบกที่บริเวณ “ทางขึ้น” (วัดทางขึ้น) ในปัจจุบัน ชาวบ้านบางคนเรียกว่า “ท่าขึ้น”

ยางงาม

เดิมบริเวณนี้มีต้นยาง (ยางนา) ต้นหนึ่งที่มีลักษณะลำต้นคดงอ ไม่ตรง และมีลักษณะเป็นปุ่มปมใหญ่ที่ส่วนกลางลำต้น ชาวบ้านเรียกกันว่า “ยางพอก” หมายถึง เหมือนมีสิ่งใดมาพอกไว้ทำให้เป็นปุ่มปมใหญ่

เมื่อพ่อท่านรุ่มเจ้าอาวาสวัดสระแก้ว จะมาสร้างวัดที่บริเวณดังกล่าว จึงตั้งชื่อบริเวณดังกล่าวให้เป็นชื่อในทางดี กลับกันกับลักษณะของต้นยางที่คดงอและมีปุ่มปมเหมือนมีสิ่งใดมาพอกไว้ และชาวบ้านเรียกว่า “ยางพอก” โดยเปลี่ยนจากคำว่า “ยางพอก” เป็น “ยางงาม” และตั้งที่วัดที่พ่อท่านรุ่มสร้างว่า “วัดยางงาม”

เราะ

เดิมเรียกว่า “เราะ” หรือ “ล่อ” หมายถึง พื้นที่ที่ยื่นไปในทะเล ต่อมามีการเพี้ยนเสียง เป็น “เราะ

ไทยบุรี

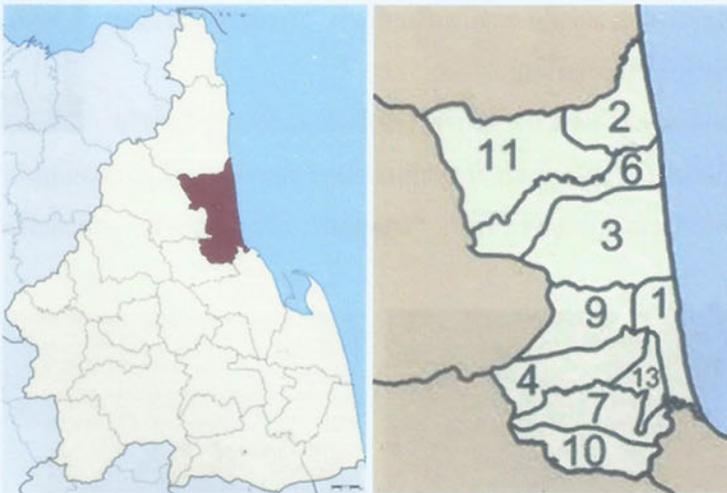
ไทยบุรี เป็นชื่อตำบลหนึ่งในอำเภอท่าศาลา เป็นท้องที่การปกครองเรียกว่า “เมือง” ๑ ใน ๑๑ เมือง (ท่าทอง สมุย ปากพ่อง ปราณบุรี อินทรีศรี ไชยมนตรี ฉลอง พิชัย ตรัง และไทยบุรี) ขึ้นกับหัวเมืองนครศรีธรรมราช ในสมัยเจ้าพระยานคร (น้อย) ยกทัพไปตีเมืองไทรบุรี และได้กวาดต้อนผู้คนชาวเมืองไทรบุรีมาขึ้นบกที่ “ท่าขึ้น” และให้ตั้งถิ่นฐานบริเวณชายทะเลและบางส่วนของทุ่งลายสาย และอีกบางส่วนเข้ามาในเมืองนครศรีธรรมราช ในเอกสารโบราณประเภทหนังสือbudชาว หรือหนังสือสมุดไทยขาว “ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช” เลขที่ ๗๕ ฉบับสำนักหอสมุดแห่งชาติ ก็ได้กล่าวถึง ชื่อ “ไทยบุรี” ไว้ด้วย และในเอกสารโบราณประเภทหนังสือbudชาว หรือหนังสือสมุดไทยขาว “ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช” เลขที่ ๗๖ ฉบับสำนักหอสมุดแห่งชาติ ก็ได้กล่าวถึง ชื่อตำแหน่งบุคคลคือ “หัวปากไทยบุรี” ไว้ด้วยเช่นกัน

บ้านมะยิง (พม่ายิง)

เดิมเรียกบ้านพม่ายิง เมื่อสมัยสงครามเก้าทัพ เมื่อกองทัพพม่ามาถึงบริเวณดังกล่าวได้ยิงปืนขึ้น จึงเรียกบริเวณนั้นว่า “บ้านพม่ายิง” และตัดเสียงเป็น “บ้านมะยิง” อย่างปัจจุบัน

ที่ตั้ง

แผนที่แสดงที่ตั้งอำเภอท่าศาลา

๑. ท่าศาลา ๒. ปลาย ๓. ท่าขึ้น ๗. หัวตะพาน ๖. สระแก้ว ๑๐. โมคลาน ๔. ไทยบุรี ๙. ดอนตะโก
๑๑. ตลิ่งชัน ๑๓. โพธิ์ทอง

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น โบราณสถานโมคลาน วัดพังกา (นางตรา) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ โบราณสถานตุมปัง วัดโทตรี พิพิธภัณฑสถานหาดทรายแก้ว วัดเทวดาราม วัดยางใหญ่ สำนักกวีน้อยเมืองนครศรีธรรมราช พิพิธภัณฑสถานวัดป่าเรียน (สำนักสงฆ์สุมนทาราม) เป็นต้น

โบราณสถานโมคลาน

โบราณสถานตุมปัง

พิธีมอบหนังสือวัดป่าเรียน
(สำนักสงฆ์สุมนทวาราม)

พิธีมอบหนังสือหาดทรายแก้ว

เมืองมหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์)

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น หาดสระบัว หาดทรายแก้ว หาดเราะ อุทยานเขานัน น้ำตกสุนันทา เป็นต้น

หาดทรายแก้ว

หาดสระบัว

หาดบ้านเราะ

หาดชันไร่ ท่าศาลา

คำขวัญท่องเที่ยวประจำอำเภอ

“โมคลานตั้งก่อน

ทรัพยากรมากมาย

หาดทรายยาวรี

หม้อดีบ้านยิง

มิ่งเมืองมหาวิทยาลัย

น้ำใสปลาสด

งดงามน้ำใจ”

อุทยานแห่งชาติเขานัน

อุทยานแห่งชาติเขานัน มีพื้นที่ครอบคลุมอยู่ในท้องที่อำเภอพบพิง อำเภอท่าศาลา และอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงทอดยาวตามแนวเหนือ-ใต้ สลับซับซ้อน โดยเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขานครศรีธรรมราช

สภาพป่าเป็นป่าดงดิบชื้นที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช และประกอบไปด้วยพันธุ์ไม้ที่สำคัญ และมีค่า มีจุดเด่นทางธรรมชาติที่สวยงามหลายแห่ง เช่น น้ำตกสุนันทา (น้ำตกเขานัน) น้ำตกกรุงนาง น้ำตกคลองฝ้ายน ถ้ำกรุงนาง น้ำตกเขาไค เป็นต้น มีเนื้อที่ประมาณ ๒๕๖.๑๒๑ ไร่ หรือ ๔๐๙.๗๙ ตารางกิโลเมตร

ความเป็นมา

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในภาคใต้สร้างความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สินของชาวบ้านในพื้นที่บ้านกระทูน อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นบริเวณกว้าง กรมป่าไม้ได้ให้ทำการสำรวจพื้นที่ป่าสมบูรณ์เพื่อพิจารณาจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ การสำรวจเบื้องต้นพบว่าพื้นที่ในบริเวณนี้อยู่ในป่าสงวนแห่งชาติป่ากรุงชิงป่าเขานัน และป่าคลองฝ้ายน ซึ่งเป็นผืนป่าที่ติดกับอุทยานแห่งชาติเขาหลวงและอุทยานแห่งชาติใต้ร่มเย็น

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๐ และได้มีการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติเขานันโดยออกเป็นพระราชกฤษฎีกา และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๒ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๒ เป็นอุทยานแห่งชาติ ลำดับที่ ๑๑๓ ของประเทศไทย

อาณาเขต

ทิศเหนือ จด อุทยานแห่งชาติน้ำตกสี่ขีด

ทิศตะวันออก จด พื้นที่เกษตรกรรมของราษฎร

ทิศตะวันตก จด อุทยานแห่งชาติใต้ร่มเย็น

ทิศใต้ จด เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ากระทูนและอุทยานแห่งชาติเขาหลวง

ลักษณะภูมิประเทศ

มีสภาพเป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อนทอดยาวตามแนวเหนือ - ใต้ มียอดเขาที่สำคัญ ได้แก่ เขาใหญ่เขานันใหญ่ เขานันเมีย เขาเหล็ก เขาช่องลม และเขาไค เป็นต้น โดยมียอดสูงที่สุด คือ ยอดเขาใหญ่ โดยสูงประมาณ ๑.๔๓๘ เมตร จากระดับน้ำทะเล โดยเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขานครศรีธรรมราช สภาพป่าโดยทั่วไปเป็นป่าดงดิบชื้นอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญประกอบด้วยพันธุ์ไม้ที่สำคัญและมีค่า ทั้งยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าหลายชนิด จำนวนมากและอุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่ธาตุต่างๆ มากมาย เช่น ดินบุก แบริต์ วุลแฟรม เป็นต้น

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพโดยทั่วไปเป็นป่าดิบชื้น ที่อุดมสมบูรณ์จึงทำให้มีความชื้นสูง ส่วนใหญ่จะมีฝนตกทุกจึงมีอากาศเย็นสบายตลอดปี ไม้ร้อนอบอ้าว

พืชพรรณและสัตว์ป่า

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบชื้นที่อุดมสมบูรณ์ครอบคลุมกว่า ๙๐ เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ มีพันธุ์ไม้ที่มีค่าหลายชนิด เช่น ยาง หลุมพอ ตะเคียนทอง ไข่เขียว ตะเคียนทราย เสียดซ้อ และจำปาป่า เป็นต้น นอกจากนี้พื้นที่ป่าบริเวณบ้านทับน้ำเต้า บ้านหน้าพระเจ้า บ้านห้วยพริก และบ้านห้วยแห้ง จะพบไม้ประ ซึ่งเป็นไม้ที่นิยมเก็บเมล็ดมารับประทาน และมีราคาสูง ขึ้นอยู่ในบริเวณป่าดังกล่าวเป็นกลุ่มใหญ่ ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่ค่อยพบเห็นไม้ประขึ้นเป็นกลุ่ม กลุ่มไม้ประในบริเวณนี้อาจถือได้ว่าเป็นแหล่งเมล็ดพันธุ์ และชุกชุมด้วยสัตว์ป่านานาชนิด เช่น เลียงผา สมเสร็จ เก้ง หมูป่า กระเจิง อีเห็น ชะมด เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีนกมากกว่า ๑๕๐ ชนิด ซึ่งรวมถึงนกขนาดใหญ่อย่าง นกกก และนกเฉพาะถิ่นที่พบบนทิวเขาานครศรีธรรมราช คือ นกกินปลีหางยาวเขียว

น้ำตกสุนันทา
ตำบลถลิ่งชัน อำเภอท่าศาลา นครศรีธรรมราช

ศาลาทวดกลายเป็น และตำนานทวดกลายเป็น

ศาลาทวดกลายเป็น ตั้งอยู่บริเวณสะพานคลองกลายเป็น หมู่ที่ ๕ ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ชาวบ้านเรียกว่า “พ่อท่านกลายเป็น” เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวตำบลสระแก่นักท่องเที่ยว และผู้สัญจรไปมา ให้ความเคารพนับถือและเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ

ชาวบ้านเชื่อกันว่า คนสองฝั่งคลองไม่กล้าทำความสกปรก ลงในคลองสายนี้ โดยเฉพาะสิ่งเกี่ยวกับหมู เพราะเชื่อว่า ทวดกลายเป็น เป็นมุสลิม ทวดกลายเป็นจะปรากฏให้เห็น ในรูปของจระเข้ตัวใหญ่ เพื่อย้ำเตือนสติลูกหลานให้มุ่งคิดดี ทำดี ไม่ทำลายทรัพย์สินทางศาสนา โดยเฉพาะคลองกลายเป็นมีตำนานเล่ากันสืบมาว่าทวดกลายเป็น คือ

ทวดกลายเป็น

ลูกหลานสามสี่พี่น้องที่คุ้มครองเมืองนคร ในสมัยเมื่อเมืองนครศรีธรรมราชเป็นเมืองประเทศราชของอยุธยา เมืองไทรบุรี ก็เป็นเมืองขึ้นของอยุธยาด้วย ตามจารีตประเพณีของอยุธยา จะนำเอาลูกเจ้าเมืองทั้งหมดของแต่ละหัวเมืองที่เป็นเมืองขึ้นไปอยู่ที่อยุธยา และการนำลูกเจ้าเมือง ของเมืองขึ้นต่างๆ ไปอยู่ยุยานั้น ได้มีการประสิทธิ์ประสาทวิชาทางการทหาร วิชาทางไสยเวทย์ให้แก่ทุกคน ซึ่งเป็นประเพณีปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณ เพราะทางอยุธยาถือว่านครศรีธรรมราช มีอาณาจักรกว้างขวางถึงมลายู ถือว่าเป็นที่มีชาวอิสลามอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากมาย การได้เชื้อสายของชาวอิสลาม มาปกครองกันเอง จะทำให้ปกครองกันง่าย และเจ้าเมืองเชื้อสายเจ้าเมืองไทรบุรีที่ทางอยุธยาส่งลงมาครอง นครศรีธรรมราชนั้นชื่อว่า “พระยารามราชเดโช” (หวาน) หรือที่เรียกกันว่า “นายเมืองหวาน” “พระยารามราชเดโช” (หวาน) เมื่อมาครองเมืองนครศรีธรรมราชแล้ว มีบุตรสามคน ชาย ๒ คน หญิง ๑ คน ได้แก่ ๑. ทวดหน้าศพ ๒. ทวดกลายเป็น ๓. เจ้านายนอกหน้า ซึ่งเป็นผู้หญิง

ต่อมามีการสู้รบกับทัพกรุงศรีอยุธยา เนื่องจากให้ทัพพิงแก่กบฏ นครศรีธรรมราชถูกล้อมเมืองจนกระทั่งหมดเสบียง “พระยารามราชเดโช” (หวาน) และสายสกุลบางส่วน จำเป็นต้องตีฝ่าวงล้อมหนีออก ไปอยู่ที่ “กรุงชิง” ผู้ที่หนีไปพร้อมกับพระยารามราชเดโช (หวาน) ในครั้งนั้น คือลูกสามคน ทวดหน้าศพ ทวดกลาง และเจ้านายนอกหน้า และมีผู้คนหนีไปด้วยจำนวนมาก โดยไปตั้งรกรากเป็นชาวบ้านธรรมดาแต่ทางกรุงศรีอยุธยาเห็นว่ายังมีเชื้อสายอยู่ก็ยังไม่ไว้ใจ ทางกรุงศรีอยุธยาจึงตั้งเจ้าเมืองใหม่มาครองเมืองนครศรีธรรมราชแทน โดยติดต่อกลับไป “กรุงชิง” เพื่อล้มพันธไมตรีและได้ขอ “เจ้านายนอกหน้า” มาเป็นชายาเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชคนใหม่

ต่อมา “เจ้านายนอกหน้า” ตั้งครรภ์ แต่ท่านก็ยังไม่ลืมเรื่องเก่า ยังมีความโกรธแค้น ท่านขอคลอดใกล้ๆ พี่ชาย แต่ในใจของท่านนั้นคิดว่าไม่เอาชาติพันธุ์ที่มาจากกรุงศรีอยุธยาไว้ เมื่อท่านไปถึง “กรุงนาง” ท่านก็ลั่นใจตาย ส่วนพี่ทั้งสองคนคือ “ทวดหน้าศพ” และ “ทวดกลาง” เข้าใจว่าเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชคนใหม่ขับไล่ไล่ไสส่ง ก็โกรธแค้นยกทัพมาสู้รบกันอีกครั้ง ต่อสู้กันนาน ๕ วัน ๕ คืน “ทวดหน้าศพ” และ “ทวดกลาง” ก็เสียชีวิต โดยไม่มีบาดแผลใดๆ คิดว่าท่านน่าจะเหน็ดเหนื่อยจากการต่อสู้และเป็นลมเสียชีวิต

ทวดกลาง คือ ลิงปืดเหนียวของคนแถบนี้ทั้งพี่น้องชาวพุทธและชาวมุสลิม แต่ผู้คนส่วนใหญ่ยังเชื่อว่าทวดกลางยังคงเฝ้ามอง และปกป้องผู้คนในแถบนี้ เสมือนว่าท่านยังมีชีวิตอยู่ ทวดกลาง เป็นแรงผลักดันให้ลูกหลานได้รักษาศีลธรรมอันดีงามและถูกต้อง รวมทั้งการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งปากน้ำกลางให้อุดมสมบูรณ์ วันดีคืนดีทวดกลางจะนิมิตเป็น “จะเข้ทวดกลางมาขวางคลอง” เพื่อเตือนสติผู้ที่ประพฤติผิดศีลธรรมอันดีงามรวมทั้งผู้ที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และเตือนสติผู้ที่ประพฤติชั่วให้กลับตัวกลับใจเป็นคนดี

โบราณสถานตุมปัง

โบราณสถานตุมปัง ตั้งอยู่ในตำบลไทยบุรี อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ในเขตพื้นที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ กรมศิลปากรที่ ๑๑ (ปัจจุบันคือสำนักศิลปากรที่ ๑๒ นครศรีธรรมราช) ได้เข้าไปสำรวจพบชิ้นส่วนรูปเคารพท่อนล่าง

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ ขุดพบอีกสองชิ้นคือ ส่วนกลาง และส่วนบน เมื่อต่อกันแล้วนักประมานติวิทยาสรุปว่าพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร บางคนสรุปว่า พระโพธิสัตว์อริยมตไตร ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

จึงพอสรุปได้ว่าโบราณสถานตุมปังเป็นโบราณสถานที่เกี่ยวเนื่องกันของสองศาสนา คือศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาพุทธ อาคารพิธีสามหลังของโบราณสถานตุมปังมีความสอดคล้องกับรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของปรมาณันท์พราหมณ์สถานในอินโดนีเซียซึ่งมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน

จากการหาค่าอายุขีของโบราณสถานตุมปังได้ประมาณ พ.ศ. ๑๒๘๐ จึงสามารถกล่าวได้ว่าโบราณสถานตุมปังแห่งนี้เก่าแก่มาก เพราะอายุขีสูงกว่าขีใต้ฐานพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชร้อยกว่าปี โบราณสถานแห่งนี้สามารถเชื่อมโยงไปสู่โบราณสถานสำคัญของนครศรีธรรมราชอย่างน้อยอีก ๒ แห่ง คือ โบราณสถานโมคลาน และพระมหาธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช ซึ่งมีหลักฐานคำร้อยกรองเป็นลายแทงว่า “ตั้งดินตั้งฟ้า ตั้งหญ้าเข้ตมมอน โมคลานตั้งก่อน เมืองคอนตั้งหลัง...” ข้อความลายแทงนี้จึงบอกถึงความเก่าแก่ของดินแดนที่เป็นท่าศาลา

นอกจากนี้ ยังเชื่อมโยงไปสู่การสร้างพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชอย่างแน่นอน เพราะปรากฏหลักฐานที่เป็นเอกสารโบราณ หนังสือบุด หรือหนังสือสมุดไทย ชื่อ พงศาวดารเมืองนครศรีธรรมราช เลขที่ ๑ และพงศาวดารเมืองนครศรีธรรมราช เลขที่ ๓๖/ฆ ฉบับสำนักหอสมุดแห่งชาติ ในเอกสารโบราณทั้งสองเล่มดังกล่าวบอกว่า ในปี พ.ศ. ๑๕๓๕ มีการสร้างวัด ๙ วัด ได้แก่ วัดสมิทิชัย วัดพระไตรสามต้น วัดน้ำดำ วัดปะ วัดชะมาย วัดจันทอ วัดทุ่งพระ วัดเสมาเมือง และวัดตะปิง

วัดตะปิงที่กล่าวถึงคือ วัดตุมปิง แสดงให้เห็นว่าเมื่อพราหมณ์สร้างเทวสถานอาคารพิธีเอาไว้ เมื่อกาลเวลาผ่านไป ศาสนาพราหมณ์เสื่อมลง ศาสนาพุทธก็เข้าไปแทนที่ โดยมีร่องรอยโบราณสถานโบราณวัตถุตามที่ปรากฏดังกล่าว

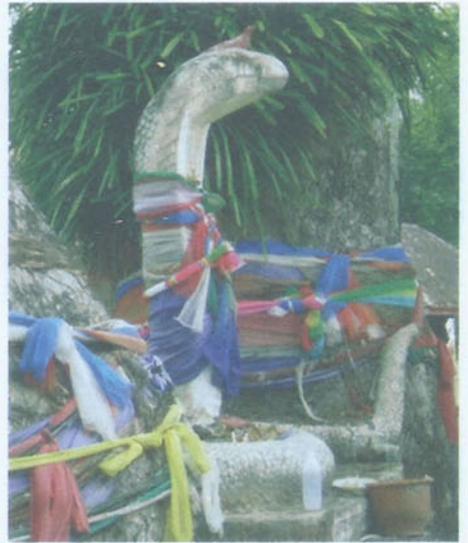
ตำนานทวดตุมปิง

“ทวด” หมายถึง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในความเชื่อของชาวไทยภาคใต้และคนในรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยที่เรียกตนเองว่า “ไทยสยาม” มีความเชื่อว่า “ทวด” เป็นดวงวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ พ่อ แม่ ของปู่ย่าตายาย บรรพชน หรือผู้มีบุญวาสนาที่ล่วงลับไปแล้ว และรวมถึงเทวดากึ่งสัตว์ ประเภทพญาลี้สัตว์ ที่มีลักษณะพิเศษสง่างาม และนำยำเกรงกว่าบรรดาสัตว์โดยทั่วไป

เชื่อว่าทวดเป็นดวงวิญญาณอันมีเดชานุภาพสูง ต้องมีการปฏิบัติบูชาเอาใจใส่ จึงจะให้คุ้ม หากได้เช่นสรวงบูชาแล้วจะก่อให้เกิดความรุ่งเรืองและได้รับความคุ้มครอง หากมีการล่วงละเมิดลบหลู่ ตูมมันก็จะได้รับโทษ เกิดความวิบัติสูญเสียชีวิตตามมาไม่ช้า

ทวด แบ่งได้เป็น ๓ ประเภทใหญ่ๆ คือ ทวดที่เชื่อว่าอยู่ในรูปคน ทวดที่เชื่อว่าอยู่ในรูปสัตว์ และทวดที่เชื่อว่าไม่มีรูป

ทวดในวัฒนธรรมทางความเชื่อของชาวไทยภาคใต้ ที่ปรากฏให้เห็น เช่น ทวดในรูปคน ทวดในรูปต้นไม้ ทวดไร้รูป นอกจากนี้ ยังปรากฏทวดในรูปสัตว์ อันเป็นทวดที่เชื่อกันว่า ดำรงตนอยู่ในรูปแบบ “กึ่งเทวดากึ่งสัตว์” เป็นพญาลี้สัตว์มีเดชานุภาพให้คุ้มและให้โทษได้ เช่น ทวดงู ทวดจระเข้ ทวดช้าง และทวดเสือ เป็นต้น เชื่อกันว่า “ทวด” เปรียบได้ดั่งเทวดาอารักษ์ประจำถิ่น ซึ่งมีฤทธิ์ มีอำนาจ สามารถให้คุ้มให้โทษแก่ผู้ใดก็ได้

ทวดตุมปิง

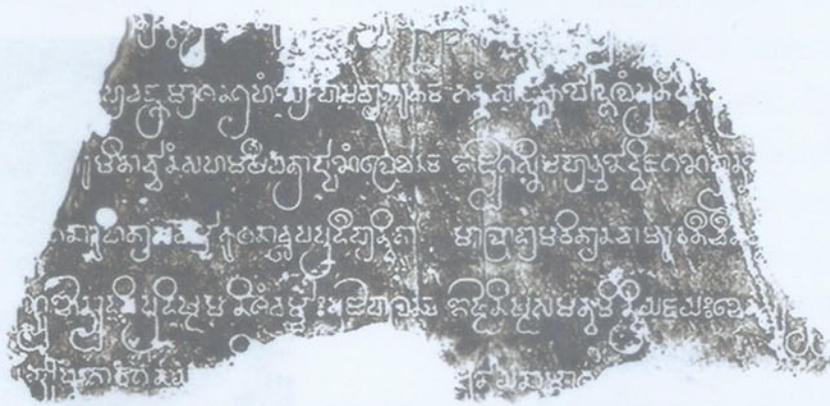
ทวดตุมปิง เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านในแถบอำเภอท่าศาลาเชื่อว่าเป็น “งูบองหลาเผือก” (หรือ งูจงอาง สีขาว) ที่คอยปกป้องรักษาไม่ให้ใครเข้าไปทำลายแหล่งโบราณสถานที่ชาวบ้านเรียกว่า “วัดร้างตุมปิง” ซึ่งชาวบ้านเล่าว่า ผู้ที่เข้าไปขโมยสิ่งของในวัดร้างดังกล่าวจะเดินหลงป่า ไม่สามารถหาทางออกจากป่าได้ จนเมื่อนำสิ่งของที่ขโมยกลับไปคืนไว้ที่เดิม และตั้งจิตอธิษฐานขอขมาทวดตุมปิง จึงจะหาทางออกจากป่าได้

ในช่วงเดือนห้าของทุกปีจะมีการทำพิธี “เชื้อทวดตุมปิง” ซึ่งเป็นพิธีเช่นสรวงบูชาทวดตุมปิง โดยจะมีชาวบ้านที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นร่างทรงทำพิธีกรรมและมีการ “ลุยไฟ” (เดินลุยกองไฟ) และที่น่าประหลาดใจ คือ

ผู้ที่เป็นร่างทรงนั้นไม่มีบาดแผล หรือได้รับบาดเจ็บจากการทำพิธีกรรมดังกล่าว ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องทวดตมบึงที่ปรากฏให้เห็นในชุมชนท่าศาลามาตั้งแต่ครั้งอดีต

นายสุวิทย์ สังคภิรมณ์ ชาวบ้านคนหนึ่งได้เล่าประสบการณ์เกี่ยวกับ “ทวดตมบึง” ว่า เมื่อตอนหนุ่มๆ ตนกับเพื่อนอีกคนหนึ่ง ได้เข้าไปล่าสัตว์ป่าในบริเวณที่เป็นโบราณสถานตมบึง ในขณะที่เดินป่าอยู่นั้น ได้ยินเสียงสุนัขเห่า พร้อมกับเสียงเหมือนกิ่งไม้หักผสมกับเสียงเหยียบใบไม้แห้งดังอยู่ใกล้ๆ ตนจึงป็นขื่นยืนบนตอไม้เพื่อมองหาว่าต้นเสียงดังกล่าวคืออะไร เมื่อชะเง้อดูก็ต้องตกใจ เพราะเห็นงูตัวใหญ่มาก ลำตัวเท่าต้นหมาก ที่มุมปากของงูมีสีขาวดวงตาโตเท่าผลมะเขือเปราะ กำลังชูคอ จ้องจะทำร้ายสุนัขที่ยืนเห่า ตนและเพื่อนตกใจ กลัวมาก จึงวิ่งหนีกันสุดชีวิต หลังจากประสบเหตุการณ์ครั้งนั้น ก็ไม่กล้าที่จะเข้าไปล่าสัตว์ในบริเวณพื้นที่ป่าที่เป็นโบราณสถานตมบึงอีกเพราะคิดว่างูดังกล่าวเป็นงูของหลาทวด หรือ “ทวดตมบึง”

ศิลาจารึกวัดมเหยงคณ์ (ลุ่มไหนด)

อักษร ปัลลวะ ภาษาสันสกฤต
 ศักราช พุทธศตวรรษที่ ๑๒ (พ.ศ. ๑๑๐๑ - ๑๒๐๐)
 สถานที่พบ วัดมเหยงคณ์ (ลุ่มไหนด) จังหวัดนครศรีธรรมราช
 ปัจจุบันอยู่ที่ ห้องอุตรภูมิข พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพฯ

คำจารึก

๑.พ. ศาว. ๖. ๖. ๖. ๖..... ฤกต (1)(๖).....
๒.พ จงกรมศนฤฤกต ไสไปษธากรณ ฤกต สาจงปาทฤกต ปรดิทินิ
 ๖.....
๓.(ป)ารนิศารุจณี สหณปครารุปรณิ เณชน ธิชชากศุณิศาหคณโน
 ทุวิชคณศุชานนตฺ จ.....
๔.(ศ)า(ค)นารหิศา ศธรมุณกอนา อูปรุที่ปนาวิศา นาททานวิศาน จา
 นรวดี จินชฺว(๖).....
๕.(ป) ฤชชชานนตฺปิ ปรดิทฤณนิคิ ธรมุณะ ปรุชชปาณน ธินฤ-
 นิมฤ ธิมควาณิทุวิชชะ เจทศฺ สุ. ฤ. ฤ.....
๖.ฤชชชปคโกเคน ๖..... อรุนนาชานา ๖.....

คำแปล

.....พระระฆังและห้องอาหารกับอุโบสถาคาร อาหารสำหรับคณะสงฆ์ และบุคคลต่าง ๆ..... การนมัสการพระบรมมหาราชวัง การเขียนหนังสือ จ้างนายนำหมึกกับเส้น (สำหรับเขียน) เครื่องบูชา อาหารเครื่องบำรุงคณะพระภิกษุของพระอศศิคมหาคณิน.....มีทั้งธรรมเทศนา, ประกอบด้วยรูป ประทับ พวงมาลัย ธงพิกาดน จามร ประดับด้วยธงจีน.....บุญกุศลอื่น ๆ ตามคำสอน คือการปฏิบัติพระธรรมไม่ขาดสักเวลา การบริหารสาธารณูปการ การทนความสุขความทุกข์ การปราบอินทรียสังวรณ (ให้สงบ)..... ผู้ได้รัหทัยสมบัติโดยความองอาจ.....ชื่ออรณาย.....

ศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเดส์ อ่าน แปล

โบราณสถานโมคลาน

โบราณสถานโมคลาน ตั้งอยู่ในชุมชนบ้านโมคลานหมู่ที่ ๗ ตำบลโมคลาน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่เดิมบริเวณดังกล่าวเป็นแนวสันทรายเก่ายาวเหนือ - ใต้ มีลำน้ำไหลมาจากเทือกเขา นครศรีธรรมราช ผ่านชุมชนโมคลาน ๒ สาย ได้แก่ คลองพุมขลิง (คลองยิง) และคลองโต๊ะเน็ง (คลองโมคลาน) ไหลลงทะเลที่อ่าวไทย แต่เดิมน้ำทั้งสองสายนี้คงเป็นแม่น้ำขนาดใหญ่เพราะยังมีร่องรอยของตะกอนและการกัดเซาะ แต่ปัจจุบันตื้นเขิน กลายเป็นที่ราบลุ่ม มีความอุดมสมบูรณ์

โบราณสถานโมคลาน

โบราณสถานโมคลาน มีลักษณะเป็นเทวสถานโบราณของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ลัทธิไศวนิกาย มีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๒ - ๑๔ (พ.ศ. ๑๒๐๑ - ๑๔๐๐) ต่อมาถูกทิ้งร้างไป มีการค้นพบร่องรอยหลักฐานทางโบราณคดีได้แก่ เณรชากโบราณสถาน โบราณวัตถุจำพวกหลักหิน สระน้ำโบราณเป็นส่วนหนึ่งของสถาปัตยกรรมมาแต่เดิม เช่น ฐานโยนิ เศษภาชนะดินเผา ฯลฯ แสดงให้เห็นว่าโบราณสถานแห่งนี้เป็นชุมชนโบราณเก่าแก่ที่มีมาก่อนการตั้งถิ่นฐานของเมืองนครศรีธรรมราช

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ ได้ค้นพบโบราณสถานแห่งนี้ สภาพทั่วไปในขณะนั้นยังเป็นป่าทึบ ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๑๑ โครงการสำรวจทางโบราณคดีไทย - อังกฤษ นำโดยศาสตราจารย์ ลูฟส์ (H.H.E.Loofts) ได้เข้าสำรวจพบเสาหินเป็นจำนวนมากถูกนำมาปักไว้เป็นระยะห่างเท่าๆ กัน หลักหินแนวแรกกับแนวสุดท้ายวัดจากทิศเหนือสุดถึงใต้สุดอยู่ห่างกันประมาณ ๔๖ เมตร (บ้างก็ว่าในการค้นพบครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๗ แนวหลักหินอยู่ห่างกันประมาณ ๔๐๐ เมตร โดยหลักหินแนวนอกสุดถูกทำลายลงจากการบุกรุกจับจองที่ดินทำกินของชาวบ้านปัจจุบันถูกรื้อถอนหมดแล้ว) ร่องรอยหลักฐานอื่นๆ ที่พบก่อนการขุดแต่งบูรณะโดยกรมศิลปากร มีสภาพเป็นเนินดินปนอิฐขนาดประมาณ ๖๐ x ๙๐ เมตร ทางด้านทิศตะวันออกของเนินโบราณสถาน มีร่องรอยสระน้ำขนาดใหญ่ ๑ สระ ลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หอดยาวขนานไปกับแนวโบราณสถานปัจจุบันตื้นเขินเกือบไม่เห็นร่องรอย โบราณสถานโมคลาน

ถูกทิ้งร้างไปจนกระทั่งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ จึงได้มีพระภิกษุเข้ามาสร้างเป็นสำนักสงฆ์ต่อมาจึงยกฐานะเป็นวัด คือ “วัดโมคลาน” ในปัจจุบัน

นอกจากหลักฐานทางโบราณคดีแล้วยังมีคำกล่าวที่บอกเล่ากันมาจากรากต่อปากหลายชั่วอายุคนว่า “ตั้งดินตั้งฟ้าตั้งหญ้าเช็ดมอญ โมคลานตั้งก่อน เมืองคอนตั้งหลัง” แสดงให้เห็นความเชื่อของคนท้องถิ่นว่า โบราณสถานแห่งนี้สร้างก่อนเมืองนครศรีธรรมราช

พ่อท่านขลุ่ย วัดเทวดาราม

พ่อท่านขลุ่ย หรือ หลวงพ่อขลุ่ย วัดเทวดาราม เป็นพระเกจิที่มีบารมีสูง มีอิทธิปาฏิหาริย์ ในเรื่องมหาดูดวงกระพัน

ประวัติวัดเทวดาราม

วัดเทวดาราม เป็นวัดเก่าแก่ เชื่อกันว่าสร้างมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าศรีธรรมโศกราช พระองค์ทรงสร้างพระมหาธาตุเจดีย์ ณ หาดทรายแก้ว เมืองนครศรีธรรมราช ครั้งนั้นได้มีพุทธศาสนิกชนคณะหนึ่ง เกิดศรัทธาปรารถนาจะเอาเงินทองข้าวของมีค่านำไปร่วมอนุโมทนาเพื่อบรรจุไว้ในองค์พระมหาธาตุเจดีย์

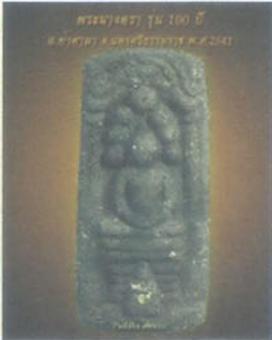
ครั้งเมื่อได้รวบรวมสิ่งของเสร็จก็จะเกณฑ์พรรคพวกช่วยหามหามกันมา และต้องรอนแรมกันมาเป็นเวลาหลายเดือน เมื่อถึงลุ่มน้ำ (ปัจจุบันคือคลองท่านาย) ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของวัดเทวดารามก็มีคนมาแจ้งข่าวว่า “พระมหาธาตุเจดีย์สร้างเสร็จแล้ว” คณะที่เดินทางมาล่องหน้างจึงหยุดขบวนพักที่บริเวณลุ่มน้ำนั้น เพื่อรอคำสั่งของเจ้านายหรือผู้บังคับบัญชา

เมื่อคณะของเจ้านายเดินทางมาถึงจึงได้ปรึกษากันว่า จะคิดประการใดต่อไป เจ้านายหรือผู้บังคับบัญชาของกลุ่มจึงตัดสินใจเด็ดขาด “เห็นสมควรให้สร้างวัดขึ้น” จึงชวนกันหาสถานที่ที่เหมาะสมเพื่อสร้างวัด ก็ได้พบเนินทรายราบเรียบ ทอดแสงระยิบระยับมีประกายที่สวยงามใสจึงพร้อมใจกันสร้างวัดขึ้น ณ ที่นั้นได้ออกข่าวป่าวประกาศให้พรรคพวกทั้งหมดขนสิ่งของที่นำมาทั้งหมดมา “เท” กองรวมกันตรงจุดที่จะสร้างวัด จึงตั้งชื่อวัดนั้นว่า “วัดเท” ส่วนลุ่มน้ำ (ลำคลอง) ที่เป็นจุดพักรอเจ้านายเดินทางตามมาสมทบ เรียกว่า “คลองท่านาย” (ท่า ภาษาถิ่นนครศรีธรรมราช แปลว่า รอ คอย)

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ ขุนจันทน์ เนาวกิจ (ตำแหน่งเทียบเท่ากำนันในปัจจุบัน) ให้ความอนุเคราะห์ให้คำว่า “วदारาม” มาต่อท้ายชื่อ “วัดเท” วัดดังกล่าวจึงมีชื่อเป็น “วัดเทวदारาม” จนกระทั่งปัจจุบัน

วัดพมึงตรา (นางตรา) และพระกรุนางตรา

พระนางตราขนาดปรก

พระกรุนางตราเนื้อดินพิมพ์หน้าปรก

พระพิมพ์ผาลโกล

วัดพมึงตรา หรือ วัดนางตรา ตั้งอยู่ตำบลไทยบุรี อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เดิมชื่อว่า “วัดพระนางสุพัตรา” เป็นวัดที่สร้างมานานประมาณ ๑,๘๐๐ ปี ในตำนานได้กล่าวไว้ว่า พระเจ้าศรีธรรมโศก ได้นำพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้ามาจากชมพูทวีปและได้มาสร้างเจดีย์ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ

ข่าวการสร้างเจดีย์ได้แพร่ถึงอาณาจักรศรีวิชัยในเกาะสุมาตรา ซึ่งมีเจ้าหญิงองค์หนึ่งพระนามว่า พระสุพัตรา ทรงเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาและปรารถนาที่จะได้ร่วมสร้างพระเจดีย์ด้วยจึงได้จัดเรือสำเภา ๓๐๐ ลำ พร้อมทรัพย์สมบัติข้าทาสบริวารเดินทางจากเกาะสุมาตราสู่นครศรีธรรมราช

ขณะเดินทางใกล้ถึงก็เกิดอุบัติเหตุเรือพระที่นั่งล่ม ประกอบกับการสร้างพระเจดีย์เสร็จเรียบร้อยแล้ว พระนางเห็นว่าชัยภูมิใกล้ๆ นั้นเหมาะที่จะสร้างวัด จึงได้สร้าง และตั้งชื่อไว้ว่า “วัดพระนางสุพัตรา” แต่ชาวบ้านมักเรียกกันสั้นๆว่า “วัดนางตรา” สิ่งก่อสร้างปรักหักพังที่หลงเหลือให้เป็นปัจจุบัน แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีต เช่น โบริสถ์เจดีย์ จะมีคูน้ำล้อมรอบที่ชาวบ้านเรียกว่า ดอนท่าเนียบ ในบริเวณเจดีย์ซึ่งเป็นกรุนางตรานั้นมีเจ้าที่โดยจะแสดงตนเป็นรูปของหลา (งูจงอาง) คอยรักษาอยู่ รูปของหลาเจ้าที่แสดงให้คนที่มาขอขมาบริเวณเจดีย์และชาวบ้านเหล่า นั้นเห็นอยู่บ่อยๆ

ครั้งหนึ่งกองทัพไทย นำปืนใหญ่ไปตั้งวางไว้ในบริเวณวัดนางตรา เพื่อฝึกซ้อมยิงปืนใหญ่ไปในทะเลอ่าวไทย แต่เมื่อจะยิงปรากฏว่ากระสุนตัน ยิงไม่ออกพยายามยิงอย่างไรก็ไม่เป็นผล ชาวบ้านจึงแนะนำให้นำปืนใหญ่ออกไปตั้งนอกบริเวณวัด แล้วใช้กระสุนเดิมยิงก็สามารถได้เป็นปกติ พลตำรวจตรีขุนพันธรักษ์ราชเดช อดีตผู้บังคับการตำรวจภูธรเขต ๘ ซึ่งเป็นนายพลตำรวจมือปราบและเป็นทีเกรงกลัวของโจรผู้ร้ายในอดีต เป็นผู้มีความรู้ด้านคาถาอาคม มีพระนางตราอยู่ในครอบครองหลายพิมพ์ เช่น พิมพ์หน้าปรก ผาลโกล วงเขนและพิมพ์พระรอดซึ่งเป็นพิมพ์ที่หายาก ท่านขุนพันธรักษ์ เล่าว่าจะแขวนพระนางตราเป็นพระประจำตัว เมื่อออกพื้นที่ปราบปรามโจรผู้ร้าย ทั้งนี้ได้รับประสบการณ์หลายครั้งจนเชื่อว่า เป็นพระที่คุ้มครองให้ปลอดภัยและอยู่ยงคงกระพัน

พระกรูที่เป็นที่นิยมอันดับหนึ่งของภาคใต้คงจะไม่มีพระกรูไหนเกิน พระกรู “นางตรา” กับ “ท่าเรือ” จึงมักมีการเอ่ยชื่อร่วมกันตลอด พระพิมพ์ที่ขุดได้จากวัดนางตราที่นิยมที่สุด ซึ่งเรียกว่า ปกนางตรา และ พระพิมพ์ผาลไถ พระนางตรา นั้นเป็นพระเครื่องชั้นยอดในนครศรีธรรมราช และเป็นที่ใฝ่ฝันของนักนิยมพระเครื่อง พ่อค้า ข้าราชการ ทหารตำรวจ และประชาชนโดยทั่วไป เพราะนอกจากจะมีลักษณะงดงามตามพุทธศิลป์ฝีมือชั้นสูงแล้ว ในด้านพุทธคุณก็มีครบครัน เช่น ด้านคงกระพันชาตรีด้านแคล้วคลาด ด้านเมตตามหานิยม โชคลาภ ผู้ที่มีพระนางตราไว้ครอบครองจะยึดมั่น ศรัทธาและหวงแหนมาก เพราะพระนางตรา มือภินหารความศักดิ์สิทธิ์ช่วยป้องกัน อุบัติเหตุ ภัยอันตรายถอนพิษงู เสริมสร้างวาสนาบารมี และให้ความร่มเย็นเป็นสุขแก่ผู้ครอบครอง

โบราณวัตถุอื่นๆ ที่พบในบริเวณวัด “นางตรา”

โบราณวัตถุที่พบจากการขุดตอนมะม่วงเพื่อปรับพื้นที่ ด้านทิศเหนือของเจดีย์นางซึ่ง (ซึ่งเป็นโบราณสถานที่กรมศิลปากรขึ้นทะเบียนไว้แล้ว) เช่น ตามภาพถ่าย *พระพิมพ์ภาพพระพุทธรูปเจ้าประทัยยืน (พระร่วงทรงปืน)*

ไหเคลือบสีน้ำตาล(อายุ ๘๐๐ ปี)

ศิวลึงค์ศิลาและโยนี (อายุ ๑๓๐๐ - ๑๕๐๐ ปี)

เต้าปูนสำริด

ตาพรานบุญวัดยางใหญ่

ตาพรานบุญคือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปกป้องรักษา อาณาบริเวณ วัดยางใหญ่มาดั้งแต่อดีตกาล ชาวบ้านจึงสร้างศาลตาพรานบุญขึ้น เพื่อเป็นที่กราบไหว้สักการะก่อนเริ่มแสดงโนราห์เสมอ ต้องมีพิธีกราบไหว้ ตาพรานบุญทุกครั้ง

พรานบุญ หรือ พรานมโนราห์ เป็นตัวตลกของมโนราห์ ที่สร้างเสียงหัวเราะให้แก่ผู้ชม ด้วยท่าทางการร่ายรำที่ตลกขบขัน เวลาแสดง จะใส่หน้ากาก “หน้าพราน” ไม่สวมเสื้อ นุ่งผ้าโจงกระเบน สะพายย่าม และถือธนู เป็นลักษณะของการเตรียมเดินป่า เชื่อกันว่า “พราน” คือ ผู้ที่มีวิชาอาคมแก่กล้ามาก สามารถเอาตัวรอดในป่าที่เต็มไปด้วยอันตราย จากสัตว์ร้ายและอาถรรพณ์ต่างๆ ได้ พรานบุญ เป็นหนึ่งในพรานที่อิ่งใหญ่ หาใครเทียบได้ยากถือว่าเป็นสุดยอดของพราน

ตาพรานบุญวัดยางใหญ่

ตำนานตาพรานบุญ

ตามตำนานกล่าวว่า พรานบุญเป็นพรานที่มีวิชาดี สามารถเดินทางท่องเที่ยวในป่าหิมพานต์ได้ ครั้งหนึ่งพรานบุญได้ใช้วิชาช่วยเหลือพญานาคราชนามว่า ท้าวชมพุกิจ ให้รอดพ้นจากความตาย ท้าวชมพุกิจจึงได้พาพรานบุญไปที่นาศพิภพเป็นเวลา ๗ วัน มอบแก้ววิเศษให้ พร้อมคำสัญญาว่าหากวันข้างหน้า ถ้าพรานบุญประสงค์สิ่งใดก็ให้มาหา และเมื่อขออะไรก็จะให้ตามที่ขอ เพื่อเป็นการตอบแทนที่ได้ช่วยชีวิตท้าวชมพุกิจไว้

วันหนึ่งพรานบุญได้เดินทางเข้าป่า และไปพบฤาษี “กัสสปะ” ได้ทราบเรื่องราวของนางกินรี พรานบุญจึงอยากจับนางกินรีไปให้พระสุธน การจับนางกินรี ไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องเดินทางไปขอบวงนาคบาด จากพญานาคให้ได้เสียก่อน แต่พรานบุญก็ทำสำเร็จได้โดยง่าย เพราะครั้งหนึ่งพรานบุญเคยช่วยชีวิตพญานาคไว้ ต่อจากนั้นพรานบุญก็เดินเข้าป่า ไปจับนางกินรี ที่ชื่อ “นางมโนราห์” ได้สำเร็จเช้าวันต่อมาพรานบุญก็ได้รับบำเหน็จจากพระสุธนให้ครองเมือง ๑ เมือง พร้อมทรัพย์สมบัติ และข้าทาสบริวารมากมาย ผู้คนจึงต่างนับถือในความสามารถของพรานบุญว่าเข้มขลังยิ่งนัก และโดดเด่นในทางไสยศาสตร์และมีเกจอาจารย์องค์หนึ่งกล่าวว่า “ไม่มีการค้าใดหรือทำสิ่งใดจะได้ผลตอบแทนมากเท่าพรานบุญ เพราะพรานบุญจับนางมโนราห์ได้เพียงนางเดียว เข้ารุ่งขึ้นก็ได้รับบำเหน็จจากกษัตริย์ ครองเมือง ๑ เมืองพร้อมทรัพย์สมบัติและบริวารมากมาย”

ผู้ที่บูชาพรานบุญ ทำความดี ละเว้นความชั่วต่างประจักษ์ถึงประสบการณ์น่าอัศจรรย์ เช่น ค้าขายดี มีเสน่ห์ ต่อคนรอบข้าง มีเมตตามหานิยมใครเห็นก็รักใคร่เอ็นดู และยังช่วยปกป้องคุ้มครองผู้บูชาจากอันตรายและอาถรรพณ์คุณไสยต่างๆ

ผู้ที่ที่มีโอกาสไปกราบไหว้พรานบุญที่วัดยางใหญ่ จะเดินทางปลอดภัย ได้โชค ได้ลาภ ได้ทรัพย์สมบัติ และรางวัลใหญ่ ผู้ที่ทำงานด้านบริการ ด้านการแสดง เมื่อได้กราบไหว้บูชา จะช่วยเพิ่มเสน่ห์เมตตามหานิยม

พรานบุญจับนางมโนราห์

เหรียญตาพรานบุญวัดยางใหญ่ รุ่นแรกศาลตาพรานบุญ วัดยางใหญ่

วัดยางใหญ่

วัดยางใหญ่ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ ในตำบลท่าซื่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เดิมชื่อ “วัดคงคาล้อม” เป็นวัดเก่าแก่แห่งหนึ่งที่รกร้าง กระทั่งวันหนึ่ง ระหว่างที่ชาวบ้านกำลังทำไร่ยาง บังเอิญไปขุดเจอชิ้นส่วนของพระพุทธรูป ต่อมาจึงนำพระพุทธรูปนั้นมาเป็นหลวงพ่อบูชาไปประดิษฐานที่วัดคงคาล้อม วัดคงคาล้อมกลายเป็นวัดที่มีชื่อเสียงในจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงมีการบูรณะวิหาร เปลี่ยนชื่อวัดเป็นวัดยางใหญ่ และเรียกพระประธานองค์นั้นว่า “หลวงพ่อด้ายใหญ่” เมื่อมี “ศาลตาพรานบุญ” เกิดขึ้น ชาวบ้านก็แวะเวียนมากราบไหว้กันมากขึ้น วัดยางใหญ่ ได้ชื่อว่า “วัดสี่ชมพู” เพราะมีวิหารและอุโบสถสี่ชมพู

อุโบสถวัดยางใหญ่

พระกรู่วัดนางตรา

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร .จารึกในประเทศไทย เล่ม ๑ อักษรปัลลวะ หลังปัลลวะ พุทธศตวรรษที่ ๑๒ - ๑๔.

กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ภาพพิมพ์ ๒๕๒๙.

_____ .จารึกในประเทศไทย เล่ม ๔ อักษรขอม พุทธศตวรรษที่ ๑๗ - ๑๘. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์ ๒๕๒๙.

_____ .ตำนานพระธาตุนครศรีธรรมราช.(พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ นางยุพิน ไตรภักดี ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม ๔ กันยายน ๒๕๐๓) พระนคร : โรงพิมพ์จิตร์วัฒนา, ๒๕๐๓.

ฉัตรชัย ศุภระกาญณ์และชัยวัฒน์ สีแก้ว (บรรณาธิการ). พราหมณ์เมืองนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช :

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช และสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช, ๒๕๖๒.

ตำนานพระธาตุนครศรีธรรมราชเลขที่ ๗๔ (ฉบับอัดสำเนา). หอสมุดแห่งชาตินครศรีธรรมราช. หนังสือสมุดไทยคำอักษรไทยโบราณ ภาษาไทย. เส้นดินสอขาว.หมวด ประวัติศาสตร์.

ตำนานพระธาตุนครศรีธรรมราชเลขที่ ๗๕ (ฉบับอัดสำเนา). หอสมุดแห่งชาตินครศรีธรรมราช. หนังสือสมุดไทยคำ
อักษรไทยโบราณ ภาษาไทย. เส้นดินสอขาว.หมวด ประวัติศาสตร์.

ตำนานเมืองนครศรีธรรมราชเลขที่ ๗๖ (ฉบับอัดสำเนา). หอสมุดแห่งชาตินครศรีธรรมราช. หนังสือสมุดไทยคำ
อักษรไทยโบราณ - ขอม ภาษาไทย - บาลี. เส้นดินสอขาว. หมวด ประวัติศาสตร์.

พงศาวดารเมืองนครศรีธรรมราชเลขที่ ๑ (ฉบับอัดสำเนา). สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร. หนังสือสมุด
ไทยขาว. อักษรไทยโบราณ.ภาษาไทย เส้นหมึกดำ.เลขที่ ๑ หมวดประวัติศาสตร์.

พงศาวดารเมืองนครศรีธรรมราช.เลขที่ ๓๖/จ (ฉบับอัดสำเนา). สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร.หนังสือ
สมุดไทยขาว. อักษรไทยโบราณ.ภาษาไทย. เส้นหมึกดำ. หมวดประวัติศาสตร์.

พงศาวดารเมืองนครศรีธรรมราช.เลขที่ ๓๖/ม (ฉบับอัดสำเนา). สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร.หนังสือ
สมุดไทยขาว. อักษรไทยโบราณ.ภาษาไทย. เส้นหมึกดำ. หมวดประวัติศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน.พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๔ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔. กรุงเทพฯ:
ราชบัณฑิตยสถาน.๒๕๕๖.

<https://db.sac.or.th/inscriptions/inscribe/detail/323> // เข้าถึงเมื่อ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๓

<https://db.sac.or.th/inscriptions/inscribe/detail/507>// เข้าถึงเมื่อ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

<https://www.nakhononline.com/1812///> เข้าถึงเมื่อ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

http://www.tungsong.com/NakhonSri/tamnan_nakhon/5.pdf// เข้าถึงเมื่อ ๗ มีนาคม ๒๕๖๓

https://www.paiduaykan.com/76_province/south/nakhonsithammarat/kampang.html// เข้าถึง
เมื่อ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๓

<https://www.gotoknow.org/posts/463016/> // เข้าถึงเมื่อ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๓

<http://oknation.nationtv.tv/blog/localbetong/2010/09/28/entry-3/> // เข้าถึงเมื่อ ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๓

https://www.ayutthaya-history.com/Settlements_Dutch.html// เข้าถึงเมื่อ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๓

<https://www.thaipost.net/main/detail/1100/> // เข้าถึงเมื่อ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๓

http://www.thaitribune.org/contents/detail/303?content_id=35998// เข้าถึงเมื่อ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓

<http://www.xn-/> // เข้าถึงเมื่อ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓

<https://th.wikipedia.org/wiki/> // เข้าถึงเมื่อ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓

รำสิบสองทำโนราชั้นพื้นฐาน

กระบวนทำรำเพลงครู “โนราท่าครู” (ตอนที่ ๒)

ผศ. จินตนา อนุวัฒน์

ภาพประกอบ/ชื่อท่ารำ	ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติท่ารำและการเคลื่อนไหว
	<p>เพลง ครู</p> <p>ท่ารำ ท่าที่ ๑ ท่าเทพนม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ท่าเทพนม (ซ้าย) ก้าวเท้าขวา ยกเท้าซ้ายข้างหน้าระดับครึ่งแข้ง โดยดันส้นเท้าออกไปข้างหน้า มือทั้งสองไหวระดับอก แล้วขยับไหล่ ซ้าย-ขวา สลับกันตามจังหวะหน้าทับ
	<ul style="list-style-type: none"> - ท่าเทพนม (ขวา) ก้าวเท้าซ้าย ยกเท้าขวาข้างหน้า โดยดันส้นเท้าออกไปข้างหน้า มือทั้งสองไหวมีระดับอก แล้วขยับไหล่ขวา-ซ้าย สลับกันตามจังหวะหน้าทับ
	<p>เพลง ครู</p> <p>ท่ารำ ท่าที่ ๒ ท่าพรหมเทวะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ท่าพรหมเทวะ (ขวา) ก้าวเท้าขวา ยกเท้าซ้ายข้างหน้า มือขวาจับหางย แล้วชดขึ้นไปตั้งวงบน มือซ้ายยังคงปฏิบัติเช่นเดิม แล้วขยับไหล่ ซ้าย-ขวา สลับกันตามจังหวะหน้าทับ

ภาพประกอบ/ชื่อท่ารำ

ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติท่ารำและการเคลื่อนไหว

ภาพที่ ๑๑๖ ท่าที่ ๒ ท่าพรหมเทวะ (ซ้าย)

- ท่าพรหมเทวะ (ซ้าย) ก้าวเท้าซ้าย ยกเท้าขวาข้างหน้า มือขวาลดลงมา จีบระดับเอว มือขวาจีบหงายแล้วชดขึ้นไปตั้งวงบน แล้วขยับไหล่ขวา-ซ้าย สลับกันตามจังหวะหน้าทับ

ภาพที่ ๑๑๗ ท่าที่ ๓ ท่าเขาควาง (ซ้าย)

เพลง ครู

ท่ารำ ท่าที่ ๓ ท่าเขาควาง

- ท่าเขาควาง (ซ้าย) ก้าวเท้าขวา ยกเท้าซ้ายข้างหน้า มือขวาตั้งวงอยู่เช่นเดิม มือซ้ายจีบหงายแล้วชดขึ้นไปตั้งวงเขาควาง แล้วขยับไหล่ซ้าย-ขวา สลับกันตามจังหวะหน้าทับ

ภาพที่ ๑๑๘ ท่าที่ ๓ ท่าเขาควาง (ขวา)

- ท่าเขาควาง (ขวา) ก้าวเท้าซ้าย ยกเท้าขวาข้างหน้า มือทั้งสองจีบหงายระดับอกแล้วชดขึ้นไปตั้งวงเขาควาง แล้วขยับไหล่ขวา-ซ้าย สลับกันตามจังหวะหน้าทับ

ภาพประกอบ/ชื่อท่ารำ	ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติท่ารำและการเคลื่อนไหว
 <p data-bbox="118 627 477 666">ภาพที่ ๑๒๒ ท่าที่ ๕ ท่าพวงมาลัย (ซ้าย)</p>	<p data-bbox="504 193 1229 338">- ท่าพวงมาลัย (ซ้าย) ก้าวเท้าซ้าย ยกเท้าขวาข้างหน้า มือซ้ายจับคว่ำข้างระดับหน้าผาก มือขวาชดขึ้นตั้งวงบน แล้วขยับไหล่ขวา-ซ้าย สลับกันตามจังหวะหน้าทับ</p>
 <p data-bbox="118 1110 477 1149">ภาพที่ ๑๒๓ ท่าที่ ๖ ท่าพวงมาลัย (ซ้าย)</p>	<p data-bbox="504 714 604 753">เพลง ครู</p> <p data-bbox="504 763 786 801">ท่ารำ ท่าที่ ๖ ท่าพวงมาลัย</p> <p data-bbox="504 811 1229 956">- ท่าพวงมาลัย (ซ้าย) ก้าวเท้าขวา ยกเท้าซ้ายขวาข้างหน้า มือซ้ายกดลงมาระดับหน้า มือขวาวาดไปจับคว่ำซ้อนบนข้อมือซ้าย แล้วขยับไหล่ซ้าย-ขวา สลับกันตามจังหวะหน้าทับ</p>
 <p data-bbox="118 1642 477 1680">ภาพที่ ๑๒๔ ท่าที่ ๖ ท่าพวงมาลัย (ขวา)</p>	<p data-bbox="504 1275 1229 1420">- ท่าพวงมาลัย (ขวา) ก้าวเท้าซ้าย ยกเท้าขวาข้างหน้า มือทั้งสองหมุนข้อมือ สลับเป็นมือซ้ายจับคว่ำซ้อนบนข้อมือขวา แล้วขยับไหล่ขวา-ซ้าย สลับกันตามจังหวะหน้าทับ</p>

ภาพประกอบ/ชื่อท่ารำ	ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติท่ารำและการเคลื่อนไหว
 <p data-bbox="118 624 465 658">ภาพที่ ๑๒๕ ท่าที่ ๗ ทำร้อยมาลัย (ชาย)</p>	<p data-bbox="494 200 592 235">เพลง ครู</p> <p data-bbox="494 247 780 282">ท่ารำ ท่าที่ ๗ ทำร้อยมาลัย</p> <ul data-bbox="494 297 1204 440" style="list-style-type: none"> - ทำร้อยมาลัย (ชาย) ก้าวเท้าขวา ยกเท้าซ้ายข้างหน้า มือซ้ายจับคว่ำระดับหน้า มือขวาตกลงมาตั้งวงระดับเอว แล้วขยับไหล่ซ้าย-ขวา สลับกันตามจังหวะหน้าทับ
 <p data-bbox="118 1130 465 1164">ภาพที่ ๑๒๖ ท่าที่ ๗ ทำร้อยมาลัย (ขวา)</p>	<ul data-bbox="494 765 1204 908" style="list-style-type: none"> - ทำร้อยมาลัย (ขวา) ก้าวเท้าซ้าย ยกเท้าขวาข้างหน้า สอดมือขวาขึ้น จับคว่ำระดับหน้า มือซ้ายตกลงมาตั้งวงระดับเอว แล้วขยับไหล่ขวา-ซ้าย สลับกันตามจังหวะหน้าทับ
 <p data-bbox="118 1646 465 1680">ภาพที่ ๑๒๗ ท่าที่ ๘ ทำโคมเวียน (ชาย)</p>	<p data-bbox="494 1290 592 1325">เพลง ครู</p> <p data-bbox="494 1336 767 1371">ท่ารำ ท่าที่ ๘ ทำโคมเวียน</p> <ul data-bbox="494 1387 1204 1580" style="list-style-type: none"> - ทำโคมเวียน (ชาย) ก้าวเท้าขวา ยกเท้าซ้ายข้างหน้า มือทั้งสองจับตะแคงเข้าหาตัวระดับอก แล้ววาดออกเป็นตั้งวงให้ปลายนิ้วเข้าหากัน โด่งลำแขนให้เป็นวงกลม กตปลายมือให้ลาดลงมาจากไหล่เล็กน้อย แล้วขยับไหล่ซ้าย-ขวา สลับกันตามจังหวะหน้าทับ

ภาพประกอบ/ชื่อท่ารำ

ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติท่ารำและการเคลื่อนไหว

ภาพที่ ๑๒๘ ท่าที่ ๘ ท่าโคมเวียน (ขวา)

- ท่าโคมเวียน (ขวา) ก้าวเท้าซ้าย ยกเท้าขวาข้างหน้า มือทั้งสองจับตะแคงเข้าหาตัวระดับอกแล้ววาดออกเป็นตั้งวงให้ปลายนิ้วเข้าหากัน โค้งลำแขนให้เป็นวงกลม กดปลายมือให้ลาดลงมาจากไหล่เล็กน้อย แล้วขยับไหล่ขวา-ซ้าย สลับกันตามจังหวะหน้าทับ

ภาพที่ ๑๒๙ ท่าที่ ๙ ท่าผาลาเพียงไหล่ (ซ้าย)

เพลง ครู

ท่ารำ ท่าที่ ๙ ท่าผาลาเพียงไหล่

- ท่าผาลาเพียงไหล่ (ซ้าย) ก้าวเท้าขวา ยกเท้าซ้ายข้างหน้า มือทั้งสองสอดเข้าหาลำตัวแล้วแทงออกเป็นหงายมือแขนงระดับไหล่ แล้วขยับไหล่ซ้าย-ขวา สลับกันตามจังหวะหน้าทับ

ภาพที่ ๑๓๐ ท่าที่ ๙ ท่าผาลาเพียงไหล่ (ขวา)

- ท่าผาลาเพียงไหล่ (ขวา) ก้าวเท้าซ้าย ยกเท้าขวาข้างหน้า มือทั้งสองสอดเข้าหาลำตัวแล้วแทงออกเป็นหงายมือแขนงระดับไหล่ แล้วขยับไหล่ขวา-ซ้าย สลับกันตามจังหวะหน้าทับ

ภาพประกอบ/ชื่อท่ารำ	ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติท่ารำและการเคลื่อนไหว
 <p data-bbox="104 614 471 649">ภาพที่ ๑๓๑ ท่าที่ ๑๐ ท่ายุงฟือนหาง (ซ้าย)</p>	<p data-bbox="490 200 592 235">เพลง ครู</p> <p data-bbox="490 247 803 282">ท่ารำ ท่าที่ ๑๐ ท่ายุงฟือนหาง</p> <ul data-bbox="490 297 1224 388" style="list-style-type: none"> - ท่ายุงฟือนหาง (ซ้าย) ก้าวเท้าขวา ยกเท้าซ้ายข้างหน้า มือทั้งสองวาดไป จีบส่งหลัง แล้วขยับไหล่ซ้าย-ขวา สลับกันตามจังหวะหน้าทับ
 <p data-bbox="104 1116 471 1151">ภาพที่ ๑๓๒ ท่าที่ ๑๐ ท่ายุงฟือนหาง (ขวา)</p>	<ul data-bbox="490 765 1210 855" style="list-style-type: none"> - ท่ายุงฟือนหาง (ขวา) ก้าวเท้าซ้าย ยกเท้าขวาข้างหน้า มือทั้งสองวาดไป จีบส่งหลัง แล้วขยับไหล่ขวา-ซ้าย สลับกันตามจังหวะหน้าทับ

(อ่านต่อฉบับหน้า)

เรื่อง ปริศนารูปวาด

จวน ชูสงแสง

ผูกเงื่อนงำประเด็นเป็นนิทาน
มีเรื่องเล่าเข้าถึงซึ่งชีวิต
เมื่อความรักกรมเจ้าผ่านเข้ามา

นิทานนี้มีชายอยู่สี่คน
ต้องหยุดพักแรมเหนื่อยเหงื่อเรื่อยริน

กาลครั้งหนึ่งมีเรื่องราวของชาวบ้าน
ให้ลูกหลานแค้นกันด้วยปัญญา
กรรมลิขิตขีดเส้นเป็นปัญหา
ถึงเวลาความรักจักโอบยิบิน

ที่อดทนเดินทางไปต่างถิ่น
วาดรูปศิลป์ที่รักก่อนจักไป

ชายคนแรกแรมทางต่างอุปสรรค
จึงจำพักศาลากลางป่าใหญ่
เห็นที่ว่างผนังกันบันดาลใจ
สั่งมือไม้ วาดรูปงาม ตามอารมณ์
วาดรูปคนที่รักสักรูปหนึ่ง
ที่คิดถึงผ่านวรูบรูปสวยสม
พอเป็นรูปเป็นร่างต่างชื่นชม
ต้องจำข่มขัดเขินเดินทางพลัน

นิทานนี้มีชายคนที่สอง
เห็นรูปวาดร่างไว้ให้สำคัญ
เป็นหญิงสาวเปลือยกายหมายจริต
สวยด้วยศิลป์สื่อสมอารมณ์ตาม
แต่ภาระหน้าที่คือชีวิต
จำใจจากรูปไปใช้เรรวน

นิทานนี้มีชายคนที่สาม
เดินทางมาขาเมื่อยเหนียวเหน็บแนม

ถึงเวลาจากไปใจจดจ้อง
ศาลาคงไม่เปลี่ยวอยู่เดียวดาย

นิทานนี้มีชายคนที่สี่
ภาพเหมือนจริงอย่างนี้ฝีมือเขียน
อยากใครได้เมียงงามตามรูปวาด
พรหมลิขิตจงบันดาลพานพบพัศตร์

เดินทางต้องพักพาศาลานัน
เดิมสี่ล้นสวยเด่นเป็นสาวงาม
มีชีวิตชีวาพาวาบหวาม
เกินไถ่ถามถึงค่าราคาควร
ธุรกิจข้างหน้าทำหายด่วน
จะหันหวนคืนมาศาลาแรม
ชอบหญิงงามเรียบง่ายไม่แต่งแต้ม
ตาสอดแซมเห็นศาลาน่าพักผ่อน
เหลียวแลเห็นรูปวาดบาดใจหมาย
รูปหญิงสาวเปลือยกายหงายล่อนจ้อน
อุจาดตาจิตใจให้นิวรณ์
วาดผ้าผ่อนห่มให้โนทันที่
นุ่งห่มผ้าชุดไทยที่ใจรัก
มีลูกไม้ลายปักระบายสี
แต่งรูปสาวตามอารมณ์ดี
ให้เปรมปรีดีเอบอ้อมยิ้มทักทาย
ชีวิตต้องเดินทางต่างจุดหมาย
คงมีชายสักคนมาวนเวียน
เพียงนาที่ตะลึงซึ่งภาพเขียน
เนียนวลเนียนนิ้วชี้...นี่แหละรัก
จิตมุ่งมาดหมายใดได้ประจักษ์
อย่าหน่ายหนักทรวงในใจร้อนรน

เทพารักษ์หนักใจได้ฟังพิศ

จึงรำยมนตร์ศักดิ์สิทธิ์นิรมิตผล

บุรุษवादที่เห็นให้เป็นคน

สวยเหลือล้ำแสนางอย่างเทพธิดา

ชายตะลึงตาวาวสาวสวรรค์

หลับหรือตื่นตื่นตันขวัญผวา

อยากร่วมเรียงเคียงขวัญเป็นภรรยา

อย่าหลบหน้าตาชายอายุทำไม

นึกแล้วเห็นเพ็ญวันจันทร์ส่องแสง

หวนนานนานมดแมลงแฝงซ่อนไซ

ข่าวรู้ถึงสามชายเร่งหมายมาด

อ้างเหตุผลนานา มารับรอง

ชายคนแรกบอกตนคนแรกवाद

จึงสามารถเป็นนางอย่างประสงค์

แต่เพราะเรารำยมนตร์เป็นคนคง

จึงอนงค์นางต้องเป็นของเรา

คนที่สองอ้างตนหมายระบายสี

สาวสวยนี้จึงพิวพ่อง...เป็นของเขา

เผยเหตุผลเข้าข้างไม่บางเบา

ของใครเล่า ? เถียงกันไป ไม่เลิกรา

คนที่สาม...เราแต่งชุดสุดสวยให้

หากเปลือยกาย ปล่อยไว้ดูไรค่า

เราจึงรักหวังดีมีเมตตา

ยืนยันว่าเป็นเจ้าของนางต้องใจ

ถกเถียงกันสนั่นป่าสะเทือนถิ่น

ฐานะผู้พิทักษ์รักษ์พงไพร

ชายทั้งสี่ตื่นตระหนกยกมือไหว้

จะตัดสินเรื่องราวเรื่องสาวงาม

ชายทั้งสี่เชื่อใจในความสัตย์

ต่างยินดีปฏิบัติไม่ขัดข้อง

“หากชายใดคดคิดผิดครรถอง

เราจะต้องสาปชายกลายเป็นลิง”

น้ำเต้าพอเหมาะแกงแฝงโฉน

รอรวันใดอีกเล่า น้ำเต้าทอง

ถึงศาลาประกาศเป็นเจ้าของ

ศึกจับจองไม่สงบ...จบไม่ลง

เทพารักษ์ยลยินสิ้นสงสัย

ปรากฏกายทันใดเพื่อไขความ

“ทุกอย่างเราเข้าใจ...ไม่ต้องถาม

จะยอมตามหรือไม่จงไตร่ตรอง”

ชายทั้งสี่พร้อมยอมรับคำตัดสิน
ใจจดจ่อรอผลบนความจริง

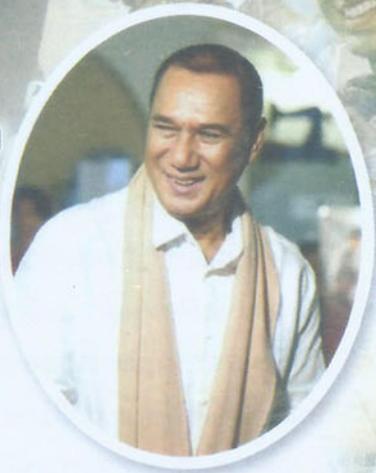
จะจบสิ้นสุดความตามทุกสิ่ง
หลับตานิ่งภาวนา...หนึ่งนาที

ในพริบตาเทพารักษ์ก็ประกาศ
“ให้สาวจากรูปวาดผุดผาดฉวี
เป็นของชายคนที่สองถูกต้องดี”
จบวจี...แล้วหายวับไปกับตา
นิทานหนูนคุณธรรมประจำจิต
ให้ถ้ามต่อข้อคิดเป็นปริศนา
การเคารพในกฎกติกา
ทั้งสี่จะศานานารี เอย.

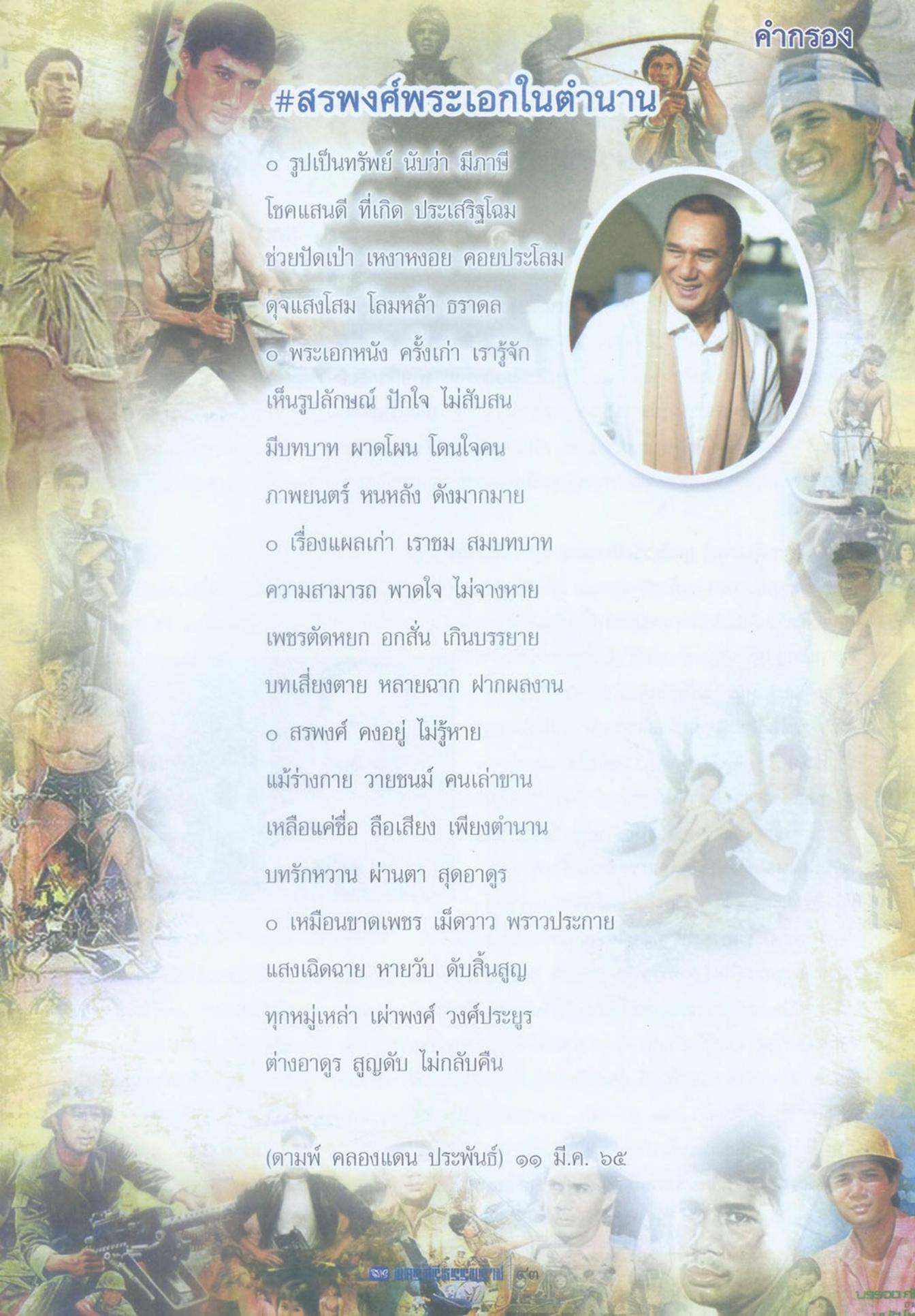

#สรรพคุณพระเอกในตำนาน

- รูปเป็นทรัพย์ นับว่า มีภาษี
โชคแสนดี ที่เกิด ประเสริฐโฉม
ช่วยปัดเป่า เห่งหงอย คอยประโลม
ดุจแสงโสม โคมหล้า ธาราดล
- พระเอกหนัง ครึ่งเก๋า เรารู้จัก
เห็นรูปลักษณะ ปักใจ ไม่สับสน
มีบทบาท ผาดโผน โดนใจคน
ภาพยนตร์ หนหลัง ดังมากมาย
- เรื่องแผลเก่า เรชม สมบทบาท
ความสามารถ พาดใจ ไม่จางหาย
เพชรตัดหยก ออกัน เกินบรรยาย
บทเสียงตาย หลายฉาก ฝากผลงาน
- สรพงศ์ คงอยู่ ไม่รู้หาย
แม้ร่างกาย วายชนม์ คนเล่าขาน
เหลือแค่ชื่อ ลือเสียง เพียงตำนาน
บทรักหวาน ผ่านตา สุดอาดูร
- เหมือนขาดเพชร เมื่อดาว พราวประกาย
แสงเจิดฉาย หายวับ ดับสิ้นสูญ
ทุกหมู่เหล่า เผ่าพงศ์ วงศ์ประยูร
ต่างอาดูร สูญดับ ไม่กลับคืน

(ตามพี คลองแดน ประพันธ์) ๑๑ มี.ค. ๖๕

พลตำรวจตรี ขุนพันธรักษ์ราชเดช “นายพลหนังเหนียว”

พันธรักษ์ราชเดช (บุตร พันธรักษ์) ขุน

ผศ. พอพล อุบลพันธ์

นายพลหนังเหนียวนักปราบปรามโจรระดับเลื่องลือที่มีชื่อโด่งดัง จนเลื่องลือไปทั่วสารทิศ ว่า “นายพลหนังเหนียว” เป็นทั้งนายพล นักวิชาการ นักการเมือง จนได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยหนึ่งเหมือนกัน นั่นคือ พลตำรวจตรี ขุนพันธรักษ์ราชเดช หรือเรียกอีกชื่อว่า **ท่านขุน**

เพื่อเป็นการรักษารูปแบบของสารนครศรีธรรมราช เมื่อครั้งอดีตเคยมีบทความที่มีชื่อคอกลมว่า “**คนดีศรีนคร**” ที่ระยะหลังได้ห่างหายไปเนิ่นนาน เพื่อเสนอชีวประวัติแลผลงานของบุคคลดีเด่น จึงขอย้อนรอยนำเสนอประวัติและเกียรติคุณของท่าน **พลตำรวจตรี ขุนพันธรักษ์ราชเดช** และเป็นบุคคลที่ชาวเมืองนครภาคภูมิใจมาโดยตลอดดังต่อไปนี้

พลตำรวจตรี ขุนพันธรักษ์ราชเดช (บุตร พันธรักษ์). ขุน

พลตำรวจตรี ขุนพันธรักษ์ราชเดช อดีตผู้บังคับการตำรวจภูธรเขต ๘ เป็นนายตำรวจชาวเมืองนครศรีธรรมราช ที่ได้สร้างเกียรติประวัติในตำแหน่งหน้าที่จนเป็นที่รู้จักและยอมรับกันทั่วไปในภาคใต้และจังหวัดอื่นๆ ที่ท่านไปดำรงตำแหน่งอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝีมือในการปราบปรามโจรผู้ร้าย นอกจากนั้นท่านยังเป็นผู้สนใจวิชาการทั่วไป โดยสนใจทางด้านประวัติศาสตร์ คติชนวิทยา และไสยศาสตร์เป็นพิเศษ มีข้อเขียนปรากฏอยู่ในหนังสือ และวารสารต่างๆ หลายเรื่อง คนทั่วไปเรียกท่านอีกชื่อว่า “**ท่านขุน**”

พลตำรวจตรี ขุนพันธรักษ์ราชเดช มีชื่อเดิมว่า บุตรี พันธรักษ์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๖ ที่บ้านอ้ายเขียว หมู่ที่ ๕ ตำบลดอนตะโก อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช (ปัจจุบันอยู่ในพื้นที่ตำบลทอนหงส์

พลตำรวจตรีขุนพันธรักษ์ราชเดช
ที่มาของภาพ : <https://clib.psu.ac.th/>

ของอำเภอพรหมคีรี) บิดามารดาชื่อ นายอ้วน นางทองจันทร์ พันธรักษ์ เริ่มเรียนหนังสือครั้งแรกกับบิดา ตั้งแต่ ก ข ก กา ไปจนจบ พออ่านสมุดข่อยได้บ้าง จึงได้เข้าเรียนที่วัดอ้ายเขียวกับอาจารย์ปานซึ่งเป็นสมภาร และอาจารย์นามสมภารรูปต่อมา และที่วัดอ้ายเขียวนี้เอง ท่านได้เรียนกับครูมรวาสคนหนึ่งด้วย มีชื่อว่า นายหืด เป็นชาวจังหวัดชุมพร ซึ่งอาจารย์ปานได้พามาอยู่ที่วัดนี้ เป็นผู้มีความรู้ ที่ชาวบ้านเรียกว่า “หลวงหืด” นายหืดได้สอนหนังสือไทยแบบใหม่ให้ คือ ใช้แบบเรียนเร็ว เล่ม ๑ - ๒ - ๓ จนท่านขุนมีความรู้ในวิชาเลขและหนังสืออยู่ในเกณฑ์ดี หลังจากนั้นท่านได้เข้าสู่การศึกษาในระบบโรงเรียน โดยเริ่มเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ที่โรงเรียนวัดสวนปาน อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช เนื่องจากท่านมีความรู้ในวิชาเลขและหนังสือดีอยู่แล้วก่อนที่จะเข้าโรงเรียน ดังนั้น เมื่อเข้าเรียนในประถมปีที่ ๑ ได้ ๑ วัน ทางโรงเรียนให้เลื่อนชั้นให้เข้าเรียนชั้นประถมปีที่ ๒ และวันรุ่งขึ้นก็เลื่อนชั้นให้เรียน

ในชั้นประถมปีที่ ๓ เป็นอันว่าท่านได้เข้าโรงเรียนได้เพียง ๓ วัน ได้เลื่อนชั้นถึง ๓ ชั้น เมื่อครั้งเรียนชั้นประถมปีที่ ๓ ที่โรงเรียนวัดสวนปาน มีพระภิกษุอินทร์รัตนวิจิตร เป็นผู้สอน เรียนอยู่ได้ ๒ เดือน โรงเรียนนั้นก็ถูกยุบ ท่านจึงเข้าเรียนในชั้นเดิมที่โรงเรียนวัดพระนคร ตำบลพระเสื่อเมือง (ปัจจุบันตำบลโนเมือง) จังหวัดนครศรีธรรมราช มีครูเพิ่ม ๓ คน เป็นครูประจำชั้นเรียนจนจบชั้นประถมปีที่ ๓ ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดของโรงเรียน ในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ ได้เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมปีที่ ๑ ที่โรงเรียนวัดท่าโพธิ์ (โรงเรียนเบญจมราชูทิศในปัจจุบัน) พอเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๒ ได้ไม่กี่เดือนก็ต้องออกจากโรงเรียนเพราะป่วยเป็นโรคคุดทะราด ต้องพักรักษาตัวถึงปีกว่า เมื่อหายจึงคิดจะกลับมาศึกษาต่อที่โรงเรียนเดิม แต่ปรากฏว่าเพื่อนๆ ที่เคยเรียนด้วยกันเรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ ๒ และปีที่ ๓ แล้ว จึงเปลี่ยนเดินทางเข้าไปศึกษาที่กรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. ๒๔๕๙ โดยไปอยู่กับพระปลัดลับ บุญเกียรติ ซึ่งมีศักดิ์เป็นญาติที่วัดสัมเกลียง (วัดราชผาติการาม) ได้เรียนอยู่ที่โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร ในชั้นมัธยมปีที่ ๒ ขณะที่ยังเรียนอยู่ที่โรงเรียนนี้ ได้เรียนวิชามวย ยูโด ยิมนาสติก จากครูหลายคน เช่น ครูย้าย ครูศิริ ครูนก ครูมณี จนมีความชำนาญพอสมควร ท่านสอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๘ ในปี พ.ศ. ๒๔๖๗

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๘ จึงได้เข้าเรียนต่อที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจห้วยจรเข้มะ จังหวัดนครปฐม (ปัจจุบันโรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน) ขณะที่ยังเรียนได้เป็นครูมวยไทยด้วย เรียนอยู่ ๕ ปี สำเร็จหลักสูตรในปี พ.ศ. ๒๔๗๒

หลังจากจบการศึกษาแล้วทางราชการได้แต่งตั้งให้ไปรับราชการในตำแหน่งนักเรียนทำการนายร้อยที่กองบังคับการตำรวจภูธรมณฑลนครศรีธรรมราช ประจำจังหวัดสงขลา ในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นนักเรียนทำการอยู่ ๖ เดือน ได้เลื่อนยศเป็นว่าที่ร้อยตรี

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๔ ได้ย้ายมาเป็นผู้บังคับหมวดที่กองเมือง จังหวัดพัทลุง ที่พัทลุงนี้เองท่านได้สร้างเกียรติประวัติในตำแหน่งหน้าที่จนเป็นที่รู้จักและยอมรับในวงราชการและบุคคลทั่วไป โดยการปราบปรามผู้ร้ายสำคัญของจังหวัดพัทลุง คือ เสือสัง หรือ เสือพุ่ม ซึ่งเป็นเสือร้ายที่แหกคอกมาจากเมืองตรัง ขุนพันธวัชรัชชเดช เล่าว่า “เสือสังนี้มีร่างกายใหญ่โต ดูร้าย และมีอิทธิพลมาก มาอยู่ในความปกครองของ กำนันตำบลป่าพะยอม อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

นอกจากนั้นแล้วยังมีคนใหญ่คนโตหลายคนให้ความอภัยโทษเสือสัง จึงทำให้เป็นการยากในการปราบปรามได้ แต่ท่านก็สามารถปราบเสือสังได้ในปีแรกที่ย้ายมารับราชการ โดยท่านไปปราบร่วมกับพลตำรวจเผือก ดวงชู มีนายชี่ครั้ง เจริญขำ เป็นคนนำทาง การปราบปรามเสือสังครั้งนี้ทำให้ชื่อเสียงของท่านโด่งดังมาก ตอนนั้น จเรพระยาศรีสุระเสนาไปตรวจราชการตำรวจที่พัทลุงพอดี ผู้ปราบเสือสังจึงได้รับความดีความชอบ คือว่าที่ร้อยตำรวจบุตร พันธวัช ได้รับแต่งตั้งเป็นร้อยตำรวจตรี พลตำรวจเผือก ดวงชู เป็นสิบตรี นายชี่ครั้ง ได้รับรางวัล ๔๐๐ บาท หลังจากนั้นมาอีก ๑ ปี ท่านได้ปราบปรามผู้ร้ายสำคัญอื่นๆ ๑๖ คน เช่น เสือเมือง เสือทอง เสือย่อย เสือแดง เป็นต้น ด้วยความดีความชอบจึงได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น “ขุนพันธวัชรัชชเดช” และในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ได้รับเลื่อนยศเป็นร้อยตำรวจโท และในปีนี้อีกท่านได้อุปสมบทที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีท่านเจ้าคุณพระรัตนธัมม์ (แบน) เป็นพระอุปัชฌาย์ บวชอยู่ได้ ๑ พรรษา จึงลาสิกขา

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๙ ท่านได้ย้ายไปเป็นหัวหน้ากองตรวจ ประจำกองบังคับการตำรวจภูธรมณฑลนครศรีธรรมราช ประจำจังหวัดสงขลา ได้ปราบโจรผู้ร้ายหลายคน การปราบโจรครั้งสำคัญและทำให้ท่านมีชื่อเสียงมากคือ การปราบผู้ร้ายทางการเมืองที่นราธิวาส ในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ หัวหน้าโจรชื่อ “อะแสะดอตาละ” เล่าลือกันว่าเป็นผู้ยุ่งคองกระพัน

เที่ยวปล้นฆ่าเฉพาะคนไทยเท่านั้น ในที่สุดก็ถูกขุนพันธรักษ์ราชเดช จับได้ ท่านจึงได้รับฉายาจากชาวไทยมุสลิมว่า “รายอกะจี” และได้เลื่อนยศเป็นร้อยตำรวจเอกในปีนั้นเอง

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ได้ย้ายมาเป็นผู้บังคับกองเมืองพัทลุง ในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ย้ายเป็นรองผู้กำกับกับการตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ปราบปรามโจรร้ายหลายราย ที่สำคัญคือ เสือสาย และเสือเอิบ

หลังจากนั้นขุนพันธรักษ์ราชเดช ได้ย้ายไปอยู่ต่างจังหวัดในภาคอื่น คือ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้ย้ายไปเป็นผู้กำกับกับการตำรวจภูธรที่จังหวัดพิจิตร ได้ปฏิบัติหน้าที่มีความดีความชอบเรื่อยมา และได้ปราบปรามโจรผู้ร้ายมากมาย ที่สำคัญคือ การปราบเสือโน้ม หรือ อาจารย์โน้ม จึงได้รับพระราชทานยศเป็นพันตำรวจตรี

พ.ศ. ๒๔๘๙ ย้ายไปดำรงตำแหน่งผู้กำกับกับการตำรวจภูธรจังหวัดชัยนาท ได้ปะทะและปราบปรามเสือร้ายหลายคน เช่น เสือฝ้าย เสือย่อง เสือพ่อน เสือคร้ม เสือปลั่ง เสือใบ เสืออ้วน เสือดำ เสือไหว เสือมเหศวร เป็นต้น

กรมตำรวจได้พิจารณาเห็นว่า ผู้ร้ายในเขตจังหวัดชัยนาทและสุพรรณบุรีชุกชุมมากขึ้นทุกวันยากแก่การปราบปรามให้สิ้นซาก จึงได้ตั้งกองปราบพิเศษขึ้น โดยคัดเลือกเอาเฉพาะนายตำรวจที่มีฝีมือในการปราบปรามรวมได้หนึ่งกองพัน แต่งตั้งให้ พลตำรวจตรี สวัสดิ์ กันเขตต์ เป็นผู้อำนวยการกองปราบ และ พลตำรวจตรี ขุนพันธรักษ์ราชเดช เป็นรองผู้อำนวยการกองปราบพิเศษ ได้ประชุมนายตำรวจที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๙ เพื่อวางแผนกำจัดเสือฝ้าย แต่แผนล้มเหลว ผู้ร้ายรู้ตัวเสียก่อน ขุนพันธรักษ์ราชเดช ได้รับคำสั่งด่วนให้สกัดโจรผู้ร้ายที่จะแตกเข้ามาทางจังหวัดชัยนาท ครั้งนั้น ขุนพันธรักษ์ราชเดช เป็นอาวุธคู่มือแทนที่จะใช้ปืนยาว ดาบนั้นมีถุงผ้าแดงสวมทั้งฝักและด้าม คนทั้งหลายจึงขนานนามท่านว่า **“ขุนพันธรักษ์ราชเดช”** ฝีมือขุนพันธรักษ์ราชเดช เป็นที่ครั่นคร้ามของพวกมิจฉาชีพทั่วไป แม้แต่เสือฝ้ายเองก็เคยติดสินบนท่านถึง ๒,๐๐๐ บาท เพื่อไม่ให้ปราบปราม

พลตำรวจตรี ขุนพันธรักษ์ราชเดชครั้งยังหนุ่ม
ที่มาของภาพ : <https://clib.psu.ac.th/>

แต่ขุนพันธรักษ์ราชเดชก็ไม่สนใจ คงปฏิบัติหน้าที่อย่างดีจนปราบปรามได้สำเร็จ ท่านอยู่ชัยนาท ๓ ปี ปราบปรามเสือร้ายต่างๆ ลงบลงแล้วได้ย้ายไปเป็นผู้กำกับกับการตำรวจภูธรที่อยุธยา อยู่ได้ประมาณ ๔ เดือนเศษ ก็เกิดผู้ร้ายชุกชุมที่กำแพงเพชร ตอนนั้นเป็นระยะเปลี่ยนอธิบดีกรมตำรวจ และขุนพันธรักษ์ราชเดชก็ถูกใส่ร้ายจากเพื่อนร่วมอาชีพว่าเป็นโจรผู้ร้าย พล.ร.ต. หลวงสังวรยุทธกิจ อธิบดีกรมตำรวจ ยังเชื่อมั่นว่าขุนพันธรักษ์ราชเดช เป็นคนดี จึงโทรเลขให้ไปพบด่วนและแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งผู้กำกับกับการตำรวจภูธรจังหวัดกำแพงเพชร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ ขุนพันธรักษ์ราชเดช ได้ปรับปรุงการตำรวจภูธรของเมืองนี้ให้มีสมรรถภาพขึ้น และได้ปราบปรามโจรผู้ร้ายต่างๆ ที่สำคัญคือ เสือไกร กับ เสือวัน แห่งอำเภอรพทรณกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ทำให้ฝีมือการปราบปรามของขุนพันธรักษ์ราชเดช ยิ่งลือกระฉ่อนไปไกล

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ ทางจังหวัดพัทลุงมีโจรผู้ร้ายกำเริบชุกชุมขึ้นอีก ราษฎรชาวพัทลุงนึกถึงขุนพันธรักษ์ราชเดช นายตำรวจมือปราบ เพราะเคยประจักษ์ฝีมือมาแล้ว จึงเข้าชื่อกันทำหนังสือร้องเรียนต่ออธิบดีกรมตำรวจ ผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอตัวขุนพันธรักษ์ราชเดช กลับพัทลุงเพื่อช่วยปราบโจรผู้ร้าย กรมตำรวจอนุมัติตามคำร้องขอ ขุนพันธรักษ์ราชเดช

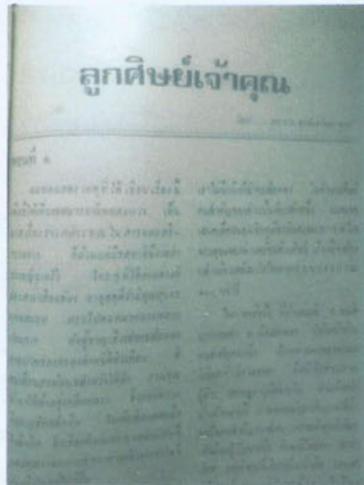
จึงได้ย้ายมาเป็นผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดพัทลุงอีกวาระหนึ่ง ได้ปราบปรามเสี้ยมร้ายที่สำคัญ ลั่นชื่อไปหลายคน ผู้ร้ายบางคนก็หนีออกนอกเขตพัทลุงไปอยู่เสียที่อื่น นอกจากงานด้านปราบปรามซึ่งเป็นงานที่ท่านถนัดและสร้างชื่อเสียงให้ท่านเป็นพิเศษแล้ว ท่านยังได้พัฒนาเมืองพัทลุงให้เป็นเมืองท่องเที่ยว โดยการปรับปรุงชายทะเล “ตำบลลำปำ” ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และให้ตำรวจคอยตรวจตรารักษาความปลอดภัยแก่ผู้โดยสารรถไฟที่เข้าออกเมืองพัทลุง ทำให้เมืองพัทลุงสมัยที่ท่านเป็นผู้กำกับการตำรวจมีความสงบที่นำอยู่ขึ้นมาก ตำรวจที่ท่านทำหน้าที่ดังกล่าวได้เลิกไปเมื่อกรมตำรวจจัดตั้งกองตำรวจรถไฟขึ้น ด้วยความดีความชอบในหน้าที่ราชการท่านจึงได้รับพระราชทานเลื่อนยศเป็นพันตำรวจโท ในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ ท่านอยู่พัทลุงได้ ๒ ปีเศษ จนถึง ปี พ.ศ. ๒๔๙๔ จึงได้รับการแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งรองผู้บังคับการตำรวจภูธรเขต ๘ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จนกระทั่ง ปี พ.ศ. ๒๕๐๓ จึงดำรงตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจภูธร เขต ๘ และได้รับพระราชทานเลื่อนยศเป็นพันตำรวจเอก และในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ก็ได้รับพระราชทานเลื่อนยศเป็น พลตำรวจตรี จนกระทั่งเกษียณอายุราชการ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗

ตลอดชีวิตรับราชการ พลตำรวจตรี ขุนพันธรักษ์ราชเดช ได้สร้างเกียรติประวัติในตำแหน่งหน้าที่มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกียรติประวัติในการปราบปรามโจรผู้ร้ายสำคัญๆ ของจังหวัดต่างๆ ที่ท่านไปประจำอยู่ จนเป็นที่เลื่องลือของคนทั่วไป และเป็นที่ครั้นคร้ามของโจรอีกต่างๆ นับได้ว่าท่านเป็นนายตำรวจมือปราบคนสำคัญคนหนึ่ง ของเมืองไทย และด้วยฝีมือในการปราบปรามนี้เองทำให้ท่านได้รับเกียรติเลื่อนยศ และตำแหน่งสูงขึ้นเป็นลำดับ แม้เกษียณราชการแล้วท่านก็ยังสร้างคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติบ้านเมืองเสมอมา เช่น ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ในสมัยเลือกตั้ง ปี พ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นต้น

นอกจากเกียรติคุณทั้งในและนอกตำแหน่งหน้าที่ราชการแล้ว ขุนพันธรักษ์ยังมีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่สำคัญ ซึ่งควรจะกล่าวถึง คือ เป็นนักวิชาการที่สำคัญคนหนึ่ง ท่านเป็นนักอ่านและนักเขียน ได้เขียนเรื่องราวต่างๆ ลงพิมพ์ในหนังสือและวารสารต่างๆ หลายเรื่อง ขุนพันธฯ เป็นคนหนึ่งที่มีความสนใจในเรื่องไสยศาสตร์อยู่มาก เรื่องที่เขียนส่วนใหญ่จึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อทางไสยศาสตร์ นอกจากนั้นก็มีเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ทั้งประวัติบุคคล และสถานที่ตำนานท้องถิ่น มวย และเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง ข้อเขียนต่างๆ ของท่าน เช่น ความเชื่อทางไสยศาสตร์ในภาคใต้ ส่องเกลอช้างเผือกงาดำ หัวล้านนอกครุ ดิษย์เจ้าคุณ มวยไทย เชื่อเครื่อง กรุงชิง เป็นต้น โดยเฉพาะเรื่องกรุงชิงนั้น เป็นเรื่องที่ท่านเขียนทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ตามพระราชบรมโองการ และต่อมามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ขออนุญาตไปตีพิมพ์เผยแพร่ใน “รูสมิแล” วารสารของมหาวิทยาลัย ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ งานเขียนของท่านส่วนมากจะลงพิมพ์ในสารานุกรมศรีธรรมราช หนังสืองานเดือนสิบ วิชชา (วารสารทางวิชาการของวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช ในครั้งอดีต) รูสมิแล (วารสารทางวิชาการของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) และหนังสือที่ระลึกในโอกาสต่างๆ ของโรงเรียนและหน่วยงานต่างๆ

อนุสาวรีย์ขุนพันธรักษ์ราชเดช หน้ากองกำกับการตำรวจภูธร
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลงานเขียนของพลตำรวจตรีขุนพันธรักษ์ราชเดชในสารานุกรมศรีธรรมราชเมื่อครั้งอดีต

ในด้านชีวิตครอบครัว

ขุนพันธรักษ์ราชเดชมีภรรยาคนแรกชื่อ เฉลดา ตอนนั้นท่านมีอายุได้ประมาณ ๓๐ ปี ขณะรับราชการที่จังหวัดพัทลุง มีบุตรด้วยกัน ๘ คน ต่อมาภรรยาเสียชีวิต ท่านจึงได้ภรรยาใหม่ ชื่อ สมสมัย มีบุตรด้วยกัน ๔ คน และคงอยู่กับภรรยาคนนี้นับวาระสุดท้ายของชีวิต ขุนพันธรักษ์ราชเดชได้เสียชีวิตเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ ขณะมีสิริอายุ ๑๐๓ ปี ก่อนเสียชีวิตขุนพันธรักษ์ราชเดช เป็นข้าราชการบำนาญ เสียชีวิตที่บ้านพัก เลขที่ ๗๖๔/๕ ซอยราชเดช ถนนราชดำเนิน ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

อ้างอิง

สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม ๖ หน้า ๒๔๖๕ - ๒๔๖๙.

สารานุกรมศรีธรรมราช ฉบับสิงหาคม ๒๕๓๗.

<https://th.wikipedia.org/wiki/> สืบค้นวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔.

ทวดกลาย “เทวดาแห่งคลองกลาย”

คลองกลาย ตำบลสระแก้ว อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครศรีธรรมราช

สุชาติ พิมพ์เสน

ส.อบจ.เขตอำเภอกำแพงแสน นครศรีธรรมราช

รวบรวม/เรียบเรียง

ประวัติทวดกลาย

พ่อท่านกลายเป็นอิสลามที่เคร่งครัดในทางศาสนาและเก่งกล้าในเรื่องไสยศาสตร์มาก เมื่อตายไปแล้วก็เกิดศักดิ์สิทธิ์ขึ้น กลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนทั่วไปกราบไหว้บูชาอยู่เป็นประจำ

คนทุกข์ร้อนประการใดก็ไปบนบานศาลกล่าวขอความช่วยเหลือจากดวงวิญญาณของท่านที่บ้านหรือที่ศาลเจ้าก็ได้ อำนาจแห่งความศักดิ์สิทธิ์ก็จะดลบันดาลให้ประสบความสำเร็จ แต่ในท่านองเดียวกัน คลองกลายซึ่งเป็นลำน้ำสำคัญต่อพ่อท่านกลายตอนที่ยังมีชีวิตอยู่ซึ่งท่านได้ยึดบริเวณสองฝั่งเป็นที่ตั้งถิ่นฐานอาศัยลำน้ำในลำคลองกลายนี้เป็นเครื่องขุบเลี้ยงชีวิตให้มีความสดชื่นแก่พรรคพวกและบริวารของท่านนั้น

มาถึงปัจจุบันนี้ไม่มีใครกล้าทำความสกปรกลงไป ถ้าฝ่าฝืนก็จะบังเกิดมีอาการจุกเสียดทรมานทรมาย ต่างๆ นานาเกิดขึ้นแก่ผู้กระทำความผิดนั้นทุกรายไป จึงปฏิบัติยึดถืออย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะคนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณสองฝั่งคลองกลาย จะไม่ทำให้น้ำในคลองกลายสกปรกเป็นอันขาด เช่น ไม่กล้าถ่ายอุจจาระลงไป ไม่นำมุ้งลงไปซักฟอกไม่นำเนื้อสุกรลงปล้าง ถ้าจะล้างก็ให้ตักน้ำขึ้นมาล้างบนฝั่งได้

สิ่งเหล่านี้จึงกลายเป็นข้อห้ามที่ทุกคนยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดมาจนตราบเท่าทุกวันนี้ ด้วยเกรงกลัวต่ออำนาจความศักดิ์สิทธิ์ของพ่อท่านกลาย เพราะถือว่า “คลองกลาย” เป็นสายน้ำที่พ่อท่านกลายเคยปกป้องรักษา มาก่อน เปรียบเสมือนพ่อท่านกลายเป็นเจ้าของลำคลองแห่งนี้ก็ว่าได้

การกระทำที่ฝ่าฝืนไม่ถูกต้องเกี่ยวกับน้ำในคลองกลายนี้ มีตัวอย่างให้ปรากฏมากต่อมากแล้วไม่ใช่เป็นความงมงายของคนทั่วไปก็หาใช่ไม่ บุคคลที่ฝ่าฝืนนำมุ้งลงไปซักก็เคยได้รับโทษมาแล้ว คนที่นำมุ้งลงไปซักเกิดมีอาการจุกเสียดทรมานทรมาย พุดจาเพื่อคลั่งสับสนได้ความว่า ทำผิดข้อห้าม จึงต้องบวงสรวงขอมาต่อพ่อท่านกลาย อาการผิดปกติกจึงหายไป

ครั้งหนึ่งชาวอำเภอกำแพงแสน ได้นำเรือไปซื้อสินค้าต่างๆ ในย่านคลองกลายเพื่อนำไปจำหน่ายที่อำเภอกำแพงแสนต่อไป ในพรรคพวกที่ไปด้วยกันนั้น มีอยู่คนหนึ่งที่ไม่ทราบเหตุผลมาก่อน นำภาชนะที่ใส่เนื้อสุกรลงไปชำระล้างในคลองกลายเพื่อเก็บไว้ต่อไป เลยเกิดอาการผิดปกติบ้างคล้ายเหมือนคนวิกลจริต เป็นเรื่องแปลกประหลาดของพรรคพวกอย่างยิ่ง เพราะอยู่ๆ ก็มีอาการเป็นไปช่วยกันพยาบาลหามาให้รับประทาน หามอมารักษาอาการก็ยังเหมือนเดิม

ต่อเมื่อสืบทราบจำได้ความว่านำภาชนะที่เปื้อนด้วยเนื้อสุกรไปล้างในคลองกลาย ซึ่งถือว่าเป็นการทำความผิดอย่างร้ายแรง จึงได้จัดเทียนธูปขอขมาต่อพ่อท่านกลายที่ศักดิ์สิทธิ์ให้อภัยในการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ครั้งนี้ อาการดังกล่าวจึงหายไปนับแต่บัดนี้

นอกจากการทำสกปรกลงในน้ำแล้ว ใครนำสัตว์จากที่อื่น เช่น วัว ควาย จูงผ่านลำคลองก็ต้องจุดธูปเทียนบวงสรวงพ่อท่านเสียก่อน จึงจะนำสัตว์เดินผ่านไปได้ มิฉะนั้นวัวควายจะบังเกิดขาหักเดินต่อไปไม่ได้เลย

จากความศักดิ์สิทธิ์อันแรงกล้านี้เองมีบุคคลเกิดความศรัทธาสราง “หลา” (ศาลเจ้า) ถวายซึ่งปรากฏอยู่ทั่วไปบริเวณริมฝั่งคลองกลายตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปากน้ำ แต่ศาลเจ้าที่ใหญ่ที่สุดและอนุสาวรีย์บรรจอยู่ด้วยนั้น ตั้งอยู่ที่ตลาดสระแก้ว หมู่ที่ ๕ ตำบลสระแก้ว ได้ห้วสะพานคลองกลายแห่งหนึ่งอยู่ริมถนนสายนคร - สิชล และที่หมู่ที่ ๓ ตำบลกลาย ใกล้ปากน้ำอีกแห่งหนึ่ง เฉพาะที่สระแก้วนั้นเมื่อก่อนศาลเจ้าพ่อท่านกลาย ตั้งอยู่ที่ตลาดเก่าๆ ริมคลองกลายใกล้เส้นทางเก่าผู้ใดเดินผ่านศาลเจ้านี้ต้องหยุดคารวะ หนึ่งตะลุง โนราจะไปแสดงที่ไหนถ้าเดินมาถึงจะต้องหยุดบรรเลงถวายทุกครั้งไป

ครั้งนี้ “หนังเทียว” หนึ่งตะลุงชื่อดังของอำเภอสิชล เดินทางมาแข่งขันที่อำเภอท่าศาลาเมื่อประมาณ ๒๐ ปี ผ่านมาแล้ว เมื่อเดินทางผ่านศาลเจ้าพ่อท่านกลายไปเฉยๆ ปรากฏว่าหนังเทียวประสบความปราชัยในการแข่งขันครั้งนี้ เกิดอาการปวดเคียวเวียนเกล้าแสดงไม่ได้เลย เลยต้องพ่ายแพ้

ตระกูล ณ นคร ซึ่งเป็นลูกหลานของเจ้าพระยามนระมาก่อน ที่ช้างผ่านหน้าศาลเจ้าพ่อท่านกลาย ซึ่งตั้งอยู่ที่ตลาดสระแก้วนั้น จะต้องลงจากภูบช้างแสดงความคารวะเสียก่อนจึงเดินทางต่อไปได้

ความศักดิ์สิทธิ์ในด้านการสงเคราะห์บุคคลที่ตกทุกข์ได้ยากนั้น ถ้าใครเดือดร้อนหาที่พึ่งไม่ได้ก็ให้ไปบนบานศาลกล่าวขอความช่วยเหลือต่อพ่อท่านกลาย แล้วอำนาจความศักดิ์สิทธิ์ก็บันดาลให้ได้ตามใจปรารถนา เช่น เกิดบาดเจ็บ ล้มหมอนนอนเสื่อ ถ้าได้อธิษฐานต่อดวงวิญญาณของพ่อท่านกลายว่าให้หายก็จะหายได้

บุคคลซึ่งอาศัยอยู่ริมคลองกลายในตำบลกรุงชิง นพพิตา สระแก้ว กลาย และตำบลใกล้เคียง ถือกันว่าเป็นลูกหลานของพ่อท่านกลายที่สืบต่อกันมา ท่านให้ความคุ้มครองป้องกันไม่ให้มีภัยอันตรายเกิดขึ้นเสมอ ดวงวิญญาณของพ่อท่านกลายก็ปรากฏในความฝันให้บุคคลปฏิบัติ แล้วบุคคลทั่วไปก็ถือปฏิบัติตามที่พ่อท่านกลายบอกให้ในความฝันนั้น

ด้วยความศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าวแล้ว จึงทำให้บุคคลทั่วไปไม่กล้าทำผิดข้อบังคับต่างๆ แต่กลับมีความเคารพบูชาต่อท่านในฐานะท่านเป็นผู้สงเคราะห์แก่คนทั่วไป มีความเมตตากรุณา เกือบตั้งแต่คนที่ประพฤติชั่ว ดลใจให้คนกลัวต่อบาปทำให้คนทั่วไปเคารพบูชา บางคนก็ตั้งจิตภาวนาอยู่ที่บ้านบางคนก็ไปนมัสการที่ศาลเจ้า ด้วยความศักดิ์สิทธิ์อันแรงกล้าดังกล่าวแล้ว จึงทำให้รูปปั้นเป็นรูปจำลองของท่านที่ประดิษฐานอยู่ในศาลเจ้าที่ตลาดสระแก้วเหลืออร่ามไปด้วยแผ่นทอง มีบุคคลทั่วไปไม่เลือกเพศและวัย ไม่เลือกชั้นวรรณะและเชื้อชาติหรือตระกูล นำไปปิดให้เพื่อเป็นการแก้บนที่ท่านช่วยให้แต่ละคนประสบความสำเร็จความสมหวังดังที่ขอไปทุกประการ

รูปปั้นของพ่อท่านกลาย ไม่ใช่ปั้นมาจากตัวจริง เพราะท่านถึงแก่กรรมมา ๒๐๐ กว่าปีแล้ว ไม่มีใครจำได้ว่าท่านมีหน้าตาอย่างไร แต่ลูกหลานพ่อท่านกลาย อยากให้มีรูปจำลองแทนไว้เพื่อสักการบูชาจึงตกลงปั้นรูปให้มีลักษณะหน้าตาคล้ายนายชื่น เงินสยาม หมู่ที่ ๔ ตำบลสระแก้ว ซึ่งเป็นคนเชื้อเชิญดวงวิญญาณในพิธีบวงสรวงพ่อท่านกลายมาเป็นเวลานานก่อนที่จะถึงแก่กรรม เมื่อ ๒๕ ปีที่ผ่านมาแล้ว อาจารย์ผาด ณ นคร อาจารย์ใหญ่โรงเรียนชุมชน

วัดสระแก้ว (พ.ศ. ๒๕๑๕) อาจารย์วิมล ยุวัฒน์ อาจารย์โรงเรียนชุมชนวัดสระแก้ว อาจารย์ย่อนันต์ รัตนวงศ์ อาจารย์โรงเรียนชุมชนวัดสระแก้ว นายโมรา บุญญาภิภา นายสว่าง ทินมณี เพื่อนสนิทอาจารย์ฝาก ณ นคร ได้ปรึกษาหารือ และตกลงให้นายชวน ช่างปั้นพระพุทธรูปพระประธาน โบสถ์วัดสระแก้ว กำลังปั้นพระพุทธรูปอยู่พอดี เลยให้ปั้นรูปทวดกลายเป็นโดยให้ นายชื่น เงินสยาม ผู้เป็นช่างทรงนั่งให้เป็นตัวอย่างเวลาปั้น

ความเชื่อของคนทั่วไป

คนทั่วไปโดยเฉพาะคนที่มียุwmิลำเนาอยู่ในตำบลกลายและสระแก้ว มีความเชื่อพ่อท่านกลายมากที่สุด ยึดถือเป็นเทวดองค์หนึ่ง เชื่อว่าพ่อท่านกลายมีความรัก มีเมตตากรุณา ยึดเป็นที่พึ่งได้เมื่อหากมีความเดือดร้อนเกิดขึ้น ตามที่บุคคลจำนวนมากเคยประสบผลสำเร็จมาแล้ว

บุคคลทั่วไปมีความเชื่อว่า พ่อท่านกลายสามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บให้หายได้ หากได้บนบานศาลกล่าววิงวอนต่ออำนาจศักดิ์สิทธิ์นี้ แม้คนเจ็บป่วยที่ได้รับการรักษาในโรงพยาบาลมาแล้วไม่หาย ถ้าได้บนบานศาลกล่าวและใช้น้ำมันต์ที่ศาลเจ้าของท่านมาขโลมความไข้ก็จะหายได้ จึงทำให้บุคคลทั่วไปมีความเชื่อต่อพ่อท่านกลายจริงๆ เชื่อในดวงวิญญาณ แม้ว่าท่านได้ถึงแก่กรรมไปนานแล้ว วิญญาณของท่านสามารถดลบันดาลให้อะไรเป็นอะไรก็ได้ และสามารถรู้และบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ ถ้าปรากฏว่าคน “คนที่เชิญเจ้าเข้าทรง” เกิดฝันไป ว่าพ่อท่านกลายให้ทุกคนทำอะไร แล้วถูกหลานหรือบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะบริเวณสองฝั่งคลองกลาย ก็จะปฏิบัติทันทีทุกครั้งไป ซึ่งปีหนึ่งๆ มีเหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นหลายครั้ง เช่น ผูกข้อมือเด็กด้วยด้ายสีแดง เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับชีวิตเด็กให้จุด “ประทัด” ทุกครัวเรือนเพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์และเป็นสิริมงคลแก่ทุกคนในครอบครัว ทุกครัวเรือนก็ปฏิบัติกัน เพราะความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แม้แต่น้ำในลำคลองกลายก็ไม่มีใครกล้าทำความสะอาดสกปรกลงไป เพราะมีความเชื่อว่า ถ้าขึ้นทำลงไปจะถูกสาปแช่งจากพ่อท่านกลายให้บังเกิดเคราะห์กรรมต่างๆ นานา น้ำในลำคลองจึงใสสะอาดมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

ประวัติความเป็นมา

“พ่อท่านกลาย” มีเชื้อสายมาจากพระยาไทรบุรี กล่าวคือ ในครั้งแผ่นดินพระเจ้าปราสาททอง แห่งกรุงศรีอยุธยา เจ้าพระยาไทรบุรีได้นำ นายหวาน (ต่วนภูหวาน) บุตรชายเข้าไปถวายให้เป็นมหาดเล็กของเจ้าฟ้านารายณ์ไอรสของพระเจ้าปราสาททอง เพื่อนมหาดเล็กด้วยกันมี นายทองคำ ลูกเจ้ากรมคชบาล นายเพื่อน ลูกเจ้าพระยาพิษณุโลก นายเหล็ก นายปาน ลูกเจ้าแม่วัดดุสิต นายน้อย ลูกเจ้าพระยาราชบังสัน นายสังข์ ลูกพระยายมราชเจ้าเมืองนครราชสีมา

ต่อมาพระนารายณ์ได้เสวยราชย์แล้วโปรดเกล้าให้ พระยาโกษาธิบดีเหล็ก เป็นแม่ทัพยกไปตีกรุงอังวะของพม่า เพื่อเป็นการแก้แค้นที่พม่ายกกองทัพมาเหยียบย่ำแผ่นดินไทยตอนที่ติดตามครัวมอญ (ในเวลานั้นบรรดามหาดเล็กดังกล่าวมีบรรดาศักดิ์กันแทบทุกคน เช่น “นายหวาน” เป็น “พระยารามเดโช” นายสังข์เป็นพระยายมราช และต่างก็เป็นแม่ทัพนายกองกันทั่วทุกคน) พระยาสีหราชเดโชเป็นทัพหน้า พระยารามเดโชกับพระยากำแพงเพชรคุมทัพอีกทัพหนึ่งไปทางลำพูน ลำปาง เชียงใหม่ เกณฑ์เอาทหารทั้งสามเมืองนี้ไปด้วย ตีทัพพม่า มอญ หัวเมืองรายทางไปตลอด แล้วไปบรรจบกับทัพพระยาโกษาเหล็ก ตีเมืองอังวะจนพม่าหนีเข้าอยู่ในเมืองไม้ก้ำออกมาต่อสู้ การรบครั้งนี้กองทัพไทยได้เขลย ช้าง ม้า และศาสตราวุธเป็นอันมากแต่ขาดเสบียงอาหารจึงต้องยกทัพกลับ

ในระหว่างเดินทางกลับนั้นเอง กองทัพเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง ได้แยกหนีกลับไปโดยไม่ได้ออก เพราะเห็นว่าทหารไทยตีกรุงอังวะไม่แตกและหวังพึ่งพม่าต่อไป เมื่อทัพเชียงใหม่กับหัวเมืองฝ่ายเหนือเอาใจออกห่าง เช่นนั้น พระยารามเดโชหรือตัวนุกูวานกับพระยากำแพงเพชรก็ยกติดตามไปเพื่อจะเอาตัวแม่ทัพมาลงโทษ แต่ตามไม่ทันทัพเมืองเหนือยกเข้าเมืองเตรียมตัวต่อต้านอย่างเข้มแข็ง ทัพพระยารามเดโชได้ยิงธนูไฟและปล่อย วัวไฟเข้าไปเผาเมืองไหม้อยู่ทั่วไป แต่ก็ตีเชียงใหม่ไม่ได้ เนื่องจากทหารบอบช้ำมาจากการตีพม่า จึงกราบทูลให้สมเด็จพระนารายณ์ทรงทราบ สมเด็จพระนารายณ์จึงมีรับสั่งให้ยกทัพกลับ

ครั้งต่อมา ทางนครศรีธรรมราชเกิดเหตุเรื่องศรีปราชญ์มหาดเล็กคนโปรดของสมเด็จพระนารายณ์ ถูกพระยานครสั่งให้ประหารชีวิต เมื่อตอนที่ถูกเนรเทศมาอยู่เมืองนี้ กรณีแต่งโคลงกลอนทำทำเจ้าชู้กับภรรยาเจ้าเมือง เมื่อศรีปราชญ์มาอยู่เมืองนี้ กรณีแต่งโคลงกลอนทำทำเจ้าชู้กับภรรยาเจ้าเมือง เมื่อสมเด็จพระนารายณ์ทราบข่าว มีความเสียดายและพิโรธมาก ตรัสสั่งให้ประหารชีวิตเจ้าเมืองนคร ด้วยดาบเล่มที่ฆ่าศรีปราชญ์ให้ตายตามไปด้วย เมืองนครศรีธรรมราชจึงว่างเจ้าเมืองอยู่ จึงทราบพระราชดำริว่าพระยารามเดโชผู้เป็นบุตรเจ้าพระยาไทรบุรี และเป็นข้าหลวงเดิมและเป็นพระสหายต้นเป็นผู้มีความชอบครั้งไปรบพม่า และติดตามกองทัพเชียงใหม่ ที่ได้เขลย ช้างม้า และทรัพย์สินมากมาย ฝีมือเข้มแข็งในการสงคราม มีความรู้เชี่ยวชาญในทางไสยศาสตร์สงครามและพิชัยสงคราม การปกครองที่ดี ทั้งมีความจงรักภักดียึดเหนี่ยว และในคราวเดียวกันทางเมืองนครราชสีมา เจ้าพระยามราช เจ้าเมืองเดิมถึงแก่กรรมลงก็ยั้งว่างเจ้าเมืองอยู่ พระยายมราช (สังข์) ซึ่งเป็นบุตร ก็มีความชอบคู่กันมากับพระยารามเดโช ทั้งเป็นพระสหายและเป็นญาติกัน มีความรู้ความสามารถทัดเทียมกัน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระยารามเดโชลงมาครองเมืองนครศรีธรรมราช พระยายมราช (สังข์) ขึ้นไปครองเมืองนครราชสีมา สมเด็จพระนารายณ์ ครองราชย์อยู่ ๓๒ ปี เสด็จสวรรคตเมื่อ พ.ศ. ๒๒๓๑ ที่พุทไธสวรรค์ เมืองลพบุรี

เมื่อสมเด็จพระนารายณ์สวรรคตแล้ว พระเพทราชาที่ขึ้นครองราชย์สมบัติ ต่อมาหลวงสรศักดิ์ (นายเตือ) เป็นอุปราช เมื่อพระเพทราชาขึ้นครองราชย์ใหม่ฯ ให้ท้ายพระยาหัวเมืองทั้งหลายเข้าไปถวายบังคมถือนิพนธ์สัตยา โดยทั่วกัน แต่พระยายมราช (สังข์) กับ พระยารามเดโชไม่ยอมเข้าไปโดยถือว่าพระเพทราชากับหลวงสรศักดิ์เป็นขบถ ไม่สมควรที่จะเข้าไปถวายความเคารพ ต่างก็แข็งเมืองไม่ยอมขึ้นต่อกรุงศรีอยุธยา ทั้งสองเมืองพร้อมกันนั้นก็เตรียมฝึกทหารกล้า เตรียมอาวุธยุทโธปกรณ์และเสบียงอาหารไว้ต่อสู้กับกองทัพกรุงศรีอยุธยาต่อไป พระเพทราชา ตรัสสั่งให้พระยาสิทธิราชเดโชคนใหม่เป็นแม่ทัพ แล้วยกไปตีเมืองนครราชสีมา กองทัพกรุงตีหัวเมืองรายทางเรื่อยไป จนถึงเมืองนครราชสีมาแล้วล้อมเมืองไว้

พยายามตีเข้าปล้นเอาเมืองเกือบปีก็ไม่สามารถเอาเมืองได้ จึงขอกองทัพกรุงไปช่วย พระเพทราชาทรงพิโรธ สั่งให้จับแม่ทัพนายกองประหารชีวิตเสียเป็นอันมาก ในฐานะที่ตีเอาเมืองนครราชสีมาไม่ได้ แล้วเกณฑ์กองทัพขึ้นไปตี เป็นครั้งที่ ๒ พระยายมราช (สังข์) ต่อต้านกองทัพกรุงศรีอยุธยาอยู่ถึง ๒ ปี ชาวเมืองไม่ได้ทำอะไรไถนามานาน จึงขาดเสบียงอาหาร พระยายมราชดำริว่า ถ้าขึ้นต่อสู้ต่อไปจะทำให้ไพร่บ้านพลเมืองอดอยาก ลำบากยิ่งขึ้นจึงตัดสินใจ ทั้งเมือง โดยตีแตกกองทัพกรุงนำครอบครัวสมัครพรรคพวกพร้อมด้วยทหารคูใจ ฝีมือดี และท้าวทรงกันดาร ซึ่งหนีจากกรุงไปอยู่ด้วยแล้วก็รีบยกเดินทางทางบกล่องสู่ปักษ์ใต้ เข้าสมทบกับพระยารามเดโช เจ้าเมืองนครศรีธรรมราช โดยตั้งช่องสุ่มรีพลอยู่ที่ท่าข้ามปลายด่านแดนนครศรีธรรมราชต่อกับแดนไชยาสมัยนั้น (ปรากฏว่าแลวอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานีเวลานี้ ยังมีร่องรอยค่ายคูบนควนท่าข้ามอยู่ครบครัน)

เจ้าเมืองไชยาแจ้งข่าวราชการกลับให้ทางกรุงทราบ ว่า พระยารามเดโช เมืองนครเป็นขบถแข็งเมืองร่วมกับพระยายมราชสังฆ์นครราชสีมา กำลังเตรียมการจะตีเอาหัวเมืองต่างๆ แล้วจะยกเข้าไปตีกรุงศรีอยุธยาเป็นเมืองขึ้นต่อไป เมื่อพระเพทราชาทรงทราบก็พิโรธอย่างยิ่ง ตรัสว่า “จะจับสองคนนี้แล้วสับให้ละเอียดไม่ให้แค้นคออีแรง อีกา” จึงสั่งให้สมุหกลาโหม เตรียมทัพช้าง ม้า พลรบครบทั้งทางบกและทางเรือ กำหนดให้พระยาสุรสงครามเป็นแม่ทัพหลวง พระยาสุรเสนาเป็นทัพยกกระบัตร พระยาเพชรบุรีเป็นทัพเกียกกาย พระยารามบุรีเป็นทัพหลัง ยกลงมาทางบกให้พระยาราชบังสันยกลงมาทางเรือ และให้ทัพทั้งสองมาบรรจบกันที่ไชยา

เมื่อทัพมาถึงไชยา พระยายมราชสังฆ์ตั้งรับอยู่เป็นเวลากลางคืน ได้ปะทะกันเป็นการใหญ่ พระยายมราชสังฆ์สู้อย่างไวล่ายชายชาติทหาร แต่เนื่องจากพลรบน้อยกว่าทหารเจ้าปวยลัมตายเหลือน้อยเต็มที พระยายมราชสังฆ์กับทหารคู่ใจ ๗ - ๘ คน ยืนหยัดต่อสู้ด้วยดาบคู่จนขาดใจตายในที่รบ

เป็นอันว่าด่านสำคัญแตกแล้ว กองทัพกรุงก็เดินทางสู่เมืองนครศรีธรรมราช ทางเมืองนครก็เตรียมตัวต่อสู้กันอย่างเต็มที่ก่อนแล้วทั้งทางบกและทางทะเล เมื่อกองทัพพระยาราชบังสันยกมาถึงก็สู้รบกันสุดความสามารถ แต่กองทัพกรุงก็ไม่สามารถทำอะไรแก่พวกนครศรีธรรมราชได้ ต่อเมื่อทัพบกมาถึงแล้ว ได้ตีโอบล้อมเมืองนครศรีธรรมราชไว้รอบด้านทางเมืองนครก็ตั้งรับอย่างเต็มที่เช่นกัน

เมื่อกองทัพกรุงล้อมนครศรีธรรมราชไว้ได้แล้ว พระยารามเดโชเจ้าเมืองนครหาได้ต่อสู้อยู่แต่ภายในกำแพงเท่านั้น ยังได้แต่งทัพออกไปตีกองทัพกรุงรบกันทุกวัน แล้วยังได้นัดหมายกับทหารฝีมือดีออกต่อสู้กับกองทัพกรุงตัวต่อตัวด้วยวิชาเพลงดาบคู่ ดาบเดี่ยว ดาบตั้ง และดาบโล่มิได้ขาด คืนหนึ่งเห็นกองทัพกรุงเสียบก็คิดเข้าปล้นค่าย จึงจัดทหารฝีมือดีสามพันคน ยกเข้าปล้นค่ายทัพกรุง ได้รับความสามารถ กองทัพกรุงมีผลมากกว่าไม่สามารถตีให้แตกได้ ก็ยกกลับเข้าเมืองการรบดำเนินอยู่ ๓ ปี ทางเมืองนครไม่ได้ทำอะไรไถนานาน เจ้าเมืองคิดว่าถ้าให้กองทัพกรุงปิดล้อมอยู่อย่างนี้พวกไพร่พลคงจะอดตายแน่ เพราะเสบียงเข้า ถ้าจะแหวกล้อมออกไปตั้งนอกเมืองคงจะดีกว่า

พระยารามเดโชเจ้าเมืองนครจึงปรึกษาแม่ทัพนายกองพร้อมกับบุตรทั้งสามคน คือ **ส่วนภูหนาด (พี่ใหญ่)** เจ้านายนอกหน้า (หญิง) และส่วนภูกลาย (พ่อท่านกลาย) บุตรคนน้องสุดของเจ้าพระยานคร* (จากการสัมภาษณ์ พล.ต.ต. พูนพันธ์รัชราชเดช โดย อ.อนันต์ รัตนวงศ์ อ.พีรพงศ์ นงศ์นวล ผู้จัดภาคนิพนธ์ส่งอาจารย์ภาษาไทย ๑๐๓ ตอนเรียนปริญญาตรี ณ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช ท่านได้เล่าว่า สมัยนั้นพระยารามเดโช มีโอรสธิดา ๓ คน คือ ๑. ทวดหน้าศพ ๒. ทวดกลาย ๓. เจ้านายนอกหน้า และเอกสารเล่มนี้ อาจารย์พีรพงศ์ นงศ์นวล ได้รับหนังสือชมเชยพร้อมเช็คเงินสด ๒,๖๐๐ บาท จาก อบจ. นคร ด้วย) เฉพาะส่วนภูกลายเป็นยอดทหารเอกของเมืองนครในสมัยนั้น มีความสามารถในการยุทธ อาวุธที่ถนัดที่สุด คือ ดาบ (ซึ่งใช้เป็นอุปกรณ์สำคัญในพิธีเชิญเจ้าเข้าทรงในการเชื้อเชิญดวงวิญญาณของท่านในปัจจุบันนี้ด้วย) เมื่อเจ้าพระยานครปรึกษาแม่ทัพนายกองต่างๆ พร้อมด้วยส่วนภูทั้ง ๓ ก็ถึงความเห็นด้วยพวกที่จะหนีได้แก่ ตัวเจ้าพระยานครกับทหารฝีมือดี ๕๐ คน ส่วนภู ๓ พี่น้องกับพวกก็แต่งตัวประดับด้วยเครื่องรางของขลัง โปกผ้าประเจียด มือถือดาบได้ฤกษ์ยามยามดีก็ตีหักค่ายทหารกรุงออกพร้อมกัน ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ พวก พวกของเจ้าพระยาออกทางตะวันออก ส่วนภู ๓ พี่น้องออกทางตะวันตก กองทัพกรุงสยามสกัดกั้นพันทางยังยุทธสักเท่าไรก็ไม่สามารถต้านทานและปิดล้อมไว้ได้ ทำให้คนเก่งของเมืองนครศรีธรรมราชหักผ่านมาได้อย่างปลอดภัย เจ้าพระยานครกับพวกมุ่งสู่ทะเล ได้เรือรบของพระยาราชบังสันลำหนึ่งชักใบออกสู่ทะเล หนีไปได้โดยปลอดภัย

ส่วนภูหนาด นื่องหญิง และส่วนภูกลาย หักออกทางด้านตะวันตก พร้อมด้วยครอบครัวมากมายสู่ป่าหา ที่พึ่งต่อไป หลังจากนั้นกองทัพรุงก็เข้าจัดการปกครองเมืองนครต่อไป

ส่วนภูทั้ง ๓ พร้อมด้วยครอบครัวอิสลามยกไปสู่นบ้านวังเสลา (ตำบลกะหรอ กิ่งอำเภอนบพิตำ ปัจจุบัน) อยู่พักหนึ่ง แล้วถอยร่นออกมาหาลำน้ำใหญ่ คือคลองชุมชลิ้ง (ในเขตตำบลหัวตะพาน อำเภอนบพิตำ ปัจจุบัน) เพราะพื้นที่ดี เมื่อบ้านเมืองสงบก็ย้ายออกทุ่ง มาอยู่ที่บ้านจันทพ (ตำบลดอนตะโก อำเภอนบพิตำปัจจุบัน)

แล้วก็สร้างบ้านเมืองเป็นหลักฐานมั่นคงอยู่เป็นปกติมาหลายปี แต่ที่บ้านจันทพในสมัยนั้นขาดแคลนน้ำใช้ ในการทำนา ช้าง ม้า วัว ควาย ต้องนำไปใช้น้ำที่คลองปากหราม ตรงข้ามนบไพร บ้านแตง (อำเภอยะหริ่ง ปัจจุบัน) ตลอดมา ซึ่งนบไพรนี้มีบุคคลสำคัญคนหนึ่งเป็นหัวหน้า เป็นเศรษฐีมีข้าทาสมาก คนทั้งหลายเรียกว่า “เศรษฐีนบไพร” อยู่มาวันหนึ่งข่าวทาสของส่วนภูทั้ง ๓ เกิดมีปากเสียงทะเลาะกันขึ้นกับข้าทาสของเศรษฐีนบไพร เรื่องน้ำใช้ที่คลองปากหราม เศรษฐีนบไพรว่ากล่าวเสียดสีส่วนภูทั้ง ๓ ว่า “เป็นถึงหัวหน้าจะหาน้ำให้ลูกน้องใช้ก็ไม่ได้ จนจะตาย” ส่วนภูทั้ง ๓ เมื่อรู้เรื่องก็โกรธ จึงกะเกณฑ์พรรคให้ชุดคลองต่อจากคลองในเขี้ยวถึงจันทพ แล้วไปเชื่อม ต่อกับลำน้ำที่ปากพียง จึงมีน้ำใช้ตั้งแต่นั้นมาเนื่องจากความสมบรูณ์ของพวกจันทพจึงทำให้เศรษฐีนบไพรเกิดการอิจฉา ส่วนภู ๓ พี่น้องขึ้น จึงร้องเรียนให้เจ้าเมืองนครคนใหม่ให้ทราบ ว่า “ส่วนภูทั้ง ๓ พี่น้องคิดขบถ ชองสุ่มผู้คนไว้มาก เพื่อต้องการเข้ายึดเมืองนครต่อไป ให้ทางบ้านเมืองเกณฑ์ทหารไปปราบเสียแต่เนิ่นๆ” เจ้าเมืองนครจึงเกณฑ์ไพร่พลออกไปปราบ พวกจันทพมีพรรคพวกน้อยกว่าแต่สู้เต็มที่ ในที่สุดตวันภูหนาดตายในที่รบ นื่องหญิงคือเจ้านายนอกหน้ากับ ส่วนภูกลาย เห็นสู้ไม่ได้จึงพาพรรคพวกหนีเข้าป่าเขาลำเนาไพรมุ่งสู่กรุงชิง กรุงนาง บ้านนบ บ้านเปียน ซึ่งเป็นชัยภูมิ ที่เหมาะอยู่ทางทิศตะวันตก (ในเขตกิ่งอำเภอนบพิตำ - ปัจจุบัน และเป็นถิ่นกำเนิดของคลองกลาย) (กรุงชิงเป็นแหล่ง ที่เหมาะสมที่สุด อยู่บนภูเขาสูงมีที่ราบหลายหมื่นไร่ ภูเขาล้อมรอบมีลำธารไหลผ่าน ผัก ผลไม้ ปลา อุดมสมบูรณ์ เป็นป่าที่ขึ้นชื่อของเมืองนครมีไม้ที่มีค่า ตะเคียน หลุมพอ จำปา ฯลฯ ล้วนแต่ต้นใหญ่ๆ และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ นานาชนิด ผู้ที่ขึ้นไปเคยพบกระเบื้องด้วยชามโบราณซึ่งมีอายุมากมาย เคยพบภูข้างกลายเป็นหินไปแล้วก็มี สันนิฐานว่า เป็นเมืองสำคัญมาแต่โบราณ)

ส่วนภูกลายและเจ้านายนอกหน้าพร้อมกับพรรคพวกเมื่อหลบหนีขึ้นไปอยู่ตอนบนของคลองกลายนาน พอสมควร เห็นว่าทางบ้านเมืองติดตามไปรบกวณอีก ประจวบกับการทำมาหากินลำบากก็ถอยร่นลงมาอยู่ทางตอนล่างริมฝั่งคลองกลายแถวบ้านสระแก้วตลอดไปจดปากน้ำกลายเป็นแห่งสุดท้าย จึงทำให้ครอบครัวอิสลามอาศัยอยู่ริมทะเล แถวปากน้ำกลายสืบมาจนถึงปัจจุบันนี้

เมื่อส่วนภูกลายมาอยู่แถบนี้ ก็ตั้งหน้าทำมาหากินไป เนื่องจากส่วนภูกลายเป็นผู้มีวิชาความรู้ มีความสามารถ มีเวทมนต์คาถาแก่กล้าในวิชาไสยศาสตร์อยู่คงกระพันแต่มีใจเมตตา กรุณาต่อคนทั้งหลาย จึงทำให้เป็นที่เคารพ นับถือยำเกรงต่อคนทั่วไป เป็นเหตุให้ส่วนภูกลายมีสมัครพรรคพวกเพิ่มมากขึ้นอีก กลายเป็นผู้มีอิทธิพลครองคนทั่วไป ทั้งสองฝั่งคลองกลาย ตั้งแต่ตอนบนไปจดทะเล ข่าวนี้นำไปถึงเจ้าเมืองนครอีกครั้งหนึ่งจึงจัดทหารฝีมือดี ๑ กองพัน ไปปราบ สั่งให้จับส่วนภูกลายให้ได้ เมื่อทหารยกไปถึงก็เกิดการต่อสู้กันขึ้น ทหารล้อมพรรคพวกของส่วนภูกลายไว้ได้ ส่วนภูกลายโพล่ศีรษะด้วยผ้าประเจียดพร้อมด้วยของขลัง มือถือดาบทั้งสองข้างออกต่อสู้กับทหารของเมืองนครอย่าง ไม่หวาดหวั่นเกรงกลัวอะไรทั้งสิ้น สองมือถือดาบกวัดแกว่งอย่างทะนงไม่กลัวความตาย แต่เนื่องจากพรรคพวก มีน้อยกว่าบางพวกก็วิ่งหนี บางพวกก็ตั้งหน้าสู้ แต่น้ำน้อยยอมแพ้ไฟ ทหารจึงจับได้ตัวเจ้านายนอกหน้ากับพวก

ที่หนีไม่ทัน ถูกหลานกับข้าทาสหนีไปได้มากกว่าที่ถูกจับ พวกที่ถูกจับได้ถูกนำตัวส่งเจ้าเมืองนคร เจ้านายนอกหน้า เจ้าเมืองนครรับเลี้ยงดูเป็นภรรยาต่อไป

เนื่องจากเป็นสตรีที่คุณสมบัติหลายประการ เช่น รูปสวย รวยทรัพย์ กิริยามารยาทดี ตระกูลดี เจ้าเมืองรักใคร่หลงใหลมากและเมื่อเจ้านายนอกหน้าท้องแก่ถึงกำหนดคลอด ก็อนุญาตให้ไปคลอดที่บ้านจันทพ ซึ่งเป็นที่ตั้งถิ่นฐานเดิมของท่านมาก่อน เมื่อถึงเวลาคลอดแต่คลอดไม่ออกเลยเสียชีวิตทั้งแม่และลูก พวกลูกหลานได้เชิญศพไปฝังไว้กับศพของตัวนุกุณาตซึ่งเป็นพี่ชาย ส่วนตัวนุกุณาตได้ต่อสู้จนจำ ทหารก็ยังจับตัวไปถวายเจ้าเมืองนครไม่ได้ แต่ถึงคราวเคราะห์ดาบหลุดกระเด็นจากมือทั้งสอง เนื่องจากต้องต่อสู้กันมานานและฝ่ายตรงกันข้ามมีมากกว่า ปิดป้องฟันแทงจนดาบกระเด็นจึงออกวิ่งหนีเอาตัวรอด หนีไปเรื่อยๆ สูญหายไปหนึ่งสัปดาห์ไม่มีใครพบเห็น จนในที่สุดมีชาวมุสลิมคนหนึ่ง คนทั่วไปเรียกว่า “หว่าหลี” ได้พบศพของตัวนุกุณาตลอยน้ำเข้ามาทางปากน้ำกลาย และศพนั้นไม่เน่าไม่เปื่อยและไม่เหม็น รูปร่างยังคงสภาพเดิม พวกลูกหลานจึงได้นำศพไปฝังไว้ที่ริมคลองกลายใกล้ๆ กับปากน้ำกลาย (ทางฝั่งซ้ายของคลองกลาย ในเขต หมู่ ๑ ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช สถานที่ฝังศพถูกกระแสน้ำกัดเซาะพังหายไปเมื่อ ๒๐๐ กว่าปีมานี้เอง)

บริวารของพ่อท่านกลาย

ในตอนนีพ่อกุณาตยังมีชีวิตอยู่ที่บ้านสระแก้ว โดยมีคลองกลายเป็นหลักกัน นอกจากญาติพี่น้องข้าทาสบริวารแล้ว พ่อท่านกลายยังมีภรรยาอีก ๒ คน คือ คนแรกชื่อ มณฑา คนที่สองชื่อ ยา ทั้งสองคนเป็นพี่น้องกัน มีความหึงหวงพ่อท่านกลายเป็นอย่างมาก นอกจากเมียทั้งสองแล้ว พ่อท่านกลายยังมีเพื่อนฝูง ที่ศักดิ์สิทธิ์อีกหลายคน ซึ่งต่างก็เป็นมุสลิมด้วยกัน ได้แก่ ท่านแสง ท่านกรอบเหล็ก ท่านโคกแซ ท่านทรายทอง บุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นทหารคนสำคัญของพ่อท่านกลายทุกคน ยังมีบุคคลที่รักกันมากอยู่อีกคนหนึ่ง ฟังพวาค้ายัน โดยตกลงยินยอมเป็นเกลอกัน บุคคลท่านนั้นคือ ท่านตก มีเวทมนต์คาถา มีความสามารถในวิชาไสยศาสตร์เป็นเยี่ยมเหมือนกัน

นอกจากนี้ยังมีอีกท่านหนึ่ง ซึ่งคนทั่วไปรู้จักดีคือ **ตาหลวงรอง** เป็นคนใกล้ชิดของพ่อท่านกลาย เป็นคนรับใช้ภายในบ้าน เมื่อพ่อท่านกลายมีธุระหรือต้องการอะไรก็เรียกใช้บุคคลคนนี้เสมอ (ดังนั้นเวลาเชิญเจ้าเข้าทรงถ้าดวงวิญญาณพ่อท่านกลายไม่ได้ปรากฏ ก็จะเรียกท่านหลวงรองมาไต่ถามดูก่อนเสมอ) ในบรรดาบริวารทั้งหมดของพ่อท่านกลายนี้ ต่างก็เป็นคนมุสลิมด้วยกันทั้งนั้น แต่ใช้คำนำหน้าว่า “ท่าน” ตามความนิยมของคนไทยทั่วไป

อัญเชิญหวดกลายประทับทรง

ยกมือประนม	จะกล่าวเขยชมพ่อท่านกลาย
ยกมือขึ้นไหว้	ร้องเรียกท่านกลายไม่หอนซ้ำ
วันนี้วันดี	ถึงวันขึ้นชี่เข้าแล้วหนา
ท่านกลายอยู่ไหน	ให้ไหลให้เทเข้ามา
เชิญลงพ่อลง	อย่าให้คนทรงมานั่งถ้ำ
ม้าทรงตัวนี้	เชลยเคยเชแต่ก่อนมา
แต่งไว้รอรับ	สำหรับพระเวทดา
แลโน้.....แลโน	ท่านกลายรูปโอแกร้อนมา

เด็กเอ๋ยเด็กเหย
ท่านกลายเป็นแสร้งมา
แสร้งมาทางบน
ท่านกลายเป็นแถมมาแล้ว
มานั่งตรงไหน
จับเข้าครีวครีว
จับเข้าบ่าซ้าย
จับให้ซบซบ
จับเข้าหัวไหล่
ใครสิ่งใครเสีย
ใครสิ่งใครสอน
อยู่ใกล้แค่นี้
ถ้าท่านไม่มาก็แล้วไป
ไม้ค้อนตีสิ่ว
เหน็ดเหนื่อยเหน็ด
คลองกลายเป็นเจ้าขา
พ่อทองงามสรรพ
จับให้ตีตี
จับความมาเลื้อยเชือกไว้
จับให้แข่งแข่ง
ทำอยู่แหกแก๊ก
ทำอยู่หยกหยก
ลูกร้องเรียกหา
ลูกยาเหมือนรวงข้าว
นานนานละเว้น
ถ้าท่านกลายเป็นไม่
หรือว่าคนทรงไม่ชอบเนื้อ
ถ้าชอบพอตรงไหน
จะมาทางใต้หรือทางเหนือ
ท่านกลายเป็นพ่อทองงามครบ
หรือว่าท่านกลายเป็นตายโหง
ผิดไปแล้วลูกขอโทษ

สู้อย่าไปน้ำไปท่า
ชักให้มีดีพ้าม้วน
เผยปากตุนต์เอาไว้ถ้า
มาอยู่แล้วแล้วจะเห็นหน้า
ให้ยืมละไมเข้ามา
จับเข้าหว่างคิ้วหว่างตา
แล้วย้ายไปลงบนขวา
จับเข้าวันดับวันใจ
ลืมนบ้านเมืองพารา
หรือว่าลูกเมียไม่ให้มา
ให้ร้อนให้เรออยู่เวหา
ทำไมเรียกน่านขนช้า
หนมโคลูกใหญ่ซัดให้หมา
ลิ่วหัวท่านกลายเป็นแลต้า
เอาชี้ชั้นเพชรขีดหว่างขา
มีแต่หัวากาจับ
จับควายมาเลื้อยเชือกไว้
อย่าให้คนตามนี้เขาว่าได้
จับให้อย่างวางเชือกเหอ
ขาดเรี่ยวขาดแรงเท่าไหรหนา
เหมือนเด็กไม่รู้ภาษา
เหมือนหนึ่งคางคกผึ่งกำ
อย่าทำให้มีมันเสียเช่น
พ่อเจ้าเหมือนนกกกระจอกเด่น
มาเล่นในโรงโนราห์
ลูกน้อยจะเห็นหน้าใคร
หรือผู้เชื่อไม่ชอบใจ
ให้จำเพาะเจาะจงลงมา
หัวเรือมาจอดอยู่หน้าท่า
หรือว่าเสียขบเสียแล้วหนา
ไม่ห่านเข้าโรงมโนราห์
ถ้าโกรธแล้วลูกขอขมา

พ่ออย่าได้ถูกได้ถือ
ยกโทษให้ข้า
ผิดพลาดบางส่วน
ถ้าพ่อไม่มาในคืนนี้

ถูกประณมมือวันทา
ขออย่าได้มีโทษภัย
พ่อไม่ควรเอาใจใส่
สิบปีก็ไม่ต้องบูชา

เรียบเรียงโดย นายจัด เงินสยาม

ขั้นตอนการเชื้อเจ้าเข้าทรงทวดกลาย
ในภาพทำโรงมโนราห์สำหรับให้ทวดกลายและม้าทรงนั่ง

ม้าทรงทวดกลาย

เขาเรียกว่า “แซง” เป็นภาษาท้องถิ่นภาคใต้
ใช้มุ่งหลังคาโรงมโนราห์ในการเชื้อเจ้าเข้าทรง

ช่วยเหลือพิธีเชิญเจ้าเข้าทรง

กลอนเชื้อ ทวดกลาย

ฤกษ์งามยามดี ปานนี้ ขอบยาม พระเวลา
ออกลูกจำเพาะเจาะจง ร้องเรียก ท่านกลายตัววง และตัวกล้า
อนนัดกันเอาไว้ ไหนว่าไม่มา จะอยู่ข้า
ออเรือนต่อชายคา ไหนเลยเรียกนาน แล้วขานยาก

เชิญพ่อเข้ามานั่ง ไม่ให้ร้อยชั่ง ต้องเปรี๊ยะปาก
เหล่าขาวของหายาก หมากพลูสุกสุให้พ่อกิน
ทำเนียมในแผ่นดิน เहांนี้ พ่อร้อยชั่งเหอ
ไม่คุณจำคุณ พ่อเหอไม่เคย ต้องจำเคย

โรงมโนราห์ในการเชื้อเจ้าเข้าทรงทวดกลาย

ออกทีเดียวท่านกลายเป็นเหอ อย่าให้ผีร้ายนั้นดูถูก
งานนี้เขากวดขัน พ่ออย่าปลัดวันประกันโพรง
อย่าให้ผีซี่ร้ายเข้ามาดูถูก เราถูกผู้ชายเหมือนกัน
พ่ออย่าทำหลีกเหล็ก เหมือนเด็ก ไม่รู้จักหวั่น
พ่อมาร่วมไล่หัวกัน สนั่นทั้งโรงมโนราห์
มาเถิดพ่อ ท่านกลายเป็นเล่นบนบัน สาทลา

ถ้าพ่อมาเรือให้พ่อเทียบเรือ ถ้าพ่อมาม้าให้หยุดม้า
หรือพ่อมาทางเวהל ลูกเปิดตุนเอาไว้ถ้า
ออกถ้าพ่อมาทางม้า ลูกจะแต่งม้า เอาไปรับ
ออกว่าม้าตันด้วยง ม้าทรงเครื่องประดับ
ลูกจะแต่งม้าออกไปรับ สำหรับท่านกลายเป็นเข้ามา
มาเถิดพ่อเหออย่าลังเล นั่งเล่นใต้เพดานผ้า
ม้าทรงตัวนี้ เขลยเคยขี่ แต่ก่อนมา

เอาไทรเอาตำ ทำเงินเงินซ้ำ อยู่ทำไทร
จับเข้าที่หัวดับ ค่อยหยับให้ลงที่หัวใจ
จับเข้าให้แข็งๆ หมดเร็วหมดแรงสักเท่าไร
จับเข้าที่หัวไหล่ ให้สับไป บ้านเมืองพระพารา

ออกว่าท่านกลายเป็นไหนเสีย หรือว่าลูกเมียไม่ให้มา
หรือว่าท่านกลายเป็นขี้หก หรือเสียหมั้นขบเสียแล้วหนา
หรือว่าท่านกลายเป็นตายโหง ไม่หามเข้าโรงมโนราห์
ออกลูกผิดไปแล้วขอโทษ โปรดน้อยลูกขอความขมา
แต่ถ้าไม่มาในคืนนี้ สิบปีก็ไม่ต้องบูชา

ออกว่าท่านกลายเป็นโน้ พ่อมาแล้ว แคล้วๆ แลเหมือนจะเห็นหน้า
ไม่มาอยู่ซ้ำ ขอมาสักบิดเดียวใจ

โน้พ่อทางสายด้าย คิ้วคล้ายไ่ว้มาทางสายไหม
จับเข้าที่เทียนหลัก ค่อยหยับมาลงที่เทียนชัย

ออกว่าพ่อมาสักเดียวใจ ไหลเข้าคนทรงนะพ่อหนา
แลโน้ แลโน้ ท่านกลายเป็นรูปโอ พ่อร้อนมา
แลโน้พ่อร้อนมาทางเวหา มาให้มีดฟ้าและมั่วฝน
หรือว่าทางดินพ่อมาไม่ได้ คิ้วคล้ายพ่อมาทางข้างบน

ม้าทรงแม่นางยา

ม้าทรงแม่เมณฑา

ม้าทรงท่านกรอบเพชรและท่านดก

เมื่อครั้งไปแสดงหนังตะลุง ๗ วัน ๒ รัฐ ในประเทศมาเลเซีย

ตอนที่ ๒

โดย นายหนังตะลุง ศาสตราจารย์ ดร.บุญธรรม เทอดเกียรติชาติ

หลังจากวางสายกับท่านสิริ นิลบัว ผอ.ฝ่ายมรดกศิลปะและวัฒนธรรม กรมมรดกแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ประเทศมาเลเซีย ที่ท่านจะเชิญให้ผมไปแสดงหนังตะลุงในคืนวันที่ ๖ และ ๗ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ แล้ว ผมมาทบทวนไคร้ครวญที่ท่านสิริพูดคล้ายๆ จะกำกับว่า

ต้องไปให้ถึงสถานที่แสดงหนังตะลุงในรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ในวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ และกลับในวันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

ตอนขากลับวันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ นั้นผมไม่ติดใจอะไร แต่ผมติดใจตอนขาไปว่า ทำไมต้องให้ไปล่วงหน้า ๑ วันด้วย เพราะจริงๆ จะไปแสดงหนังตะลุงเพียง ๒ คืน แต่ต้องให้ไปอยู่ถึง ๓ คืน

ตอนแรกผมเข้าใจเพียงแต่ว่า ที่ต้องให้ไปล่วงหน้าก่อน ๑ คืนนั้น เพื่อย่าให้เหน็ดเหนื่อยกับการเดินทางมากนัก เพราะถ้าไปถึงแล้วแสดงหนังตะลุงเลย อาจจะแสดงไม่ไหว เพราะระยะทางมันไกล

จาก ตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ผ่าน จังหวัดสงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ประเทศไทย แล้วข้ามด่านที่สุโงโก-ลก ไปยังประเทศมาเลเซีย กว่าจะถึงรัฐกลันตัน รวมแล้วก็คงหลายชั่วโมง แต่เพิ่งมาทราบข้อเท็จจริงในภายหลังว่า “ไม่ใช่เพียงแค่นั้น”

ยังมีเรื่องอื่นๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย โดยเฉพาะเรื่องที่ผม “คาดการณ์ล่วงหน้าไปไม่ถึง”

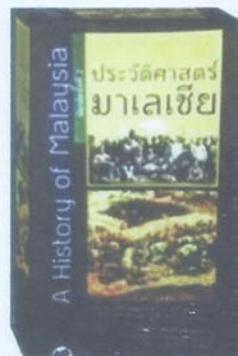
เอาไว้ค่อยเล่าเมื่อถึงตอนนั้นก็แล้วกัน

หลังจากวางสายกับท่านสิริ นิลบัว แล้ว อันดับแรกผมโทรไปหาทีมงานทุกๆ คน ทั้งลูกคู่ตัวจริง ลูกคู่ตัวสำรอง และผู้ช่วยคนอื่นๆ เพราะมีโทรศัพท์มือถือกันทุกคนแล้ว แม้ผมจะมีงานแสดงหนังตะลุงไม่ต่อเนื่องทุกๆ คืน ทุกๆ สัปดาห์ เพราะไปเป็นวิทยากรบรรยาย อภิปรายบ้าง เป็นอาจารย์พิเศษสอนนักศึกษา แพทย์บ้าง นักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบ้าง แต่ก็มียานแสดงหนังตะลุงเป็นระยะๆ เป็นช่วงๆ ตลอดทั้งปี

ผมโทรตั้งแต่ตอนบ่ายจนกระทั่งมืดค่ำติดัน กว่าจะได้คำตอบครบทุกคนว่า “ไปได้” ผมก็โล่งอกไปที่

เมื่อจะตึกแล้ว แต่เห็นยังไม่สว่าง จึงไปหยิบหนังสือสองเล่ม ที่เกี่ยวกับประเทศมาเลเซียมาพลิกอ่านทบทวน

เล่มแรก “ประวัติศาสตร์มาเลเซีย” หนา ๖๑๒ หน้า ขนาดกระดาษ กี่ครึ่งของ เอ. ๔

เล่มที่สอง เป็นรายงานการวิจัย เรื่อง “ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม ของ ชนชาติไท ในรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย” โดย ท่านอาจารย์คำนวณ นวลสนอง แห่งสถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ ซึ่งท่านได้ไปทำวิจัยไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๖ หน้า ๒๑๓ หน้า กระดาษ ขนาด เอ.๔

ในเล่มแรก “ประวัติศาสตร์มาเลเซีย” ที่ผมเคยอ่านแล้วติดใจในคำนำ ที่เขียนโดย ท่านศาสตราจารย์ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ หน้า (๘)-(๙) ว่า Leonard Y. Andaya ผู้แปล “พงศาวดารวันวลิต” ฉบับค้นพบล่าสุด แปลจากภาษาฮอลันดา ออกเป็นภาษาอังกฤษ (The Short History of the Kinds of Siam.1975.translation of a seventeenth century Dutch archival source on Thailand. edited by D.K. Watt. The Siam Society, Bangkok)

และถูกเอามาแปลต่อเป็นภาษาไทย ทำให้ได้ประวัติของพระเจ้าอู่ทอง ผู้สถาปนาอาณาจักรอยุธยา ในอีกกระแสหนึ่ง ซึ่งท่านศาสตราจารย์ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ เขียนว่า

พระองค์มีชาติกำเนิดเป็น เจ๊ก/จีน เป็นถึงโอรสของพระเจ้ากรุงปักกิ่ง

ที่ติดใจเพราะไม่ตรงตามที่เคยเล่าเรียนกันมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว ว่า กรุงสุโขทัยเสื่อม เนื่องจากพระยาสิทธิไทย ยกทัพจากเมืองศรีสัชนาลัยไปปราบจลาจลที่กรุงสุโขทัย แล้วก็ปราบดาภิเษกขึ้นเป็นกษัตริย์ทรงพระนามว่า พระมหาธรรมราชาที่ ๑

แล้วทรงย้ายเมืองหลวงจากสุโขทัยไปที่พิษณุโลก เพื่อให้พ้นจากการแย่งอำนาจจากอยุธยา แต่ย้ายไปแล้ว ก็ยังไม่พ้น เพราะยังต้องตกเป็นประเทศราชของอยุธยาจนได้

แต่ผู้ครองอยุธยา คือ พระเจ้าอู่ทอง ตามข้อมูลใหม่ ว่าพระองค์ท่านมีชาติกำเนิดเป็น เจ๊ก/จีน เป็นถึงโอรสของพระเจ้ากรุงปักกิ่ง แสดงว่าจีนยกทัพมาตีกรุงสุโขทัย

ก็ “รับรู้ไว้” แต่ยังไม่ “ยอมรับรอง” ว่าจะจริงตามนั้น

ส่วนเนื้อหาอื่นๆ ก็เปิดผ่านๆ หาที่ผมเคยทำเครื่องหมายอะไรไว้ ในการอ่านครั้งก่อนๆ ก็ได้พบว่า มีการทำเครื่องหมายไว้กับดินสอดำหลายจุด

โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับ “พงศาวดารนครศรีธรรมราช” (Ligor Chronicle) ซึ่งคนธรรมดาอย่างผม ไม่ค่อยได้อ่านพงศาวดารนี้หรอก

ในหนังสือ “ประวัติศาสตร์มาเลเซีย” หน้า ๑๑๒ ได้กล่าวในทำนองว่า รัฐกลันตัน รัฐปัตตานี รัฐเกดะห์ และรัฐปาหัง มีส่วนช่วยเหลือค่าก่อสร้างสถานที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุที่เมืองนครศรีธรรมราช

ผมนึกถึงการที่ผมถูกเชิญให้แสดงหนังตะลุง ในการเดินทางมาบวชของหนุ่มๆ แก่ๆ ชาวมาเลเซีย ที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี ผมแสดงอยู่นานหลายปีทีเดียว เขามาบวชกันเป็นร้อยคน โดยนำรถทัวร์มากันเป็นร้อยคัน

ก็เป็นคนไทยในรัฐกลันตัน รัฐเกดะห์ และรัฐปาหัง นั่นเอง

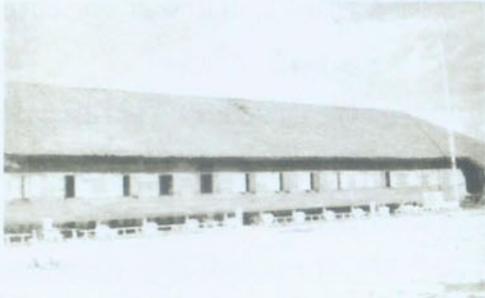
อีกจุดหนึ่งที่ผมทำเครื่องหมายไว้ในหนังสือ “ประวัติศาสตร์มาเลเซีย” บทที่ ๗ หน้า ๔๒๗ ทำนองว่า

“สิงคโปร์ตกเป็นของญี่ปุ่น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ เดิมเป็นของมาเลเซีย”

ก็ในเมื่อญี่ปุ่นบุกทำแพ อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช บ้านผม เมื่อครั้งสงครามโลกครั้งที่ ๒ คือวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ นั้น ห่างกัน ๑๓ ปี

ทำให้เข้าใจได้ว่า ในช่วงเวลา ๑๓ ปีนั้น คือจาก พ.ศ. ๒๔๘๔-๒๔๙๗ ในประเทศมาเลเซีย คนมาเลเซีย ได้มีการต่อสู้กับทหารญี่ปุ่น “วัดแก่นขนุน” ที่ผมจะไปแสดงหนังตะลุงในคืนวันที่ ๖ และ ๗ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ จึงได้ถูกปืนใหญ่และระเบิด จนต้องกลายเป็น “วัดร้าง”

ที่นครศรีธรรมราชบ้านผม โรงเรือนบริเวณกองทหารก็ถูกปืนใหญ่ เมื่อ ๒๕ - ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ แต่ไม่ร้าง ทว่าพอมีสั่งหยุดยิง ทหารญี่ปุ่นก็เข้าไปอยู่ในค่ายทหารไทยเต็มไปหมด จนทหารไทยต้องออกจากค่าย ไปพักตามวัด ตามโรงเรียน ในตัวเมืองนครศรีธรรมราช

โรงเรือนบริเวณกองทหารไทยถูกกระสุนปืนใหญ่ของเรือ ญี่ปุ่นเมื่อวันที่ได้ปะทะกัน (นครศรีธรรมราช ๒๕-๒๖ ธันวาคม ๒๔๘๔ ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

พอมีสั่งหยุดยิงจากรัฐบาลไทยอนุญาตให้ กองทัพญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทยได้ หลังจากเสียงปืนสงบลงทั้งสองฝ่ายแล้ว ทหาร ญี่ปุ่นได้เข้ามาพักอาศัยในโรงทหารของมณฑล ทหารบกที่ ๖ (ปัจจุบันเป็นมณฑลทหารบกที่ ๕) ตั้งแต่องทหารปืนใหญ่ ป.พัน ๑๕ ตลอดถึง ร.พัน ๓๙ (ร. ๑๕ พัน ๒) ทหารไทยและ ครอบครัวยังต้องอพยพออกจากโรงทหารและบ้าน พักเข้ามาอยู่ในตัวเมืองนคร พักตามวัดบ้าง โรงเรียนบ้าง

คนญี่ปุ่นกับคนนครศรีธรรมราช เคยมีเรื่องมีราวกันจนถึงขั้นที่มีการบันทึกไว้เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ คือ เพลงกล่อมเด็ก หรือเพลงขานน้อ หรือเพลงร้องเรือ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพลงนั้นว่า

ฮาเอ้อ...เฮอ...ไอ้หูกเหอ ลูกไก่หางหลุน
ข้าหลวงญี่ปุ่น ชั้นซีจับเด็ก
จับพวกสาวสาว บ่าวบ่าวไว้ห้ามหัดเล็ก
ชั้นซีจับเด็ก จับลิ้นทั้งเมือง...เฮอ...

เพลงกล่อมเด็กเพลงนี้ไม่ทราบว่าจะเกิดขึ้นในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ หรือในสมัยอยุธยา เพราะในสมัย อยุธยาที่เคยส่ง “นายยามาตะ นางามาซะ” ซึ่งเป็นคนญี่ปุ่น มาเป็นเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช

แต่ใน พ.ศ. ๒๑๗๓ พระเจ้าปราสาททองให้นายยามาตะ นางามาซะ ยกกองทัพจากเมืองนครศรีธรรมราช ไปปราบกบฏปัตตานีและสงขลา ว่าไม่สำเร็จ ยามาตะ นางามาซะ จึงถูกวางยาพิษโดยพระราชโองการของ พระเจ้าปราสาททอง จนเสียชีวิต

ต่อมา “นายโอนิน” บุตรชายของยามาตะ นางามาซะ ได้ขึ้นเป็นเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชต่อ สุดท้าย ชาวนครศรีธรรมราช ได้ลุกฮือขึ้นขับไล่ นายโอนินและกลุ่มทหารญี่ปุ่น ให้ออกไปจากเมืองนครศรีธรรมราชได้สำเร็จ

เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ที่ว่า “ไอ้หูกเหอ ลูกไก่หางหลุน” น่าจะเกิดในสมัยนี้มากกว่าสมัยสงครามโลก ครั้งที่ ๒

เมื่อผมยังไม่่วง ก็ไปอ่านรายงานการวิจัย เรื่อง “ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทย ในรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย” ของท่านอาจารย์ค่านวน นวลสนอง แห่งสถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ ซึ่งท่านไปวิจัยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๖

ในหน้า ๒๓-๒๔ ของรายงานการวิจัย เรื่อง “ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม ของ ชนชาติไทใน รัฐตอนเหนือของมาเลเซีย” ท่านอาจารย์คำนวณ นवलสนอง ได้กล่าวในทำนองว่า

ทางทิศใต้ของแหลมมลายู ได้มี “ชาวอินเดีย” เดินทางมาค้าขาย และตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมา ได้มี “ชาวชวา” ได้อพยพมาอยู่ด้วย ดินแดนแห่งนั้นเรียกกันว่า “สะการามาเซ็น”

และต่อมาได้มี “ชาวเขมร ชาวมอญ และชาวไท” ได้อพยพไปอยู่ที่ดินแดน “สะการามาเซ็น” นั้นด้วย จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๑๐๒๔ “สะการามาเซ็น” ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “มลายู” เป็นภาษาสันสกฤต หมายถึง “ผู้อพยพ”

ประมาณ พ.ศ. ๑๗๔๓ เมืองนครศรีธรรมราช หรือ ตามพรลิงค์ ได้มีปฐมกษัตริย์ คือ พระศรีธรรมโคกราช เนื่องจากทางใต้ คือ อาณาจักรศรีวิชัย และทางเหนือ คือ อาณาจักรขอม ต่างก็ได้ล่มสลายลง และเมืองนครศรีธรรมราช จึงได้กลายเป็น “ราชอาณาจักร” แทน

ราชอาณาจักรนครศรีธรรมราช มีการปกครอง หัวเมืองขึ้นมาใหม่ เรียกว่าเมือง ๑๒ นคร

ผมวางรายงานการวิจัยลง คิดไปถึงรัฐกลันตัน ในประเทศมาเลเซียปัจจุบัน ซึ่งผมกำลังจะเดินทางไปแสดง หนึ่งทะเลสูงนั้น เคยเป็นหัวเมืองหนึ่งของราชอาณาจักร นครศรีธรรมราช มีตราประจำเมือง คือ “ตราเสือ” มาจาก “ปีขาล” นั้นเอง

ผมไปแปร่งฟัน จะเข้านอน เพราะเที่ยงคืนแล้ว ก่อนจะหลับก็ได้นอนจินตนาการไปว่า คนในรัฐ กลันตัน ประเทศมาเลเซียปัจจุบัน ในอดีตน่าจะเป็น “คนแบบเสือ” จึงได้มีตราประจำเมืองเป็น “ปีขาล”

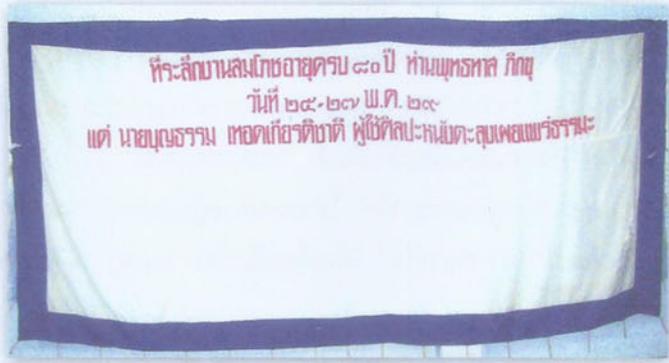
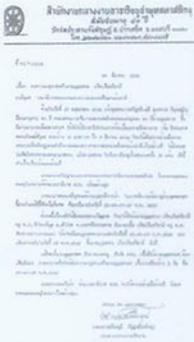
แล้วไม่รู้ยังงี้ จึงได้หวนคิดไปถึงเพลง “ริมไกรลาศ” ของท่านพร ภิรมย์ ขึ้นมา เกี่ยวอะไรกัน “ปีขาล” กับ “ตราเสือ” และเพลง “ริมไกรลาศ” ของท่านพร ภิรมย์ ท่านพร ภิรมย์ เพิ่งจะมรณภาพไปเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่โรงพยาบาลสงฆ์ อายุท่าน ๘๒ ปี ที่ผมใช้คำว่า “ท่านพร ภิรมย์ เพิ่งจะ มรณภาพ” เพราะผมจะไปแสดงหนึ่งทะเลสูงที่ประเทศมาเลเซีย ในวันที่ ๖ และ ๗ เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๔ ห่างกันไม่ถึงปี และท่านพร ภิรมย์ ได้บวชเป็นพระภิกษุในตอนนั้นปลาย ของชีวิต ผมจึงใช้คำว่า “มรณภาพ”

ท่านพร ภิรมย์ กับผมผูกพันกัน ย้อนไปเมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๔ ได้เข้ารับรางวัล “สื่อชาวบ้านดีเด่น” จาก ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี พร้อมกันกับผม ที่ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล ท่านพร ภิรมย์ รับรางวัลสื่อชาวบ้านดีเด่น “ประเภทเพลงลูกทุ่ง” ส่วนผม “ประเภทหนึ่งทะเลสูง”

เพลง “ริมไกรลาศ” ของท่านพร ภิรมย์ มันเกี่ยวกับ “แม่เสือลูกอ่อน”

เพลง ริมไกรลาศ ของท่านพร ภิรมย์ ผมได้นำไป ประยุกต์ใช้ในการแสดงหนึ่งทะเลสูง เรื่อง “ชีวิตปฎิวัติ ปรัชญาชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง” เคยเป็นเรื่องหนึ่งทะเลสูง หนึ่งใน ๓ เรื่อง แสดงที่สวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๓ คืนติดต่อกัน เนื่องในโอกาส ที่ท่านพุทธทาสภิกขุ มีอายุครบ ๘๐ ปี

เรื่องย่อๆ ของ “แม่เสื่อลูกอ่อน” ที่ผมนำไปประยุกต์ในการแสดงหนังตะลุงของผม มีว่า เด็กสาวที่ชื่อสร้อยสำลี ลูกคนเดียวของตาสี่-ยายสา ตำบลบ้านป่าไผ่ หล่อนเป็นคนที่ชอบเที่ยวเฮฮา ดื้อ พุดจาหยาบ กระจ่างตามประสาเด็กชนบทที่ไม่ถึงการอบรม แต่ที่สำคัญคือหล่อนไม่รู้เรื่องความ “กตัญญูตถเวที”

ในเรื่องหนังตะลุง วันนั้นหล่อนจะไปดูวงดนตรี แต่บังเอิญเดินมาพบพระภิกษุสายัณห์ กับนายเท่งและนายหนู่นุ้ย ที่ “วัดแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง” จึงได้สนทนากัน จนหล่อนตัดสินใจไม่ไปดูวงดนตรี และกลับบ้านไปช่วยพ่อแม่ทำงาน หล่อนได้กลายเป็นคนดี มีปรัชญาชีวิต ตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนหนึ่ง นายเท่งได้ร้องเพลง “ริมไกรลาศ” ให้หล่อนฟัง โดยเฉพาะในตอนที่ แม่โคกับลูกโค เดินกินหญ้าจนเพลิน กระทั่งไปเจอแม่เสื่อลูกอ่อน เนื้อเพลงจริงๆ ของท่านพร ภิรมย์ มีว่า

“ฝ่ายพยัคฆ์พยายาม จะขย้ำกินเหยื่อ แม่โคเริ่มได้กลิ่นเสื่อ เรียวแรงไม่เหลือเริ่มอ่อน สงสารแม่โคครวญคราง หมดหนทางหนีทัน สะบัดหางหน้าหัน บอกเสื่อให้ผันใจผ่อน

แม่เสื่อเอ๋ยแม่เสื่อ โปรดจงเชื่อสัจจะ ใช้ขันติธรรมมะ โปรดฟังวาเทเราก่อน เราขอร้องสักครั้ง จะกลับไปสั่งลูกรัก ท่านคอยเรารู้จัก แล้วเราก็จะกลับย้อน

มาเป็นภักษาหาร เพื่อให้ท่านได้กิน เราเป็นสัตว์มีศีล ไม่เล่นลั่นหลอกหลอน เรามีลูกรักเหลือเหมือนแม่เสื่อ รักลูก คิดฝังปลุกปรานี เราต่างก็มีลูกอ่อน

พยัคฆ์ใหญ่ได้ฟัง เห็นจริงจังสัจจะ เลยยอมละหันหลัง ให้โคไปสั่งลูกก่อน ฝ่ายแม่โคตัดคุ้ง มาท่ายุ่งพบลูก เล่าความทุกข์ให้ลูกฟัง แล้วหันหลังวิ่งย้อน แม่โคถือใจสัจจะ ลูกโคก็กตัญญู วิ่งตามแม่มาสู่ ที่เสื่อยืนอยู่อ่อนวอน แม่เสื่อขอาอย่าแค้น ข้าขอตายแทนแม่ข้า ข้าถือมันกตัญญูตา แม่เสื่อจงอย่าเคืองค้อน แม่เสื่อใหญ่ได้คิด เลยหักจิตปลงตก นึกเห็นอกแม่โค ว่าไอ้ไอ้ลูกอ่อน จงกลับเสียเถอะคืนถิ่นเรา จะไม่กินเจ้าแน่ ทั้งลูกแม่โคป่า เราขอลาเจ้าก่อน

อาณิสงส้ออะไร เสื่อจึงไม่กินโค ไช้จะโง่ไม่กิน เลือกกลับมีศีลสังวร สัตว์บางตัวกลัวบาป มนุษย์ไม่ทราบใจสัตว์ รู้จักผลัดหนักเบา ไม่เหมือนคนบางเหล่าศีลกร่อน

ริมไกรลาศหิมพานต์ ก็จบนิทานคำกลอน

หลังจากนั้นก็นึกเพลงของท่านพร ภิรมย์ อีกหลายเพลง ผมก็กลับไปเมื่อไหร่ก็ไม่รู้ มาตื่นอีกทีก็ตีสี่ของวันใหม่แล้ว

ปลาสุขภาพ

โพธิ์ เกื้อเพชรแก้ว

แกงส้มปลาวาหวาปลาว่างกีด
ใส่ยาหนัดให้เปรี้ยววจีพีน้องเหอ
เครื่องต้มเองแกงเองใช้ต้องเชื่อ
ว่าแซบเวอร์เลอค่าตัวถ้าแล

(ไพศาล เชื้อช่วยชู)

แกงให้เปรี้ยวหวัดหืด Vit.C สูง
ฆ่า Covid ตัวยุ่งตายแหง ๆ
ปลา ๔ คู่ น้ำฟ้าห้อย่าเชื่อนนแซ
ประหลาดแท้สุขภาพหวา..ปลา ๘ ตัว

มือกลองโนรา

โดย ดำรงค์ หนูทอง

“อยากส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้โดยเฉพาะหนังตะลุงมโนราห์และเพลงบอกที่เคยมีชื่อเสียงของอำเภอเรา” ท่านผู้อำนวยการเปรยกับผมครั้งแรกที่ผมย้ายมาที่โรงเรียนนี้ ผมเขียนโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้โดยมีครูไวยเฟิร์น ซึ่งเป็นครูนาฏศิลป์ที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องการสอนรำโนราห์ทำหน้าที่ฝึกการรำโนราห์ ส่วนผมจะดูแลเรื่องการฝึกเพลงบอกแต่งกลอนและประสานวิทยากรมาฝึกการสอน ปี ไหม่ง หับ กลอง โดยใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียนตอนเย็น และวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ในการฝึกนักเรียนกลุ่มที่สนใจ เวลา ๑ ภาคเรียน โรงเรียนของเรามีมโนราห์และเพลงบอกออกแสดงเผยแพร่ตามงานต่างๆ ในอำเภอและส่งเข้าแข่งขันในเวทีประกวดการแสดงพื้นบ้านภาคใต้

มโนราห์และเพลงบอกของโรงเรียนเริ่มมีชื่อเสียง มีหน่วยงานและเอกชนในอำเภอติดต่อให้ไปแสดงบ่อยขึ้น เวลาว่างหลังเลิกงานสอนและวันหยุดเสาร์อาทิตย์ของผมกับครูไวยเฟิร์นแทบไม่มี เพราะต้องนัดมโนราห์และเพลงบอกฝึกซ้อมการแสดงหลายงานที่มีรายการขออย่างเร่งด่วนการฝึกซ้อมมีเวลาจำกัด ผมต้องใช้เวลาเขียนบทกลอนมโนราห์และให้ครูไวยเฟิร์นไปใส่ทำรำโนราห์ บ่อยครั้งฝึกซ้อมจนมืดค่ำ เพราะทำแล้วยังไม่คล่อง บางครั้งต้องรอลูกคูโดยเฉพาะเด็กชายณัฐวุฒิ หรือที่เพื่อนๆ เรียกกันว่า “โด่ง” ไม่ค่อยมาตรงเวลาทำให้การฝึกซ้อมล่าช้ากว่าจะเสร็จค่ำมืดผมกับครูไวยเฟิร์นต้องขับรถไปส่งนางรำบ่อยครั้ง

“โด่งยังไม่มาอีกหรือ” ผมถามเมื่อเห็นลูกคูคนอื่นๆ อยู่กันพร้อมหน้า

“นางรำรอนานแล้วค่ะครู” ครูไวยเฟิร์นบอก

โด่งเป็นมือกลองประจำคณะมโนราห์โรงเรียนของเราที่มีความสามารถด้านการตีกลองไม่มีใครสู้ได้บรรดามือกลองโนราห์รุ่นเดียวกัน ดูแล้วแกมีพรสวรรค์ด้านตีกลองเป็นพิเศษ โด่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ที่ขาดเรียนบ่อยที่สุด

“โด่งต้องเรียนทุกวิชาอย่าขาดเรียนนะ” ผมตักเตือน

“ครับครู”

โด่งรับปากไม่เคยเถียงผมสักคำ แต่ก็ประพฤติตนเหมือนเดิม ขาดเรียนบ่อย มาโรงเรียนสาย แต่ถ้ามีการแสดงมโนราห์โด่งจะมีมาช่วยตีกลองให้มิได้ขาด

“ครูคะมีรายการประกวดการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ต่อต้านทุจริต ครูว่าเราควรส่งเข้าประกวดไหมคะ” ครูไวยเฟิร์นหารี้อกับผม

“ท่านผู้อำนวยการว่าอย่างไรบ้าง” ผมถาม

ผมกับครูใบเฟิร์นพาธไปรับโด่งที่บ้าน ซึ่งอยู่ใกล้ๆ ตลาดสด บ้านของโด่งเป็นบ้านไม้เก่าๆ ตั้งอยู่ริมคลอง
โด่งอยู่กับยาย ๒ คน

“โด่งอยู่ไหม” ผมเรียก

“โด่งครุมาหา” เสียงยายตะโกนมาจากในบ้าน

“เพิ่งตื่นหรือ” ครูใบเฟิร์นถามเมื่อเห็นเจ้าโด่งยังงัวเงียอยู่

“เมื่อคืนนอนตึกครบกลับจากงานกู่ก๊วย” เจ้าโด่งบอก

“ไม่ได้ไปโรงเรียนอีก” ครูใบเฟิร์นถาม

โด่งเป็นสมาชิกหน่วยกู่ก๊วยของอำเภอเป็นงานอดิเรกที่เขาชอบพอๆ กับตีกลองมโนราห์แต่เรื่องการเรียนโด่ง
ไม่สนใจ

“เรียนให้จบก่อนนะโด่งจบมัธยมศึกษาปีที่ ๖ แล้วเราจะไปเรียนต่อหรือจะทำงานอะไรที่เราสนใจก็แล้วแต่ชอบ”
ผมเตือนโด่ง

“เขาชอบแบบนี้แหละแต่เรื่องเรียนไม่อยากจะเรียน” ยายฟ้อง

“ทำไมไม่ชอบเรียนล่ะโด่ง” ผมถาม

“ค่อยเรียนใหม่ปีหน้าครับ” โด่งบอก

“เธอควรเรียนไม่ควรขาดเรียนนะโด่งเรียนให้จบก่อนเราจะไปช่วยเหลือคนอื่นยามว่างไม่เป็นไร” ครูใบเฟิร์นสอน
โด่งไม่เถียงสักคำรับฟังอย่างตั้งใจ แต่ตอนเช้าโด่งขาดเรียน หรือไปโรงเรียนสายเหมือนเดิม

“พ่อแม่ของโด่งอยู่ที่ไหน” ครูใบเฟิร์นถาม

“แยกทางกันแม่มาฝากไว้ตั้งแต่เล็กๆ ไปทำงานที่กรุงเทพฯ ส่วนพ่อเขาไปมีครอบครัวใหม่ ยายอยากให้โด่ง
เรียนจบ ม.๖ แต่เขาบอกไม่อยากจะเรียนแล้ว เงินได้มาจากลูกคูโนราโด่งเอามาให้ยายซื้อข้าวและใช้จ่ายในบ้าน”
ยายบอก

โด่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ มีมือกลองคณะมโนราห์โรงเรียนของเรา ที่หลายคนมองว่าเป็นเด็กนักเรียน
ที่ไม่สนใจเรียนขาดเรียนบ่อยมาโรงเรียนสาย ไม่มีความรับผิดชอบ แต่กลับมีภาระอันยิ่งใหญ่ที่ต้องดูแลยาย

พระพุทธเจ้าหลวงกับการศึกษาเพื่อปวงชน

ณรงค์ นุ่นทอง

อดีต ส.ส. สว. จังหวัดนครศรีธรรมราช

...“ศึกษาเฉพาะการจัดการศึกษาในเมืองนครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา ในสมัยพระยาสุหมณย์วินิต (ปั่น สุขุม) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลและพระรัตนธัชมุนี (ม่วง รตนธโช) เมื่อครั้งยังเป็นพระสิริธรรมมุนี เป็นผู้อำนวยการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช...”

ความนำ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ตลอดรัชสมัยของพระองค์ สามารถกล่าวได้ว่า พระองค์เป็นผู้ผลักดันให้เกิดการศึกษาแบบใหม่ที่เป็นระบบขึ้นมาและคอยกระตุ้นผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้คิดหาแนวทางปรับปรุงการศึกษาให้มีประสิทธิภาพอยู่ตลอดเวลา พระองค์ทรงหวังว่าจะให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาเป็นอันดับหนึ่งของงานทั้งหลายที่พระองค์ทรงทำ เพราะการศึกษานับได้ว่าเป็นรากฐานแห่งความสำเร็จทุกอย่าง ดังพระบรมราโชวาท ณ โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๔๒๗ ซึ่งมีความตอนหนึ่งว่า

“วิชาหนังสือเป็นวิชาที่นับถือแลเป็นที่สรรเสริญ แต่โบราณว่าเป็นวิชาอย่างประเสริฐ ซึ่งผู้เป็นใหญ่ยิ่งนับแต่พระมหากษัตริย์แผ่นดิน จนตลอดราชฎรพลเมือง สมควรเกล้าจําเป็นจะต้องรู้ เพราะเป็นวิชาที่อาจทำให้การทั้งปวงสำเร็จไปได้ทุกสิ่งทุกอย่าง... เพราะฉะนั้นฉันจึงได้มีความมุ่งหมายตั้งใจที่จะจัดการเล่าเรียนทั่วไปทั้งบ้านทั้งเมือง ให้เป็นการรุ่งเรืองเจริญขึ้นโดยเร็ว...”

หลังจากนั้น “โรงเรียนสำหรับราษฎร” โรงเรียนแรกจึงได้จัดตั้งขึ้นมาคือ “โรงเรียนวัดมหารณพาราม” ใกล้เสาชิงช้า กรุงเทพมหานคร ใน พ.ศ. ๒๔๒๘ และในอื่นๆ อีกรวม ๓๐ โรงเรียนในปีเดียวกันนั้น

การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน

ความคิดที่จะจัดการศึกษาตามหัวเมืองให้เป็นระเบียบแบบแผนขึ้นนั้น เริ่มมีมาตั้งแต่ครั้งสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศึกษาธิการ คือ ในปี พ.ศ. ๒๔๓๓ พระองค์ได้ทำโครงการเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงเรียนตามหัวเมืองขึ้นทุกเหล่าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และแจกจ่ายไปยังผู้ว่าราชการเมืองต่างๆ มีวาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

๑. โรงเรียนหลวงจะตั้งอยู่ริมจวนข้าหลวงหรือในวัดที่อยู่ใกล้จวนข้าหลวง
๒. อาจารย์ผู้สอนจะมีเงินเดือนๆ ละ ๑๕ - ๒๐ บาท
๓. ผู้เรียนต้องซื้อหนังสือเรียนเอง โดยกรมศึกษาธิการจะจำหน่ายให้ในราคาถูกลง

๔. นักเรียนชายและหญิงเรียนเปล่าโดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมใดๆ

๕. ผู้ว่าราชการเมืองจะต้องเป็นธุระดูแลให้ครูตั้งใจสอนและแนะนำราษฎรให้ส่งบุตรหลานเข้ามาเล่าเรียน และส่งรายงานความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียนแก่กรมศึกษาธิการปีละ ๒ ครั้ง

๖. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานเงินให้ปีละ ๔ ชั่ง หรือ ๓๒๐ บาท ต่อโรงเรียนเป็นอย่างสูง สำหรับเงินเดือนครูประมาณ ๑๘๐ - ๒๔๐ บาท ที่เหลือเป็นค่าบำรุงรักษาโรงเรียนหรือจ้างครูเพิ่มเติมเมื่อมีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้น

๗. โรงเรียนหลวงที่ตั้งขึ้นนี้ มุ่งเพื่อเป็นโรงเรียนตัวอย่างแก่โรงเรียนวัดหรือโรงเรียนอื่นๆ ในเมืองด้วย แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าโครงการนี้ไม่ได้นำมาปฏิบัติ เพราะในระยะเวลาที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกำลังทรงเตรียมการเพื่อรับเสด็จแกรนด์ ดุก ซาเรวิช (Tsarevich) รัชทายาทแห่งรัสเซีย และได้ทรงมอบหมายให้สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพเสด็จออกไปรับ แกรนด์ ดุก ซาเรวิช ที่สิงคโปร์ และระหว่างที่ แกรนด์ ดุก ซาเรวิช ประทับอยู่ในเมืองไทยนั้น สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพยังทรงรับหน้าที่ตามเสด็จด้วยผู้หนึ่ง เพราะฉะนั้นในระหว่างนี้ทั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ จึงต้องเอาพระธุระในการรับเสด็จ แกรนด์ ดุก ซาเรวิช มากกว่าเรื่องอื่น ครั้น แกรนด์ ดุก ซาเรวิช เสด็จกลับแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เป็นราชทูตพิเศษเสด็จไปรัสเซียและยุโรป เพื่อเจริญทางพระราชไมตรี พร้อมกันนั้นทรงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพศึกษาแบบแผนการจัดการศึกษาของประเทศต่างๆ เพื่อนำมาดัดแปลงใช้ในประเทศไทยด้วย

แต่เมื่อสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เสด็จกลับจากยุโรปได้เพียง ๗ วัน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ไปดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย เพราะเหตุผลทางการเมือง ด้วยเหตุนี้โครงการจัดตั้งโรงเรียนในกรุงเทพฯ และหัวเมือง พ.ศ. ๒๔๓๓ และแบบแผนการจัดการศึกษาในประเทศต่างๆ ที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงศึกษาและเห็นมา จึงไม่มีโอกาสนำออกมาใช้ และไม่มีแม้กระทั่งรายงานเพื่อนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง ถ้าหากสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงเป็นอธิบดีกรมศึกษาธิการอยู่สักกระยะหนึ่งก่อน ก็คงทำให้มีการวางรากฐานการศึกษาที่อาจจะมีคุณประโยชน์ยิ่งใหญ่มากกว่าที่ได้เป็นจริงในครั้งนั้น

โครงการจัดการศึกษาหัวเมืองจึงชะงักมาตั้งแต่บัดนั้น และได้มาคิดปรับปรุงขึ้นใหม่อีกครั้งในปี ร.ศ. ๑๑๗ (พ.ศ. ๒๔๔๑) เมื่อเจ้าพระยาภาสกรวงศ์ เสนาบดีกระทรวงธรรมการได้เสนอโครงการจัดการศึกษาหัวเมืองโดยให้รวมมณฑลต่างๆ ที่มีอยู่ขณะนั้นเข้าเป็นมณฑลการศึกษา ซึ่งจัดเป็น ๖ มณฑลการศึกษา คือ^๑

๑. มณฑลกลาง รวมกรุงเทพฯ มณฑลกรุงเก่า มณฑลนครชัยศรี
๒. มณฑลเหนือ รวม มณฑลนครสวรรค์ มณฑลพิษณุโลก มณฑลลาวเฉียง
๓. มณฑลตะวันออก รวม มณฑลนครราชสีมา มณฑลเพชรบูรณ์ มณฑลลาวพวน และมณฑลลาวกาว
๔. มณฑลตะวันออกเฉียงใต้ รวม มณฑลปราจีนบุรี และมณฑลเขมร
๕. มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ รวม มณฑลราชบุรี มณฑลชุมพร มณฑลนครศรีธรรมราช
๖. มณฑลตะวันตก รวม มณฑลภูเก็ต มลายู และมณฑลไทรบุรี

^๑เอกสารเรื่องจัดการศึกษาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้า ๒๓๓ - ๒๓๘

มณฑลการศึกษา จะมีสารวัตรใหญ่ทางการศึกษา เพื่อตรวจสอบวางแผนการเรียน ทำรายงานประจำปี ทukumณฑลให้แบ่งออกเป็นจังหวัดๆ แบ่งออกเป็นอำเภอๆ หนึ่งๆ ให้มีโรงเรียนตามสมควรแก่ชุมชน ในอำเภอนั้น และให้มีสารวัตรสำหรับจังหวัดและอำเภอ เพื่อทำรายงานและตรวจสอบการเล่าเรียนตามลำดับชั้น ในเมืองที่เป็นศูนย์กลางมณฑลหรือเมืองอื่นใดที่สมควรให้มีโรงเรียนเบ็ญกลาง (โรงเรียนมัธยม) และโรงเรียนฝึกหัดครู เพื่อผลิตครูไปทำการสอนตามโรงเรียนหัวเมืองในมณฑลนั้นๆ ส่วนโรงเรียนบูรพบท ก ข นโม ควรจัดตั้งในวัด เว้นแต่หมู่บ้านใดมีพลเมืองมาก มีวัดไม่พอก็ให้ตั้งโรงเรียนขึ้นได้ การจัดหลักสูตรนั้นควรกำหนดให้เหมาะสมกับสภาพ การทำมาหากินของประชาชน เช่น ลูกชานา ก็ให้มาเรียนแต่เวลาว่างนา ปีหนึ่งเพียง ๔ เดือน ให้ข้าราชการในมณฑล ตั้งแต่ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายอำเภอ ตลอดจนไปจนถึงข้าหลวงเทศาภิบาล เป็นผู้รับผิดชอบสำหรับการศึกษาในแขวง อำเภอมณฑลนั้นๆ^๑

แต่ความคิดเรื่องจัดการศึกษาหัวเมืองไม่ได้สิ้นสุดเพียงเท่านี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังได้ทรงปรึกษาหารือบุคคลอื่นอีก โดยเฉพาะกับสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ และสมเด็จพระยาวิริยญาณ วโรรส สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเรียบเรียง “ความเห็นเรื่องจัดการเล่าเรียนตามหัวเมือง” ขึ้นทูลเกล้า ถวายเมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ร.ศ. ๑๑๗ และสมเด็จพระยาวิริยญาณวโรรสได้ทรงเรียบเรียง “เรื่องจัดการเล่า เรียนตามมณฑลต่างๆ” ขึ้นทูลเกล้าถวาย ในวันที่ ๒๕ กันยายน ร.ศ. ๑๑๗ ซึ่งพระเจ้าบรมวงศ์เธอทั้งสองพระองค์ ได้มีความเห็นพ้องต้องกันในหลักการสำคัญว่าการจัดการศึกษาในหัวเมืองนั้นจะต้องอาศัยวัด เพราะเป็นประเพณี ที่มีมาแต่เดิม^๒

และต่อมาอีกวันหนึ่ง คือ ในวันที่ ๒๖ กันยายน ร.ศ. ๑๑๗ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีการประชุมพิเศษ “เรื่องการจัดการศึกษาทั่วประเทศ” โดยมีพระองค์ทรงประทับเป็นประธาน และ มีผู้เข้าร่วมประชุมคือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นวิริยญาณวโรรส พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นสมมติอมรพันธุ์ พระเจ้า บรมวงศ์เธอกรมหมื่นดำรงราชานุภาพ พระเจ้าลูกยาเธอพระองค์เจ้ากิติยากรวรลักษณ และเจ้าพระยาภาสกรวงษ์^๓

การจัดการศึกษาในวัดเมื่อสมัยรัชกาลที่ ๕ ที่มาของภาพ : <https://www.silpa-mag.com/>

^๑เล่มเดียวกัน หน้า ๒๓๘ - ๒๓๙.

^๒ก.จ.ข. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๗ รายงานประชุมพิเศษ เรื่องจัดการเล่าเรียนตามมณฑลต่างๆ ร.ศ. ๑๑๗

^๓ก.ท.ข. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๗ รายงานประชุมพิเศษ เรื่องการจัดการศึกษาทั่วประเทศ ๒๖ กันยายน ร.ศ. ๑๑๗.

เมื่อทรงเริ่มการประชุมพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสว่า

“การที่จะหาฤๅบัดนี้ คือว่าการโรงเรียนจะควรตั้งรูปลงอย่างไรให้เป็นการมั่นคงแพร่หลายต่อไปภายหน้า การในเมืองไทยนี้ก็ย่อมรู้อยู่ด้วยกันว่าสู้ประเทศอื่นเขาไม่ได้ เพราะเราจัดภายหลังหลังเขามาก แม้แต่เมืองยี่ปุ่น ซึ่งนับว่าได้จัดการบ้านเมืองมาในเวลาเท่าๆ กับเมืองเรานั้นก็ผิดกันมาก แต่เพราะพื้นประเทศผิดกัน ด้วยการเล่าเรียน ของยี่ปุ่นต่อมาจากจีน ซึ่งมีวิชาการช่างเป็นอย่างสูงมาแล้ว แลคนยี่ปุ่นก็มีพยายามมากด้วย การที่เมืองเราล้าหลัง เขาอยู่ดังนี้ ก็เพราะเหตุที่หาคนที่มีความรู้ไม่ได้ ฤๅที่มีความรู้ก็ไม่มีพยายามทำงานได้พอ ถ้ารวมใจความ ก็คือหาผู้รู้ไม่ได้พอแก่การ การเล่าเรียนนี้มีข้อสำคัญอยู่ที่จะจัดให้แล้วเร็วไม่ได้ ต้องตั้ง ๑๐ ปี ๒๐ ปี จึงจะได้ ถ้าไม่รีบคิดตั้งมูลรากลงไว้ให้เป็นหลักฐานแล้วอีกเยเนเรชั่น ๑ ก็ไม่พอ เป็นที่ช่วยกาลเวลานัก...” หลังจากที่ได้มีการ อภิปรายกันพอสมควรแล้ว ที่ประชุมได้ตกลงว่าการจัดการศึกษาหัวเมือง ให้กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส เป็นผู้ดำเนินการ ด้วยความอุดหนุนของกรมหมื่นดำรงราชานุภาพและข้าหลวงเทศาภิบาลทุกมณฑล ในการเบิกจ่ายเงินและตำราเรียน เป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย ส่วนการสอบไล่เป็นหน้าที่กรมหมื่นวชิรญาณวโรรสกับกระทรวงมหาดไทย คือมณฑล ต่างๆ ไม่มีอะไรเกี่ยวกับกรมศึกษาธิการ ให้กรมศึกษาธิการจัดการศึกษาเฉพาะในกรุงเทพฯ เท่านั้น” การจัดการศึกษา ครั้งนี้นับเป็นแยกการศึกษาออกจากกรมศึกษาธิการเป็นครั้งแรกของประเทศไทย โดยมอบการศึกษาหัวเมืองไป ให้พระสงฆ์เป็นผู้จัดด้วยความอุดหนุนของกระทรวงมหาดไทย หลังจากที่ได้ทรงมอบหมายให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ ทั้ง ๒ พระองค์ทรงร่วมกันจัดการศึกษาหัวเมืองแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระบรม ราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ “ประกาศจัดการเล่าเรียนในหัวเมือง” เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๑๗ ดังนี้

“มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันมหาประเสริฐ ให้ประกาศพะเดียงแก่พระภิกษุสงฆ์ทราบทั่วกันว่า ทรงรำพึงโดยพระราชจริยานุวัติ จะทำนุบำรุงความเจริญรุ่งเรืองให้เกิดทวีไปตลอดพระราชอาณาจักร เพื่อให้สมณพราหมคณาจารย์แลอาณา ประชาชนผู้ทั้งหลาย มีความสุขสำราญยิ่งกว่าแต่ก่อน ทรงพระราชดำริเห็นว่าความเจริญของคนทั้งหลายย่อมเกิด แต่ความประพฤติชอบแลการเลี้ยงชีวิตชอบเป็นที่ตั้ง คนทั้งหลายจะประพฤติชอบแลจะหาเลี้ยงชีวิตโดยชอบนั้นเล่า ก็ย่อมเอาไศรยการได้สดับฟังโอวาทคำสั่งสอนที่ชอบ แลการที่ได้ศึกษาวิชาความรู้ในทางที่จะให้บังเกิดประโยชน์มา แต่ย่อมเยาว์ แลฝึกซ้อมสั่งสอนให้ชำนาญไปในทางสัมมาปฏิบัติ แลเจริญปัญญาสามารถในกิจการต่างๆ อันเป็นเครื่อง ประกอบการหาเลี้ยงชีพเมื่อเติบโตใหญ่ จึงได้ชื่อว่าเข้าสู่ทางความเจริญเป็นความจริงดังนี้

ก็แลประชาชนในสยามราชอาณาจักรนี้ ย่อมเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนาโดยมาก พุทธศาสนิกชนในพระราช อาณาจักรย่อมได้สดับฟังพระสัทธรรม ซึ่งสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า บัญญัติสอนไว้เป็นวิถีทางสัมมา ปฏิบัติจากพระสงฆ์ซึ่งมีอยู่ในพระสังฆารามทั่วพระราชอาณาจักร แลได้ฝากบุตรหลานเป็นศิษย์เพื่อรำเรียน พระบรมพุทธโอวาทแลวิชาซึ่งจะได้บังเกิดประโยชน์ กล่าวคือวิชาหนังสือ เป็นต้น ในสำนักพระภิกษุสงฆ์ เป็นประเพณี สืบมาแต่โบราณกาลจนบัดนี้ นับว่าพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลายได้กระทำประโยชน์แก่พุทธจักรแลพระราชอาณาจักรทั้งสอง ฝ่ายเป็นอันมาก

* ก.จ.ช. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๗ รายงานประชุมพิเศษ เรื่องการจัดการศึกษาทั่วประเทศ ๒๖ กันยายน ร.ศ. ๑๑๗.

๒ เล่มเดียวกัน

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชปรารภถึงการที่จะทำนุบำรุงประชาชนทั้งหลายให้ตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติ แลให้เอื้อเฟื้อในการที่จะศึกษาวิชาอันเป็นประโยชน์ เพื่อจะให้ถึงความเจริญยิ่งขึ้นโดยลำดับ จึงทรงพระราชดำริเห็นว่า ไม่มีทางอย่างอื่นจะประเสริฐยิ่งกว่าจะเกื้อกูลพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย โดยพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ ให้มีกำลังสั่งสอนธรรมปฏิบัติแลวิชาความรู้แก่พุทธศาสนิกชนบริบูรณ์ยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน บัดนี้การฝึกสอนในกรุงเทพฯ เจริญแพร่หลายมากขึ้นแล้ว สมควรจะจัดการฝึกสอนให้หัวเมืองเจริญขึ้นตามกัน เพราะฉะนั้นจึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้จัดการตีพิมพ์หนังสือแบบเรียนหลวง ทั้งในส่วนที่จะสอนธรรมะปฏิบัติ แลวิชาความรู้อันเป็นอันมาก เพื่อจะพระราชทานแก่พระภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย ไว้สำหรับฝึกสอนกุลบุตรให้ทั่วไป แลทรงอาราธนาพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ที่สมเด็จพระราชาคณะเจ้าคณะใหญ่ให้ทรงรับภาระอำนวยการให้พระภิกษุสงฆ์สั่งสอนกุลบุตรให้ตั้งอยู่ในธรรมปฏิบัติ แลวิชาความรู้ โปรดให้บังคับการพระอารามในหัวเมือง ซึ่งเป็นส่วนการพระศาสนาแลการศึกษา ได้ทั่วในหัวเมืองมณฑลกรุงเทพฯ ทั้งในมณฑลหัวเมืองตลอดจนพระราชอาณาจักร โปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ เป็นเจ้าหน้าที่จัดการอนุเคราะห์ในกิจที่ฝ่ายฆราวาสจะพึงทำ จัดการพิมพ์แบบเรียนต่างๆ ที่จะพระราชทานแก่พระภิกษุสงฆ์ไปฝึกสอน เป็นต้น ตลอดจนการที่จะเบิกพระราชทรัพย์จากพระคลังไปจ่ายในการที่จะจัดตามพระบรมราชประสงค์นี้ แลโปรดเกล้าฯ ให้ยกโรงเรียนพุทธศาสนิกชนในหัวเมืองทั้งปวงมารวมขึ้นอยู่ในพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส เพื่อจะได้เป็นหมวดเดียวกัน

ขอพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลายจงเห็นแก่พระพุทธศาสนาและประชาชนทั้งปวง ช่วยเอากาละธุระสั่งสอนกุลบุตรทั้งหลาย ให้ได้ศรัทธาเลื่อมใสพระรัตนไตรย์และมีวิชาความรู้อันเป็นสาธารณประโยชน์ยิ่งขึ้น ให้สมดังพระบรมราชประสงค์ ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศอาราธนามาฉะนี้ทุกประการเทอญประกาศ ณ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๗ เป็นวันที่ ๑๐๙๕๘ ในรัชกาลปัตยุบัน...”

จากประกาศจัดการเล่าเรียนในหัวเมืองนี้ จะเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงวางจุดมุ่งหมายทางการศึกษาไว้อย่างกว้างๆ ๒ ประการ คือ เพื่อให้มีคุณภาพประเสริฐและเพื่อให้ประกอบอาชีพในทางที่ชอบ การที่จะให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายทั้ง ๒ ประการนี้ได้ นั้น พระองค์ได้ทรงฝากความหวังไว้กับพระสงฆ์ซึ่งพระองค์ได้ทรงอาราธนาให้เห็นแก่พระพุทธศาสนาและประชาชน โดยให้ตั้งใจสั่งสอนกุลบุตรเพื่อให้เกิดประโยชน์ในสิ่งที่พระองค์ทรงมุ่งหวังอย่างเต็มที่ เพื่อให้การศึกษาเล่าเรียนในหัวเมืองได้มีระเบียบแบบแผนและเจริญรุ่งเรืองแผ่ไพศาลไปทั่วพระราชอาณาจักร

เมื่อสมเด็จพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ทรงรับหน้าที่จัดการศึกษาในหัวเมืองแล้ว พระองค์ได้ทรงแต่งตั้งพระราชอาคันตุกะออกไปเป็นผู้อำนวยการจัดการศึกษาในมณฑลต่างๆ ผู้อำนวยการมีหน้าที่ออกไปตรวจสภาพการณ์ต่างๆ ที่เป็นอยู่ในมณฑลที่ตนรับผิดชอบ จัดทำบัญชีวัด พระสงฆ์ สามเณร คิษย์วัด และโรงเรียนซึ่งมีอยู่แต่เดิม นอกจากนี้ยังต้องให้คำแนะนำแก่พระสงฆ์และฆราวาส ให้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นใหม่ในตำบลที่อาจจะจัดตั้งได้และจัดส่งพระภิกษุสามเณรเข้ามาเรียนต่อที่กรุงเทพฯ เพื่อจะได้กลับไปเป็นครูต่อไป”

^๑ก.จ.ช. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๗ ประกาศจัดการเล่าเรียนในหัวเมือง ๑๑ พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๑๗.

^๒ก.จ.ช. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๔ สรุปรายงานจัดการคณะการศาสนาและการศึกษาหัวเมือง ปี ร.ศ. ๑๑๗ - ๑๑๘.

ผู้อำนวยการชุดแรกที่สมเด็จพระยาวิริยญาณวโรส ทรงแต่งตั้งมี ๙ รูป และต่อมาได้ทรงแต่งตั้งอีก ๔ รูป เป็น ๑๓ รูป ดังนี้ คือ*

พระธรรมไตรโลกาจารย์	เป็นผู้อำนวยการ	มณฑลกรุงเทพฯ
พระเทพกวี	เป็นผู้อำนวยการ	มณฑลกรุงเก่า
พระเมธาธรรมรส	เป็นผู้อำนวยการ	มณฑลนครสวรรค์
พระราชกวี	เป็นผู้อำนวยการ	มณฑลพิษณุโลก
พระอมรภักขิต	เป็นผู้อำนวยการ	มณฑลปราจีนบุรี
พระสุคุณคณาภรณ์	เป็นผู้อำนวยการ	มณฑลจันทบุรี
พระอมรโมลี	เป็นผู้อำนวยการ	มณฑลนครไชยศรี และ มณฑลราชบุรี
พระศาสนดิลก	เป็นผู้อำนวยการ	มณฑลชุมพร
พระมหานุนายก	เป็นผู้อำนวยการ	มณฑลภูเก็ต
พระราชกวี	เป็นผู้อำนวยการ	มณฑลนครราชสีมา
พระสิริธรรมมุนี	เป็นผู้อำนวยการ	มณฑลนครศรีธรรมราช
พระญาณรักขิต	เป็นผู้อำนวยการ	มณฑลอีสาน
พระอุตรคณารักษ์	เป็นผู้อำนวยการ	มณฑลบูรพา

พระบรมราชโบายในการจัดการศึกษาหัวเมืองที่ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ฝ่ายศาสนาและฝ่ายปกครองช่วยเหลือเกื้อกูลกันนี้ นับว่าได้ผลอย่างน่าพอใจ ทั้งนี้เพราะธรรมเนียมไทยแต่โบราณมาเรานิยมศึกษากันตามวัด ผู้ที่เป็นครูก็ได้แก่พระสงฆ์เป็นส่วนใหญ่ การจัดการศึกษาโดยเริ่มต้นไปจากวัด จึงเป็นการรักษาประเพณีนิยมแบบเดิมเอาไว้ ข้าราชการฝ่ายปกครองก็จะได้ช่วยสนับสนุนในการหาทรัพย์และชักนำประชาชนให้หันมาสนใจในการศึกษาเล่าเรียนกันมากขึ้น

เมื่อพระสิริธรรมมุนี ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการศึกษาในมณฑลนครศรีธรรมราช หลังจากที่ได้จัดการทางด้านการศึกษาปกครองพระสงฆ์เรียบร้อยแล้ว ท่านก็ได้เริ่มงานทางด้านการศึกษาอย่างจริงจัง ด้วยความสามารถของท่านทำให้การศึกษาในมณฑลนครศรีธรรมราชเจริญขึ้นกว่าเมื่อก่อนมาก โดยเฉพาะที่เมืองนครศรีธรรมราชนั้นก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับข้าราชการฝ่ายปกครองก็ได้ให้ความร่วมมือและเข้าอุดหนุนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะพระยาสุพรรณนิพนธ์ ข้าหลวงเทศาภิบาล ซึ่งสนใจในเรื่องการศึกษาอยู่แล้ว ดังรายงานของพระสิริธรรมมุนีที่ได้กล่าวถึงคำพิจารณาของข้าหลวงเทศาภิบาล ต่อหน้าที่ประชุมพระสงฆ์และข้าราชการเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๑๘ ความว่า

“ข้าพเจ้าเป็นหัวหน้าข้าราชการ ตั้งแต่ข้าหลวงผู้ช่วย เจ้าเมือง กรมการ ไปตลอดถึงราษฎรสามัญในมณฑลนี้ ขอบพิจารณาไว้ในที่เฉพาะหน้าพระสงฆ์ว่า ข้าพเจ้ามีความยินดีและเลื่อมใสเป็นที่สุด จะประกอบการอุดหนุนในการศึกษานี้จนเต็มกำลัง...”^๓

* เล่มเดียวกัน

^๓ ก.ข. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๓๔ รายงานตรวจจัดการพระศาสนาและการศึกษาในมณฑลนครศรีธรรมราชของพระสิริธรรมมุนี ผู้อำนวยการการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช ร.ศ. ๑๑๘.

นอกจากนี้พระยาสุหมณัณยวินิต ยังได้มีตราคำสั่งถึงกรมการอำเภอทุกแห่งในมณฑลนครศรีธรรมราช ให้พยายามอุดหนุนการศึกษาให้เจริญขึ้นทุกตำบล และท่านยังได้จัดการเรียโรราษฎร ตลอดถึงผู้ว่าราชการเมือง ให้ช่วยกันออกทุนตามมากและน้อย เพื่ออุดหนุนโรงเรียนตามควรแก่กำลัง และพระยาสุหมณัณยวินิตยังได้วางโครงการที่จะบำเหน็จรางวัลแก่นักเรียนที่สอบไล่ได้ตามหลักสูตรชั้นสามหรือชั้นสอง โดยลดเงินค่าราชการที่ต้องเสียคนละกึ่งตำลึง ลง ๓ จำนวน หรือ ๕ จำนวน ตามภูมิความรู้ของนักเรียน^๑

นโยบายที่ให้ข้าราชการทุกระดับตลอดจนประชาชนพลเมืองเข้ามาช่วยเกื้อกูลอุดหนุนการศึกษา และการลดเงินค่าราชการให้แก่แก่นักเรียนนี้ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ประชาชนในมณฑลนครศรีธรรมราชหันมาสนใจการศึกษากันมากขึ้น ซึ่งพระสิริธรรมมณีได้กล่าวว่าการอุดหนุนข้อนี้นับว่าเป็นการอุดหนุนอย่างอุกฤษฏ์ ถ้าการเป็นจริงได้ดังนี้แล้วเป็นเหตุ จะให้โรงเรียนเจริญขึ้นโดยเร็วได้^๒

การศึกษาเล่าเรียนในเมืองนครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา แต่เดิมนั้นเรียนกันอยู่ตามวัด คนที่ได้เล่าเรียนก็คือศิษย์วัด ใช้แบบเรียนปฐมมาลาเป็นพื้น หัดอ่าน หัดเขียนไปจนเขียนหนังสือไทย ขอมคล่อง แล้วเรียนเลขอย่างไทย พอทำใจหทัยบวก ลบ คูณ หาร ได้ก็นับว่าได้หนังสือดีแล้ว ภาษามคธ มีผู้เรียนกันอยู่บ้าง แต่โดยทั่วๆ ไปแล้วความนิยมของมหาชนในการศึกษาเล่าเรียนยังมีน้อย^๓

เมื่อพระสิริธรรมมณีลงไปจัดการศึกษาในมณฑลนครศรีธรรมราชนั้น ท่านได้เริ่มดำเนินการที่เมืองนครศรีธรรมราชก่อน คือเมื่อลงไปถึงก็ได้ประชุมพระสงฆ์และข้าราชการเพื่อชี้แจงพระบรมราโชบายในเรื่องการจัดการศึกษาหัวเมือง แล้วท่านก็ออกเดินทางไปตามอำเภอและตำบลต่างๆ เพื่อตรวจสอบสภาพวัดและพื้นเพของราษฎร เตรียมจัดตั้งโรงเรียนขึ้นให้ราษฎรได้รับการศึกษาตามแบบสมัยใหม่ วิธีการของท่านคือ ไปพบปะกับเจ้าอธิการ และนัดประชุมในที่แห่งหนึ่งๆ คราวละ ๒๐ องค์บ้าง ๓๐ องค์บ้าง พร้อมด้วยนายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และราษฎรเป็นอันมาก เพื่อชี้แจงข้อพระราชประสงค์และพรณนาคุณประโยชน์ของการศึกษาและการศาสนา ให้ประชุมชนเหล่านั้นมีความเลื่อมใส เพื่อรับความตื่นเต้นของเขามีให้เข้าใจผิดไปอย่างอื่น และได้แจกแบบเรียนไว้ตามวัดที่ควรแจก ถ้าวัดใดควรจะมีโรงเรียนได้ ก็จัดขึ้นไว้ตามควรแก่ภูมิประเทศนั้นๆ^๔ เมื่อท่านลงไปถึงเมืองสงขลาและพัทลุง ก็ได้ปฏิบัติท่านเองเดียวกันกับที่นครศรีธรรมราช

เมื่อพระสิริธรรมมณีเริ่มไปจัดการศึกษาในมณฑลนครศรีธรรมราชใหม่ๆ นั้นต้องประสบปัญหาสำคัญอยู่ ๒ ประการ คือการขาดแคลนครูผู้สอน ประการหนึ่ง และปัญหาที่แปลกกว่ามณฑลอื่น คือเสียงของพลเมืองแปร่งยากในการที่จะออกสำเนียงให้ชัดและกำหนดใช้วรรณยุกต์ไม้เอก ไม้โท ให้ถูกต้องได้^๕

^๑ เล่มเดียวกัน

^๒ เล่มเดียวกัน

^๓ ก.จ.ช. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๓๔ รายงานตรวจจัดการพระศาสนาและการศึกษาในมณฑลนครศรีธรรมราช ของพระสิริธรรมมณี ผู้อำนวยการการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช ร.ศ. ๑๑๘.

^๔ เล่มเดียวกัน

^๕ ก.จ.ช. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๒๔ รายงานตรวจจัดการพระศาสนาและการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช ของพระสิริธรรมมณี ผู้อำนวยการการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช ร.ศ. ๑๑๙.

ปัญหาทั้ง ๒ ประการที่กล่าวถึงนี้ ปัญหาประการแรก คือการขาดแคลนครูผู้สอนนั้น เข้าใจว่าคงจะประสบเหมือนกันทุกมณฑล แต่ปัญหาการที่ประการที่ ๒ นั้นเป็นปัญหาเฉพาะของมณฑลนครศรีธรรมราช เพราะประชาชนในหัวเมืองเหล่านั้นพูดภาษาท้องถิ่นปากชี่ได้ ซึ่งสำเนียงและถ้อยคำไม่เหมือนกับภาษาภาคกลาง และปัญหาในเรื่องภาษาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนของเด็กทางปากชี่ได้นี้ยังคงมีมาจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ด้วยความสามารถของพระสิริธรรมมณี และความอุปการะของบรรดาข้าราชการทั้งหลาย ทำให้การจัดการศึกษาในมณฑลนครศรีธรรมราชลุล่วงไปได้ด้วยดี โรงเรียนหลวงแห่งแรกของมณฑลนี้จึงได้จัดตั้งขึ้นที่วัดท่าโพธิ์ เมืองนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๑๘ ตั้งชื่อว่า “**สุฎุมภาภิบาลวิทยา**” มีพระยาสุฎุมณัณวินิตเป็นผู้อุดหนุน พระมหาไวย ป. เอก เป็นอาจารย์ที่ ๑ พระจอน เป็นอาจารย์ที่ ๒ มีนักเรียนประมาณ ๕๐ คน พระสิริธรรมมณี ได้เลือกพระเณรในวัดนั้นมาให้เล่าเรียนกับพระมหาไวย เพื่อจะได้แจกจ่ายไปสอนตามโรงเรียนที่จะเปิดขึ้นต่อไป^๑

ด้วยนโยบายอันนี้ทำให้พระสิริธรรมมณีสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนครูในระยะแรกได้มากทีเดียว และในปีต่อมาได้ส่งพระภิกษุ สามเณร จากเมืองนครศรีธรรมราชเข้ามาศึกษาในมหามกุฏราชวิทยาลัยด้วย^๒ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่พระภิกษุ สามเณร เมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งจะได้ออกไปเป็นกำลังในการช่วยจัดการศึกษาและการศาสนาในมณฑลนครศรีธรรมราช

ในปี ร.ศ. ๑๑๘ พระสิริธรรมมณี ผู้อำนวยการศึกษา ได้เปิดโรงเรียนขึ้นในมณฑลนครศรีธรรมราชดังนี้ คือ^๓ เมืองนครศรีธรรมราช ได้เปิดโรงเรียนขึ้นเกือบทั่วทุกอำเภอเป็นจำนวน ๑๑ โรงเรียน คือ

โรงเรียนสุฎุมภาภิบาลวิทยา	ตั้งที่วัดท่าโพธิ์	อำเภอกลางเมือง
โรงเรียนวัดน่านุกูล	ตั้งที่วัดหมาย	อำเภอกลาย
โรงเรียนไพบูลย์บำรุง	ตั้งที่วัดเสาชงทอง	อำเภอเบ็ญชัด
โรงเรียนราชฎรพดุงวิทยา	ตั้งที่วัดพระนคร	อำเภอกลางเมือง
โรงเรียนเกษตรราภิกิจน์	ตั้งที่วัดร่อนนอก	อำเภอร่อนพิบูลย์
โรงเรียนนิตยาภิรมย์	ตั้งที่วัดโคกหม้อ	อำเภอทุ่งสง
โรงเรียนวิทยาคมนาคะวงษ์	ตั้งที่วัดวังม่วง	อำเภอฉวาง
โรงเรียนบรรจจอนุกิตย์	ตั้งที่วัดสามพัน	อำเภอพระแสง
โรงเรียนน้อยประดิษฐ์พดุงผล	ตั้งที่วัดบ้านนา	อำเภอลำพูน
โรงเรียนอุบลบริหาร	ตั้งที่วัดใหม่	อำเภอสิชล
โรงเรียนทัศนาคารสโมสร	ตั้งที่วัดเขาน้อย	อำเภอสิชล

^๑ก.จ.ช. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๒๔ รายงานตรวจจัดการพระศาสนาและการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช ของพระสิริธรรมมณี ผู้อำนวยการการศึกษา มณฑลนครศรีธรรมราช ร.ศ. ๑๑๙.

^๒เล่มเดียวกัน

^๓เล่มเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม จากรายงานของพระสิริธรรมมุนีนั้น ปรากฏหลังจากที่ได้เริ่มเปิดโรงเรียนทำการสอนตามแบบใหม่ขึ้นในปี ร.ศ. ๑๑๘ แล้ว หลังจากนั้นจำนวนนักเรียนที่ได้เพิ่มขึ้นทุกปี ถึงแม้ว่าบางแห่งนักเรียนอาจจะลดหรือบางแห่งโรงเรียนก็ต้องล้มไปก็ตาม แต่เมื่อได้จัดตั้งโรงเรียนใหม่ขึ้นแทน และคิดเอาเฉลี่ยแล้วจำนวนนักเรียนยังคงเพิ่มขึ้นทุกปี ดังปรากฏจำนวนครู นักเรียน ของโรงเรียนต่างๆ ในมณฑลนครศรีธรรมราช ประจำปี ร.ศ. ๑๑๘, ๑๑๙ และ ๑๒๑ ซึ่งพระสิริธรรมราชมุนีรายงานเข้ามากรุงเทพฯ เมื่อต้นปี ร.ศ. ๑๑๙, ๑๒๐ และ ๑๒๒ ซึ่งจะได้นำมาเปรียบเทียบ ดังรายละเอียดในตาราง

ตารางเปรียบเทียบจำนวนครู นักเรียน

ในเมืองนครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา ปี ร.ศ. ๑๑๘, ๑๑๙ และ ๑๒๑^๑

	อำเภอ	โรงเรียน	ร.ศ. ๑๑๘		ร.ศ. ๑๑๙		ร.ศ. ๑๒๑		หมายเหตุ
			นร	ครู	นร	ครู	นร	ครู	
เมืองนครศรีธรรมราช	กลางเมือง	ท่าโพธิ์	๖๗	๒	๑๐๘	๓	๑๔๑	๔	
	กลางเมือง	พระนคร	๒๓	๒	๒๗	๑	๓๐	๒	
	กลางเมือง	สวนป่า	-	-	๑๑	๑	๒๕	๑	ย้ายมาจากวัดบ้านนา
	กลางเมือง	นารำหู	-	-	๒๒	๑	๒๘	๑	ย้ายมาจากวัดสามพัน
	ร่อนพิบูลย์	พิศาลนฤมิตร	๑๐	-	๓๖	๑	๕๓	๒	ร.ศ. ๑๑๘ ไม่ได้เปิด
	ทุ่งสง	โคกหม้อ	๒๖	-	๓๙	๑	๒๔	๑	ร.ศ. ๑๑๘ ไม่ได้เปิด
	ลำพูน	บ้านนา	-	-	-	-	๓๐	๑	
	ฉวาง	วังม่วง	๙	๑	๑๓	๑	๒๕	๑	
	สิชล	ปากแพรก	๑๐	๑	๑๐	๑	๓๐	๑	ร.ศ. ๑๑๘ เปิดที่วัดใหม่
	สิชล	เขาน้อย	๑๘	๑	๑๑	๑	๒๗	๑	
	กลาย	ท่าสูง	๒๕	๑	๑๕	๑	๒๑	๑	ร.ศ. ๑๑๘ เปิดที่วัดหมาย
	ปากพนัง	เสาธงทอง	๒๑	๑	๒๑	๑	๒๐	๑	
	๘	๑๒	๒๐๙	๙	๓๑๓	๑๓	๔๕๔	๑๗	
เมืองพัทลุง	กลางเมือง	วัง	๒๐	๒	๕๕	๑	๖๒	๒	ร.ศ. ๑๑๘ เปิดที่วัดมะขามทอง
	ปากประ	พิหารสูง	๒๐	๑	๑๖	๑	๒๐	๑	ร.ศ. ๑๑๘ เปิดที่วัดห้วยลึก
	ปากพูน	ปากพูน	๑๕	๑	๑๕	๑	-	-	
	๓	๓	๕๕	๔	๘๖	๓	๘๒	๓	
เมืองสงขลา	กลางเมือง	มัสญิดมวาส	๑๒๗	๒	๖๗	๓	๙๗	๓	
	ปละท่า	หิิงพระ	๑๘	๑	๑๘	๑	-	-	
	จนะ	น้ำขาว	๑๙	๑	๒๒	๑	-	-	
	๓	๓	๑๖๔	๔	๑๐๗	๕	๙๗	๓	

^๑สรุปจาก ก.จ.ข. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๓๔ รายงานการจัดการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช ของพระสิริธรรมมุนี ปี ร.ศ. ๑๑๙, ร.ศ. ๑๒๐ และ ร.ศ. ๑๒๒.

จากตารางข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาในเมืองนครศรีธรรมราชเจริญก้าวหน้าไปรวดเร็วอย่างน่าพอใจ แต่ในเมืองพัทลุงและสงขลานั้น กล่าวได้ว่าการศึกษาไม่เจริญขึ้นเลย นอกจากจะไม่เจริญขึ้นแล้วจำนวนโรงเรียน และนักเรียนในสองเมืองนี้ยังลดลงเสียอีก ในปี ร.ศ.๑๒๑ ที่เมืองพัทลุงโรงเรียนปากพูนล้มไป ที่เมืองสงขลายังคงเหลือแต่โรงเรียนวัดมัชฌิมาวาสโรงเรียนเดียวที่ยืนเป็นหลักอยู่ได้ และมีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นกว่าเมื่อปี ร.ศ. ๑๑๙ ถึง ๓๐ คน สาเหตุที่ทำให้การศึกษาในเมืองพัทลุงและสงขลาไม่เจริญก้าวหน้า จนถึงกับโรงเรียนที่ตั้งขึ้นแล้ว ก็ต้องเสื่อมทรามลงจนต้องเลิกล้มไปนั้น พระสิริธรรมมณี ได้รายงานว่าเป็นเพราะเหตุผลสำคัญ ๒ ประการ คือ ประการแรก อาจารย์ผู้สอนมีวุฒิไม่เต็มภูมิ ประการที่สอง ผู้จัดการเอาใจใส่ไม่แข็งแรง*

เหตุผลทั้งสองประการที่พระสิริธรรมมณียกมากล่าวนี้ดูสมจริงอยู่มาก เพราะเมื่อพิจารณาจากชีวิตความเป็นอยู่ การทำมาหากินและขนบธรรมเนียมประเพณีของประชาชนในเมืองนครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา แล้วก็มิสภาพ คล้ายคลึงกันทั้ง ๓ เมือง และประชาชนทั้ง ๓ เมืองนี้ก็ไม่ว่างเว้นตัวทางการศึกษามากนักในขณะนั้น เมื่อเริ่มจัดการ ศึกษาตามแบบใหม่ขึ้นพร้อมๆ กันทั้ง ๓ เมืองจึงน่าจะก้าวหน้าไปพร้อมๆ กันได้ และมีข้อน่าสังเกตอีกประการหนึ่ง คือเมื่อดูสถิติจำนวนนักเรียนโรงเรียนวัดมัชฌิมาวาส ปี ร.ศ. ๑๑๘ ซึ่งเป็นปีแรกที่เปิดโรงเรียนขึ้นมีถึง ๑๒๗ คน แต่พอปีถัดมาคือปี ร.ศ. ๑๑๙ จำนวนนักเรียนเหลือเพียง ๖๗ คน ลดลงเกือบครึ่ง จึงน่าจะเป็นไปได้ว่านักเรียน ออกจากโรงเรียนกันมากเพราะเสื่อมศรัทธาในตัวครู ในปี ร.ศ. ๑๑๙ พระสิริธรรมมณีจึงให้เปลี่ยนครูในโรงเรียนวัด มัชฌิมาวาสเสีย คือให้พระเฉย ซึ่งเคยเป็นอาจารย์ที่ ๒ ออก เหนายายอาบามาเป็นแทน และเพิ่มพระหิ้นเข้ามาช่วยสอน อีกคนหนึ่ง เป็นอาจารย์ที่ ๓ ส่วนพระใบฎีกาเอียดซึ่งเป็นอาจารย์ที่ ๑ นั้นยังคงอยู่” และพระสิริธรรมมณีได้วางนโยบาย ไว้ว่า เมื่อนักเรียนในโรงเรียนวัดท่าโพธิ์ซึ่งเป็นโรงเรียนหลักของนครศรีธรรมราช และนักเรียนโรงเรียนวัดมัชฌิมาวาส ซึ่งเป็นโรงเรียนหลักของสงขลา มีความรู้เจริญขึ้นแล้วก็จะแจกจ่ายให้ไปเป็นอาจารย์ตามโรงเรียนต่างๆ และจะจัดการ อุดหนุนเพิ่มเติมขึ้นตามสมควร”

นโยบายอันนี้ที่จริงน่าจะแก้ปัญหาการขาดแคลนครูได้ดี และได้ช่วยให้การจัดการศึกษาในหัวเมืองมณฑล นครศรีธรรมราชเจริญก้าวหน้าขึ้น แต่ก็ไม่ทราบว่าเป็น เพราะเหตุใดอีกที่การจัดการศึกษาในเมืองพัทลุงและ สงขลาในขณะนั้นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งผิดกับ ที่เมืองนครศรีธรรมราช เพราะปรากฏว่าพอมมาถึงปี ร.ศ. ๑๒๔ จำนวนโรงเรียน จำนวนครูและนักเรียนเพิ่มขึ้น อย่างมากมาย คือมีโรงเรียนถึง ๑๙ โรงเรียน ครู ๒๖ คน นักเรียน ๘๔๔ คน และยังมีโรงเรียนฝึกหัดครูอีกโรงเรียนหนึ่ง มีนักเรียน ๒๒ คน ครู ๒ คน ส่วนที่เมืองพัทลุงและ สงขลายังเป็นอยู่เหมือนเดิม“

ที่มาของภาพ : <http://www.namulet.com/>

*ก.จ.ช. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๓๔ รายงานการตรวจจัดการคณะการศาสนาและการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช ของพระสิริธรรมมณี ปี ร.ศ. ๑๒๐.

“เล่มเดียวกัน

“เล่มเดียวกัน

“ก.จ.ช. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๓๔ รายงานตรวจการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช ของพระสิริธรรมมณี ผู้อำนวยการ ๑ ตุลาคม ร.ศ. ๑๒๔.

สถิติจำนวนนักเรียน จำนวนครู และนักเรียนในเมืองนครศรีธรรมราชตามรายงานของพระสิริธรรมมุนี
 ผู้อำนวยการการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ร.ศ. ๑๒๔ มีจำนวนดังปรากฏในตาราง^๑

ตาราง แสดงสถิติจำนวนโรงเรียน ครู นักเรียนในเมืองนครศรีธรรมราช ปี ร.ศ. ๑๒๔

อำเภอ	ชื่อโรงเรียน	นร.	ครู
กลางเมือง	วัดท่าโพธิ์	๒๐๖	๕
กลางเมือง	วัดพระนคร	๔๙	๒
กลางเมือง	วัดสวนป่า	๘๐	๒
กลางเมือง	วัดนารายณ์	๔๒	๑
กลางเมือง	วัดวัง	๒๗	๑
กลางเมือง	วัดศรีมงคล	๒๖	๑
กลางเมือง	วัดป่าแก้ว	๔๐	๑
กลางเมือง	ฝึกหัดครู (วัดท่าโพธิ์)	๒๒	๒
ปากพนัง	วัดเสาชิงทอง	๒๑	๑
ปากพนัง	วัดปากแพรก	๒๐	๑
ปากพนัง	วัดบางพระ	๒๕	๑
ปากพนัง	วัดบ้านกลาง	๑๘	๑
เขาพังไกร	วัดท่าขอม	๓๔	๑
ร้อนพิบูลย์	วัดพิศาลนฤมิตร	๕๘	๒
ทุ่งสง	วัดโคกหม้อ	๓๓	๑
ฉวาง	วัดวังม่วง	๕๖	๑
ฉวาง	วัดยางค้อม	๓๐	๑
ท่าปูน	วัดโพธิ์ท่าขนาน	๒๖	๑
สิชล	วัดปฐมทายการาม	๒๗	๑
สิชล	วัดคงคาหวัด	๒๖	๑
๘	๒๐	๘๖๖	๒๘

จากสถิติจำนวนครู นักเรียน ในเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งสรุปรวมมาจากรายงานของพระสิริธรรมมุนีข้างต้นนี้ จะเห็นว่าที่เมืองนครศรีธรรมราชนั้น นอกจากจำนวนครูและนักเรียนจะเพิ่มขึ้นอย่างมากมายและโรงเรียนต่างๆ ได้ตั้งกระจายไปเกือบทั่วทุกอำเภอ ซึ่งเป็นผลความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาในเมืองนี้อย่างน่าพอใจแล้ว ปรากฏว่ายังมีความก้าวหน้าอีกชั้นหนึ่งของการศึกษาในเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งส่งผลไปถึงหัวเมืองอื่นๆ ในมณฑลนครศรีธรรมราช คือการเปิดโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นที่วัดท่าโพธิ์ เพื่อทำการสอนนักเรียนที่จะออกไปเป็นครู เพื่อให้การเรียนการสอนในโรงเรียนต่างๆ ได้มีมาตรฐานดีขึ้น

^๑ก.จ.ช. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๓๔ รายงานตรวจการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช ของพระสิริธรรมมุนี ผู้อำนวยการ ๑ ตุลาคม ร.ศ. ๑๒๔.

เหตุที่ได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นที่เมืองนครศรีธรรมราชนั้น เนื่องจากในปี ร.ศ. ๑๒๓ (พ.ศ. ๒๔๔๓) พระยาวิสุทธ์สุริยศักดิ์ อธิบดีกรมศึกษาธิการ ได้ส่งนายอดุง นายเสาร์ ซึ่งเป็นครูชั้นประกาศนียบัตร ให้ออกไปเป็นครูประจำที่เมืองนครศรีธรรมราช ครั้น ร.ศ. ๑๒๔ พระสิริธรรมมุนีจึงได้จัดให้นักเรียนซึ่งสอบไล่ได้ชั้นประถมหัวเมือง บ้าง สอบไล่ตกบ้าง นักเรียนตามอำเภอและหัวเมืองอื่นๆ บ้าง ตั้งขึ้นเป็นโรงเรียนให้ชื่อว่า “โรงเรียนฝึกหัดครูเมืองนครศรีธรรมราช” อาศัยกุฏิพระในวัดท่าโพธิ์เป็นที่พักเล่าเรียนชั่วคราว มีนักเรียน ๒๒ คน นายอดุง เป็นครูใหญ่ นายเสาร์เป็นครูผู้ช่วย เมื่อเดือนมีนาคม ร.ศ. ๑๒๔ พระสิริธรรมมุนี นายอดุง นายเสาร์ และครูในโรงเรียน ทำการสอบไล่ครูฝึกหัด มีนักเรียนเข้าสอบ ๑๔ คน ได้ ๓ คน ตก ๑๑ คน วิชาที่สอบไล่ให้นักเรียนครูนั้นยังหละหลวมอยู่มาก^๑

เมื่อพิจารณาจากจำนวนนักเรียนทั้งหมด ๒๒ คน เข้าสอบ ๑๔ คน และสอบได้เพียง ๓ คน ทั้งๆ ที่การสอบก็ไม่ได้เข้มงวดกวดขันเท่าไร แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ความรู้ของนักเรียนในท้องถิ่นยังต่ำอยู่มาก ไม่เข้าเกณฑ์มาตรฐานที่จะให้ออกไปเป็นครูได้ เพราะถ้าปล่อยให้คนที่ไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอออกไปเป็นครูจะเป็นผลเสียมากกว่าผลดี และที่เมืองพัทลุงและสงขลาก็เป็นตัวอย่างอยู่ในขณะนั้น แต่การที่นักเรียนฝึกหัดครูมีพื้นฐานความรู้ต่ำนี้ทางครูผู้สอนทราบดีจึงหาทางแก้ไขโดยพยายามสอนกันตั้งแต่ตอนต้นมาด้วย^๒

ในรายงานฉบับเดียวกันนี้ พระสิริธรรมมุนีได้เสนอโครงการผลิตครูไว้อย่างน่าสนใจมาก คือท่านมีความคิดเห็นว่า

“ควรตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้น เพื่อจะได้ครูสอนและไม่ใคร่เปลืองเงิน รัฐบาลเหมือนส่งครูจากกรุงเทพฯ จัดระบบเงินเดือนสำหรับนักเรียนฝึกหัดครู คือผู้สอบไล่ได้จะได้เงินเดือน ๒๐ บาท เพื่อให้ผู้เล่าเรียนมีอุตสาหกรรมและจะเป็นหนทางให้ราษฎรชอบใจในทางเป็นครู เวลานี้ราษฎรमतลนมีความนิยมในทางที่จะทำราชการฝ่ายตุลาการมาก เพราะจบประถมแล้วเรียนเพียง ๕-๖ เดือน ได้รับเงินเดือนในขั้นต้น ๑๕ บาท แต่นักเรียนครูต้องมาเล่าเรียนอยู่ปีหนึ่ง ถ้าสอบได้ก็จะได้เงินเดือนอย่างมาก ๑๕ บาท ด้วยเหตุนี้ทำให้โรงเรียนฝึกหัดครูไม่เจริญ ถ้าคิดแก้ไขจัดให้เป็นระเบียบ โรงเรียนฝึกหัดครูจึงจะเจริญได้....”^๓

พระยาสุมนัยวินิต เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช ที่มาของภาพ : <https://th.wikipedia.org/>

กล่าวโดยทั่วไปแล้ว การจัดการศึกษาในเมืองนครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ในสมัยที่พระยาสุมนัยวินิตเป็นข้าหลวงเทศาภิบาล และพระสิริธรรมมุนีเป็นผู้อำนวยการการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช ประสบความสำเร็จอย่างน่าพอใจ แม้แต่ในเมืองพัทลุงและสงขลา ก็ปรากฏว่าในปี ร.ศ. ๑๒๕ ที่โรงเรียนวัดวัง เมืองพัทลุง มีนักเรียนเพิ่มขึ้นเป็น ๑๐๒ คน มีครู ๒ คน และที่โรงเรียนมัธยมาวาสมีนักเรียนเพิ่มขึ้นเป็น ๑๗๒ คน มีครู ๓ คน^๔

^๑ก.จ.ช. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๓๔ รายงานตรวจการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช ประจำปี ร.ศ. ๑๒๔ ของพระสิริธรรมมุนี ๑๑ กันยายน ร.ศ. ๑๒๕.

^๒เล่มเดียวกัน

^๓ก.จ.ช. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๓๔ รายงานตรวจการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช ประจำปี ร.ศ. ๑๒๔ ของพระสิริธรรมมุนี ๑๑ กันยายน ร.ศ. ๑๒๕.

^๔เล่มเดียวกัน

ถึงแม้การจัดการศึกษาในเมืองพัทลุงและสงขลาจะไม่เจริญก้าวหน้ามากเท่ากับเมืองนครศรีธรรมราชก็ตาม แต่ถ้าเทียบกับการศึกษาที่เป็นอยู่ตามแบบเดิมเมื่อก่อนการปฏิรูปการศึกษาเข้าสู่สมัยใหม่แล้วนับว่าดีขึ้นมาก ทั้งนี้เป็นเพราะความสามารถและความตั้งใจที่จะปรับปรุงการศึกษาของชาติให้เจริญขึ้นอย่างจริงจังของท่านทั้งสอง ที่กล่าวมาข้างต้น

เอกสารอ้างอิง

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๔ สรุปรายงานการจัดการคณะกรรมการศาสนาและ
การศึกษาหัวเมือง ปี ร.ศ. ๑๑๗ - ๑๑๘.

_____ เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๗ เรื่องจัดการเล่าเรียนตามมณฑลต่างๆ ร.ศ. ๑๑๗.

_____ เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๗ รายงานประชุมพิเศษ เรื่องการจัดการศึกษาหัว
ประเทศ ๒๖ กันยายน ร.ศ. ๑๑๗.

_____ เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๗ ประกาศจัดการเล่าเรียนในหัวเมือง ๑๑
พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๑๗.

_____ เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๓๔ รายงานตรวจจัดการพระศาสนาและการศึกษา
ในมณฑลนครศรีธรรมราชของพระสิริธรรมมุนี ผู้อำนวยการการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช.
ร.ศ. ๑๑๘.

_____ เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๓๔ รายงานตรวจจัดการพระศาสนาและการศึกษาในมณฑล
นครศรีธรรมราชของพระสิริธรรมมุนี ผู้อำนวยการการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช ร.ศ. ๑๑๙.

_____ เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๓๔ รายงานการจัดการศึกษาของมณฑล
นครศรีธรรมราชของพระสิริธรรมมุนี ผู้อำนวยการการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช ร.ศ. ๑๑๙
และปี ร.ศ. ๑๒๒.

_____ เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๓๔ รายงานการจัดการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช
ของพระสิริธรรมมุนี ร.ศ. ๑๑๙ ร.ศ. ๑๒๐ และ ร.ศ. ๑๒๒.

_____ เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๓๔ รายงานการตรวจจัดการพระศาสนาและการศึกษาในมณฑล
นครศรีธรรมราชของพระสิริธรรมมุนี ผู้อำนวยการการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช ตุลาคม ร.ศ. ๑๒๔.

_____ เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ. ๑๒/๓๔ รายงานตรวจการศึกษาในมณฑลนครศรีธรรมราช
ประจำปี ร.ศ. ๑๒๔ ของพระสิริธรรมมุนี ๑๑ กันยายน ร.ศ. ๑๒๕.

_____ วุฒิชัย มูลศิลป์ นโยบายการจัดการศึกษาของไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปรินญาณินทร์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ๒๕๑๒,
๒๓๔ หน้า.

เอกสารเรื่องการจัดการศึกษาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๕.

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมมุขปาฐะ

เมืองนครศรีธรรมราช

รศ. วิมล คำศรี

๑. ความนำ

นครศรีธรรมราชเคยรุ่งเรือง เป็นเมืองหลักและศูนย์กลางแห่งความเจริญของภูมิภาคทักษิณมีกษัตริย์ที่ทรงพระปรีชาสามารถปกครองสืบต่อกันมาหลายพระองค์ โดยเฉพาะในพุทธศตวรรษที่ ๑๘ เมืองนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในภูมิภาคทักษิณ มีเมืองขึ้นถึง ๑๒ เมือง รวมเรียกว่า “เมืองสิบสองนักษัตร”^๑

วรรณกรรมมุขปาฐะซึ่งเป็นผลิตทางปัญญาของผู้คนในเมืองนี้ ย่อมเป็นส่วนหนึ่งที่จะชี้ให้เห็นถึงวิถีชีวิตและภาพพฤติกรรมของกลุ่มชนและสังคมซึ่งมีความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน การศึกษาวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราชจึงน่าจะยังประโยชน์อย่างยิ่งต่อวงการศึกษาคติชนวิทยา และวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยส่วนรวม

ก่อนที่จะใช้วรรณกรรมมุขปาฐะ เป็นสื่อพิจารณาศึกษาวิถีชีวิต และภาพพฤติกรรมของกลุ่มชนและสังคมเมืองนครศรีธรรมราช ผู้ศึกษาควรจะได้รู้จักและเข้าใจวรรณกรรมมุขปาฐะในประเด็นต่อไปนี้ เป็นเบื้องต้นเสียก่อน คือ ความหมายและความเป็นมาของวรรณกรรมมุขปาฐะ

ลักษณะทั่วไปของวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช

คุณค่าและบทบาทของวรรณกรรมปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช

๒. ความหมายและความเป็นมาของวรรณกรรมมุขปาฐะ

๒.๑ ความหมาย

นักวิชาการทางคติชนวิทยาได้ให้ความหมายคำว่า “วรรณกรรมมุขปาฐะ” ไว้สอดคล้องกัน ดังนี้ วิเชียร ณ นคร^๒ ได้ให้ความหมายว่า วรรณกรรมมุขปาฐะเป็นเรื่องการพูดกล่าวเล่าต่อของคนในท้องถิ่นที่ได้กระทำมาแล้วแต่อดีต โดยรับช่วงกันมาเป็นทอดๆ

^๑นิจ หินธิระนันท์ “เมืองนครศรีธรรมราชในด้านของการตั้งถิ่นฐานมนุษย์” ในประวัติศาสตร์และโบราณคดีนครศรีธรรมราช หน้า ๔๗.

^๒วิเชียร ณ นคร “ประวัติศาสตร์เมืองนครศรีธรรมราชจากวรรณกรรมมุขปาฐะ” ในรายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช

ครั้งที่ ๓ : ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชจากภาษาและวรรณกรรม หน้า ๒๑๓

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์^๑ ให้ความเห็นว่าวรรณกรรมมุขปาฐะเป็นข้อมูลทางคติชนวิทยาที่มีได้บันทึกไว้ เป็นลายลักษณ์อักษร คงอยู่ได้ด้วยการจำหรือการปฏิบัติ

ส่วนผู้เขียนมีความเห็นว่า วรรณกรรมมุขปาฐะ คือวรรณกรรมที่ถ่ายทอดหรือสืบทอด จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งด้วยวิธีการจดจำ หรือเล่าสืบทอดกันมาด้วยวิธีปากต่อปากอาศัยภาษาพูดเป็นสิ่งสำคัญ

วรรณกรรมที่แพร่หลาย อยู่ในท้องถิ่นนครศรีธรรมราช ด้วยวิธีมุขปาฐะนี้ มีหลายอย่างด้วยกัน เช่น เพลงร้อยเรือ ปริศนา เพลงบอก บทหนังตะลุง บทโนรา บทลิเกป่า บทคำตัก บทร้องประกอบประเพณีลากพระ เพลงเรือ เพลงนา กลอนแปดบท นิทานสำนวนโวหารและภาษิต บทแหล่ทำขวัญ และเพลงประกอบการเล่นของเด็ก เป็นต้น

๒.๒ ความเป็นมา

วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทมุขปาฐะ จะเริ่มมาเมื่อใดนั้น ยังไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด แต่ก็พอจะคาดคะเนโดยอาศัยหลักฐานทางวรรณคดีและความเป็นมาของชาติได้ ดังนี้

จากหลักฐานทางวรรณคดีพบว่า ชาติไทยมีวรรณคดีอยู่สองประเภท คือ วรรณคดีประเภทลายลักษณ์ วรรณคดีประเภทนี้มีประวัติความเป็นมาที่แน่ชัดในประวัติวรรณคดีไทย วรรณคดีไทยยุคแรกเริ่มจากสมัยสุโขทัย เป็นราชธานี คือ ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๘๐๐ - ๑๙๒๐ ใน พ.ศ. ๑๘๒๖ กำเนิดอักษรไทย พ.ศ. ๑๘๓๔ พ่อขุนรามคำแหงโปรดให้จารึกหลักศิลา สมัยนี้มีวรรณคดีลายลักษณ์ปรากฏอยู่เพียง ๔ เรื่อง คือ ศิลาจารึกหลักที่ ๑ สุภาพิตพระร่วง ไตรภูมิพระร่วง และนางนพมาศ

นอกจากวรรณคดีลายลักษณ์แล้ว ยังมีวรรณคดีอีกประเภทหนึ่ง คือ วรรณคดีท่องจำกันต่อๆ มาทุกชั่วอายุคน โดยมีได้จดจารึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร นิยมเรียกว่า “วรรณคดีไม่ขีดเขียน” “วรรณคดียุคดึกดำบรรพ์” (Literature in its Primitive Form) ซึ่งนับว่าเป็นวรรณคดีดั้งเดิมที่สุดของไทยอันมีมาก่อนศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงเสียอีก”

วรรณคดีประเภทนี้ คือ วรรณคดีมุขปาฐะ (Oral Tradition) นั่นเอง

ดังนั้น จากหลักฐานทางวรรณคดี เราพอจะคาดคะเนได้ว่า วรรณกรรมมุขปาฐะของไทยมีมาก่อน พ.ศ. ๑๘๓๔ นับจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา ๗๐๐ ปีเศษแล้ว

^๑สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ คติชาวบ้านปักตได้ หน้า ๑๑.

^๒เจือ สตะเวทิน ประวัติวรรณคดีไทย หน้า ๕๑ - ๕๒.

ส่วนหลักฐานทางความเป็นมาของชนชาติไทยนั้น สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ พระบิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทย ได้ประทานพระดำริว่า “ชนชาติไทยเป็นชาติเก่าแก่ชาติหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่พุทธกาล” นับถึงปัจจุบันเป็นเวลา ๒๖๐๐ ปีเศษแล้ว^๑

โดยเฉพาะดินแดนภาคใต้ นั้น นักโบราณคดีค้นคว้าพบว่าดินแดนภาคใต้ซึ่งเป็นที่ตั้งของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ เคยเป็นแหล่งชุมชนที่มีวัฒนธรรมเก่าแก่แห่งหนึ่งในเอเชียอาคเนย์มาตั้งแต่สมัยหินนับถึงปัจจุบันเป็นเวลายาวนานถึงหมื่นๆ ปี^๒

นักปราชญ์ทางภาษาและวรรณคดี เชื่อว่าภาษาและวรรณคดีเกิดขึ้นควบคู่กับมนุษยชาติ เพราะวรรณคดีเป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ทุกชุมชน ทุกสังคมของมนุษย์ย่อมมีวรรณคดีรูปใดรูปหนึ่งตามระดับและลักษณะความเจริญของชุมชนและสังคมนั้น^๓

นอกจากนี้หลักฐานทางประวัติวรรณคดีของชาติอื่นๆ ก็บ่งชี้ว่า วรรณคดีประเภทมุขปาฐะ โดยเฉพาะบทพรรณนา หรือบทร้อง (Lyric) เช่น บทร้องสรรเสริญเทพเจ้า บทร้องสดุดีวีรบุรุษ บทร้องบำรุงความสุขความสำราญ และกล่อมให้หลับ จะเกิดขึ้นก่อนวรรณคดีประเภทลายลักษณ์ ดังเช่น มหาकाพย์รามายณะ และมหาकाพย์ภารตะของอินเดีย มหาकाพย์อีเลียด (Iliad) ของกรีซ ล้วนเป็นวรรณคดีมุขปาฐะมาก่อนทั้งสิ้น^๔

จากหลักฐานที่ยกมาพิจารณานี้ เป็นข้อพิสูจน์และยืนยันได้ว่า วรรณคดีของชาติใด กลุ่มใด ย่อมเกิดขึ้นหรือมีมาควบคู่กับความเป็นมาของชาตินั้น และวรรณคดีประเภทมุขปาฐะมักจะเกิดขึ้นก่อนวรรณคดีลายลักษณ์อักษรเสมอ

ดังนั้นหากอาศัยหลักฐานทางโบราณคดี ประวัติวรรณคดีและความเป็นมาของชาติไทย ก็พอจะสรุปได้ว่า วรรณคดีมุขปาฐะ โดยเฉพาะประเภทบทพรรณนาหรือบทร้องนั้น ปรากฏอยู่ในดินแดนที่เรียกว่าประเทศไทยปัจจุบันมานานนับหมื่นๆ ปีแล้ว เฉพาะชาติไทยนั้นคงจะมีบทร้องบำรุงความสุขความสำราญ และกล่อมให้หลับ (อันมีเพลงกล่อมเด็ก และวรรณกรรมมุขปาฐะอื่นๆ) มาเป็นเวลายาวนานไม่น้อยกว่า ๒,๖๐๐ ปีมาแล้ว

^๑พุทธกาล คือสมัยที่พระพุทธเจ้ายังมีชีวิตอยู่ ตามพุทธประวัติระบุไว้ว่าพระพุทธองค์มีพระชนม์อยู่เมื่อ ๘๐ ปี ก่อนพุทธศักราช

^๒ชิน อยุติ “ดินแดนภาคใต้สมัยก่อนประวัติศาสตร์” ในประวัติศาสตร์และโบราณคดีนครศรีธรรมราช หน้า ๑ - ๑๐.

^๓ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ วิเคราะห์วรรณคดีไทย หน้า ๑ - ๒.

^๔เจือ สตะเวทิน ประวัติวรรณคดีไทย หน้า ๑๗ - ๑๘.

ส่วนวรรณกรรมมุขปาฐะที่เกิดขึ้นสมัยต่อมา เรามักจะทราบที่มาอย่างแน่ชัดแม้จะไม่มีกรจดบันทึกหรือตีพิมพ์ออกเผยแพร่ก็ตาม เช่น บทร้อยกรองของชาวบ้านและบทกลอนมหรสพพื้นบ้าน เป็นต้น

จากนัยแห่งหลักวิชาการดังกล่าวนี้ จึงพอจะสรุปความเป็นมาของวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราชอย่างเป็นกลางๆ ได้ว่า วรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราชเกิดขึ้นและปรากฏอยู่ควบคู่กับกำเนิดของชุมชนและสังคมนครศรีธรรมราชตลอดมา

๓. ลักษณะทั่วไปของวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช

วรรณกรรมมุขปาฐะ ที่แพร่หลายอยู่ในท้องถิ่นนครศรีธรรมราช มีหลายประเภททั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง ซึ่งมีลักษณะที่น่าสนใจดังนี้

๓.๑ ผู้แต่งหรือผู้สร้างสรรค์วรรณกรรมมุขปาฐะ

วรรณกรรมมุขปาฐะส่วนใหญ่ เช่น ปริศนา ภาษิต ถ้อยคำสำนวนนิทานพื้นบ้าน เพลงบทร้องประกอบในประเพณีลากพระ เพลงเรือ เพลงนา บทแหล่ทำขวัญและเพลงประกอบการเล่นของเด็ก เป็นต้น ล้วนไม่ทราบที่มาเป็นการแน่ชัดว่าใครเป็นผู้แต่งหรือสร้างสรรค์ไว้เมื่อใด

อย่างไรก็ตาม มีวรรณกรรมมุขปาฐะบางส่วนซึ่งทราบผู้แต่งหรือผู้สร้างสรรค์เป็นการแน่ชัด เช่น บทเพลงบอก บทหนังตะลุง โนรา บทลิเกป่า บทคำตัก กลอนแปดบท เป็นต้น วรรณกรรมเหล่านี้ และศิลปินพื้นบ้านเป็นผู้สร้างสรรค์ขึ้น ตามภูมิปัญญาท้องถิ่นนครศรีธรรมราช

๓.๒ เป้าหมายในการแต่งหรือการสร้างสรรค์วรรณกรรมมุขปาฐะ

วรรณกรรมมุขปาฐะได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อรับใช้บุคคลและสังคมในแต่ละกลุ่มชน ทางด้านศิลปศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มและสังคมเป็นสำคัญ

๓.๓ เนื้อหาของวรรณกรรมมุขปาฐะ

วรรณกรรมมุขปาฐะ เป็นผลผลิตของภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื้อหาสาระส่วนใหญ่จึงอยู่ในแวดวงของบุคคล เหตุการณ์ พฤติกรรมของสังคมและสิ่งแวดล้อมภายในท้องถิ่นนครศรีธรรมราชเป็นส่วนใหญ่

๓.๔ สาระสำคัญของวรรณกรรมมุขปาฐะ

วรรณกรรมมุขปาฐะ มุ่งเน้นสาระและบันเทิงมากกว่าสุนทรียะและอรรถรสความงาม และความไพเราะของวรรณกรรมมุขปาฐะ จึงเป็นความงามอย่างชาวบ้านตามสภาพวิถีชีวิต ไม่ได้ปรุงแต่งให้วิจิตรบรรจงพิสดารไปจากสภาพของชุมชนและสังคมที่เป็นอยู่จริงเท่าใดนัก

๓.๕ การกำหนดตัวละครของวรรณกรรมมุขปาฐะ

ตัวละครส่วนใหญ่ เป็นชาวบ้านที่สัมผัสได้ในชุมชน และสังคมซึ่งเป็นแหล่งที่เกิดของวรรณกรรมมุขปาฐะ ฉาก และองค์ประกอบต่างๆ ที่กล่าวถึงในวรรณกรรมมุขปาฐะ ก็มักเป็นสภาพแวดล้อมซึ่งใกล้ตัวกลุ่มชนนั้น เว้นเสียแต่ว่าจะเป็นนิทานหรือเรื่องพิเศษที่จูงใจให้เป็นเรื่องเหนือธรรมชาติ

๓.๖ ฉันทลักษณ์ของวรรณกรรมมุขปาฐะ

วรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช มีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง

ร้อยแก้วส่วนใหญ่มีขนาดสั้น เช่น ปริศนากลุ่มร้อยแก้ว ถ้อยคำสำนวนและกาพย์ ที่ค่อนข้างยาวมีส่วนน้อย ได้แก่ นิทานพื้นบ้าน เป็นต้น

ส่วนร้อยกรองจะเป็นกาพย์กลอนชาวบ้าน ที่มีทั้งบทกาพย์กลอนทั่วไป และกลอนปฏิพากย์ ซึ่งไม่เคร่งครัดเรื่องรูปแบบและฉันทลักษณ์เหมือนอย่างกาพย์กลอนราชสำนัก ส่วนใหญ่มีขนาดสั้น เช่น เพลงบอก เพลงร้องเรือ ปริศนา บทร้องสำหรับเด็ก เพลงเรือ เพลงนา เป็นต้น

๓.๗ ถ้อยคำสำนวนภาษาของวรรณกรรมมุขปาฐะ

ถ้อยคำสำนวนภาษาของวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น คือ เป็นภาษาถิ่นที่เข้าใจง่าย ความหมายชัดเจนตรงไปตรงมาแม้เป็นคำหยาบหรือคำบริภาษอย่างรุนแรงก็ไม่อ้อมค้อมในส่วนที่เป็นโวหารและลีลาต่าง ๆ เช่น การเลียนเสียงธรรมชาติ อุปมาอุปไมย อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน สำนวนนิราศ สำนวนสังวาส ลีลาชมความงาม ลีลาไ้อโลม ลีลาโกรธ และลีลาโคกคร่ำก็มีอยู่อย่างครบถ้วนและแม้แต่มีที่ใช้สัญลักษณ์อยู่บ้าง ก็เป็นที่รู้จักและเข้าใจกันเป็นอย่างดีในชุมชนนั้น ๆ การใช้ถ้อยคำและสำนวนภาษาถิ่นในวรรณกรรมมุขปาฐะ จึงได้รสคำและรสความสอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นนครศรีธรรมราชเป็นอย่างดี

๓.๘ ลักษณะพิเศษเฉพาะของวรรณกรรมมุขปาฐะ

วรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช มีหลายประเภท แต่ละประเภทล้วนมีลักษณะ รูปแบบ โครงสร้าง เนื้อหา และโอกาสที่ใช้ต่างกัน ทั้งนี้เพราะวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช แต่ละประเภทต่างก็มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว

๔. คุณค่าและบทบาทของวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช

เป็นที่ประจักษ์ในวงการศึกษาคติชนวิทยาว่า วรรณกรรมมุขปาฐะเป็นข้อมูลทางคติชนวิทยา ที่มีคุณค่าและบทบาทสำคัญยิ่ง ต่อการศึกษาสังคมและชุมชนในแง่มุมต่างๆ เช่น วรรณกรรมมุขปาฐะ แสดงให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ ทั่วไป คติทางศาสนา ประวัติศาสตร์ ตลอดจนคุณลักษณะของขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชนและสังคมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะวรรณกรรมมุขปาฐะ ไม่ได้บิดเบือนพฤติกรรมของสังคมเหมือนอย่างข้อมูลประเภทอื่นๆ^๑ เป็นต้น

^๑วีเชียร ณ นคร “ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชจากวรรณกรรมมุขปาฐะ” ในรายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ ๓ : ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชจากภาษาและวรรณกรรม หน้า ๒๑๓.

ในส่วนของวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช มีนักวิชาการทางคติชนวิทยาหลายท่านได้ให้ความสนใจและศึกษาวิเคราะห์คุณค่าและบทบาทของวรรณกรรมมุขปาฐะของเมืองนี้ไว้หลายประเภท ปรากฏว่าได้ผลสรุปตรงกัน กล่าวคือ

๔.๑ คุณค่าของวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช

๔.๑.๑ วรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราชมีสารัตถะสะท้อนอดีตสูง ภาพลักษณ์มุขปาฐะที่คงเนื้อหาสาระเดิมไว้อย่างเคร่งครัด ทำให้แลเห็นวัฒนธรรมและสภาพสังคมของแต่ละยุคได้เป็นอย่างดี มีคุณค่าแก่การสืบสาวหาแก่นสารเกี่ยวกับทัศนคติและนครศรีธรรมราชอยู่ไม่น้อย*

๔.๑.๒ วรรณกรรมมุขปาฐะ เป็นจินตนาการทางสุนทรีย์ของผู้แต่ง ซึ่งแสดงออกอย่างมีศิลปะผ่านสื่อทางวาจา แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความเจริญของคนในอดีต เชื่อมโยงกับปัจจุบันได้ การศึกษาประวัติศาสตร์ การศึกษาความเป็นอยู่ของชาวนครศรีธรรมราช และจังหวัดใกล้เคียง ย่อมพิจารณาศึกษาได้อย่างแน่นแฟ้นมาจากวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช^๖

๔.๑.๓ การศึกษาวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช ทำให้สามารถมองเห็นคุณค่าของวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนี้หลายประการ เช่น^๗

- ก.) ช่วยให้เห็นสภาพเศรษฐกิจต่างๆ ไป ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่มชน คติทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชน
- ข.) ช่วยให้รู้จัก เข้าใจสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชนได้ดีขึ้น
- ค.) วรรณกรรมมุขปาฐะเป็นที่รวมแห่งศิลปะ และศาสตร์เป็นที่รวมความรู้สึกรู้จักคิด ความเชื่อ ความกลัว ความนิยม ความบันเทิง และระเบียบแบบแผนของสังคม
- ง.) ช่วยให้รู้จักสภาพชีวิตในท้องถิ่น ชีวิตของกลุ่มชนอันจะเป็นแนวทางนำไปสู่การเข้าใจมวลมนุษย์
- จ.) ช่วยให้เห็นปัญหาและพฤติกรรมต่างๆ ของกลุ่มชนในท้องถิ่นอันเป็นประโยชน์ในด้าน เศรษฐกิจ การเมือง ศาสนาและสังคม

*สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ “ลักษณะภาษาและวรรณกรรมนครศรีธรรมราช” ในรายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ ๓ : ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชจากภาษาและวรรณกรรม หน้า ๘๐.

^๖ประจักษ์ สายแสง “ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชจากวรรณกรรมมุขปาฐะ” ในรายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ ๓ : ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชจากภาษาและวรรณกรรม หน้า ๒๐๙ - ๒๑๑.

^๗วิมล คำศรี วรรณกรรมท้องถิ่นศึกษา หน้า ๑๐ - ๑๕.

๔.๑.๔ การศึกษาวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช ทำให้สามารถมองเห็นคุณค่าของวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนี้ในฐานะที่เป็นสื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมและวิถีชีวิตของสังคมเมืองนครศรีธรรมราช ด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น

ก.) การเมือง การปกครอง

ข.) สังคมและเศรษฐกิจ หมายถึง ศาสนา การศึกษาศิลปกรรม ประเพณีและความเชื่อ ค่านิยมของสังคม และความสัมพันธ์กับเมืองอื่นๆ^๑

จากการพิจารณาคคุณค่าของวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราชตามแนวความคิด และผลการศึกษาของนักวิชาการทางคติชนทางคติชนวิทยา เท่าที่ได้นำเสนอมาพอจะสรุปได้ว่าวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราชมีคุณค่าดังนี้ คือ^๒

คุณค่าทางอารมณ์ คือ ให้ลีลาของถ้อยคำลักษณะต่างๆ

คุณค่าทางสังคม คือ เป็นสื่อสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมด้านต่างๆ

คุณค่าทางสติปัญญา คือ ให้ความรู้ทางศิลปะและศาสตร์สาขาต่างๆ

คุณค่าทางคติธรรมและจริยธรรม คือ ให้แง่คิดและแนวปฏิบัติต่างๆ อันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพสังคม

คุณค่าทางด้านศิลปกรรม คือ ให้คุณค่าตามแนววรรณศิลป์ ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

คุณค่าเหล่านี้จะส่งผลไปยัง นักศึกษา ครูอาจารย์ นักปกครอง ผู้สนใจศึกษา โดยทั่วไป และประเทศชาติในที่สุด

๔.๒ บทบาทของวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช

วรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช มีบทบาทสำคัญต่อสังคมหลายด้าน เป็นต้นว่าด้านจริยธรรม การปกครอง การศึกษา เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เป็นต้น โดยเฉพาะบทบาทด้านจริยธรรมนั้นเน้นมากเป็นพิเศษ

อย่างไรก็ตามพอจะจำแนกบทบาทของวรรณกรรมมุขปาฐะที่มีต่อสังคมออกได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ

๔.๒.๑ วรรณกรรมมุขปาฐะมีบทบาทในลักษณะของการอนุรักษ์ และพัฒนาสังคมด้านต่างๆ อันหมายถึง วรรณกรรมมุขปาฐะที่สนับสนุนให้สังคมนั้นๆ ดำรงอยู่ เป็นไปและพัฒนาไปตามแบบแผนของสังคม

๔.๒.๒ วรรณกรรมมุขปาฐะมีบทบาทในลักษณะของการต่อต้านสังคมด้านต่างๆ อันหมายถึง วรรณกรรมมุขปาฐะที่ขัดต่อสภาพของสังคมที่เป็นอยู่ เป็นลักษณะของการเสนอแนวคิดแปลกใหม่ไปจากสภาพของสังคม

บทบาทของวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช ทั้ง ๒ ลักษณะนี้ ปัจจุบันกำลังได้รับการสนับสนุนส่งเสริม ฟื้นฟูด้านเทคนิควิธีต่างๆ ทั้งในภาครัฐและเอกชน ทั้งในสถาบันการศึกษาและนอกสถาบันการศึกษา เป็นต้นว่า

^๑วิเชียร ณ นคร "ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชจากวรรณกรรมมุขปาฐะ" ในรายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ ๓ : ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช จากภาษาและวรรณกรรม หน้า ๒๑๔ - ๒๓๐.

มีการนำเอาวรรณกรรมมุขปาฐะไปใช้ในการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมทางวัฒนธรรม ในสถานศึกษาในระดับต่างๆ มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อาศัยวรรณกรรมมุขปาฐะเป็นสื่อมาใช้ประโยชน์เพื่อ การต่างๆ มีการนำเอาบทบาทวรรณกรรมมุขปาฐะมาเป็นสื่อในการส่งเสริมพัฒนาจริยธรรม การปกครอง การศึกษา เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมพื้นบ้าน เป็นต้น^๑

นอกจากใช้วรรณกรรมมุขปาฐะ เพื่อการ “ส่งเสริม” ดังกล่าวแล้ว ยังใช้วรรณกรรมมุขปาฐะเพื่อการ “ต่อต้าน” อีกด้วย เช่น ใช้วรรณกรรมมุขปาฐะ โฆษณาประชาสัมพันธ์ต่อต้านภัยเอตส์ ต่อต้านภัยยาเสพติด และต่อต้านสภาพ ความเสื่อมโทรมทางสังคมด้านอื่นๆ เป็นต้น^๒

กิจกรรมเหล่านี้ล้วนช่วยให้บทบาทของวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราชเด่นชัดและเป็นประโยชน์ ต่อสังคมและชุมชนอย่างกว้างขวางและจริงจังยิ่งขึ้น

๕. สรุป

วรรณกรรมที่ถ่ายทอดหรือสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งด้วยวิธีการจดจำ หรือเล่าสืบทอดกันมา ด้วยวิธีปากต่อปาก อาศัยสื่อภาษาพูดเป็นสื่อสำคัญ ซึ่งเรียกว่า “วรรณกรรมมุขปาฐะ” นั้น มีแพร่หลายอยู่ในท้องถิ่น นครศรีธรรมราช ควบคู่กับกำเนิดของชุมชนและสังคมมานานแล้ว

วรรณกรรมเหล่านี้ มีลักษณะ คุณค่าและบทบาทน่าสนใจศึกษาอยู่หลายประการ คือ ส่วนใหญ่ไม่ทราบแน่ชัด ว่าใครเป็นผู้แต่งหรือสร้างสรรค์ไว้เมื่อใด มีเป้าหมายในการแต่งหรือสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อรับใช้บุคคลและสังคม ในแต่ละกลุ่มชน ทั้งด้านศิลปะและศาสตร์ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มชนและสังคมนั้น เนื้อหาสาระของวรรณกรรม ล้วนเป็นผลผลิตทางภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำเอาพฤติกรรมของสังคมและสภาพสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นมาผูกร้อย เป็นเรื่องราวซึ่งมีสสารดีละ สาระบันเทิง สุนทรีย์ะ มีความงดงามอย่างชาวบ้านตามสภาพวิถีชีวิต

ตัวละครที่คิดค้นขึ้นมาก รวมทั้งบรรยากาศก็สามารถสัมผัสได้ในชุมชน เว้นเสียแต่ว่าเป็นเรื่องพิเศษที่จงใจ ให้เป็นเรื่องเหนือธรรมชาติ จึงจะเป็นลักษณะจินตนาการหรือบุคลาธิษฐาน ฉันทลักษณ์ที่ใช้มีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ซึ่งมีเอกลักษณ์ของพื้นบ้าน ถ้อยคำ ถิ่นนวน ภาษา เป็นลักษณะเฉพาะท้องถิ่นที่เข้าใจง่าย ความหมายชัดเจน ตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อม หากจะใช้ไวยากรณ์และสัญลักษณ์อยู่บ้าง ก็มักเป็นที่รู้จักและเข้าใจกันดีในชุมชนนั้นๆ

^๑วิมล คำศรี คติชนวิทยาศึกษา หน้า ๑๓๐ - ๑๔.

^๒วิมล คำศรี คติชนวิทยาศึกษา หน้า ๑๓๑ - ๑๔๔.

วรรณกรรมที่ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นมาแต่ละประเภทมีลักษณะ รูปแบบ โครงสร้าง เนื้อหา และโอกาสที่ใช้แตกต่างกัน จึงทำให้วรรณกรรมมุขปาฐะที่แพร่หลายในท้องถิ่นนครศรีธรรมราชแต่ละประเภทมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว โดยภาพรวมวรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช มีความสำคัญยิ่งต่อการศึกษา สังคม และชุมชนในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะวรรณกรรมให้คุณค่าทั้งทางอารมณ์ สังคม สติปัญญา คติธรรม จริยธรรม ศิลปกรรม และมีบทบาทต่อสังคมทั้งในลักษณะการอนุรักษ์พัฒนาและต่อต้านสังคมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สังคมและชุมชนดำรงอยู่อย่างสันติสุข ผู้คน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีดุลยภาพ

บรรณานุกรม

เจือ สตะเวทิน. **ประวัติวรรณคดีไทย** ครูสภา ๒๕๑๗.
 นครศรีธรรมราช, วิทยาลัยครู. **ประวัติศาสตร์และโบราณคดีนครศรีธรรมราช**. วิทยาลัยครู
 นครศรีธรรมราช ๒๕๔๑.
 ----- . **รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ ๓**. โรงพิมพ์กรมศาสนา ๒๕๒๘.
 บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. ม.ล. **วิเคราะห์วรรณคดีไทย** สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย. ๒๕๓๔
 วิมล คำศรี. **การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช** วิทยาลัยครู
 นครศรีธรรมราช. ๒๕๔๓.
 ----- . **วรรณกรรมท้องถิ่นศึกษา** วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช ๒๕๓๔.
สัมมนาปัญหาวัฒนธรรม วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช ๒๕๓๓.
 สุวิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. **คติชาวบ้านปักษ์ใต้**. ก้าวหน้า ๒๕๑๒.

“หนึ่งภาพ - พันคำ” (ผ้าของพระภิกษุและภิกษุณี)

ผจญ มีจิตต์ / รวบรวม

๑ ตามพระวินัยพระพุทธรองค์ทรงกำหนดให้พระภิกษุ มีผ้าเพียงสามผืน เรียกว่า “ไตรจีวร” ซึ่งเรามักจะเรียกว่าผ้าไตร คือ สบง จีวร และสังฆาฏิ อันรวมอยู่ในเครื่อง “อัฐบริขาร” (อัฐ แปลว่า แปด) ประกอบไปด้วย สบง จีวร สังฆาฏิ ประคดเอว บาตร ธรรมกรก (ท่า- มะ- กะ- หร-ก- หม้อกรองน้ำ) มีดโกน และกล่องเข็ม หรือจาง่ายๆ ว่า “ผ้า ๔ เหล็ก ๓ น้ำ ๑” ซึ่งภิกษุห้ามหยิบยืมซึ่งกันและกัน ดังนั้นผู้จะขอบวชในพระพุทธศาสนาอย่างน้อยจะต้องมีอัฐบริขาร ๔ อย่าง จะต้องไปแสดงต่อที่ประชุมสงฆ์ในเวลาบวช คือ สบง จีวร สังฆาฏิ และบาตร

ในบรรดาเครื่องอัฐบริขารที่เราเห็นได้ง่ายและบ่อยที่สุด คือ สบง จีวร และสังฆาฏิ ผ้าเหล่านี้สมัยพุทธกาล พระองค์ทรงให้ใช้เฉพาะผ้า “บังสุกุลจีวร” คือผ้าที่ห่อซากศพเท่านั้นโดยนำไปทำความสะอาดแล้วเย็บต่อกันเป็นมุมเป็นขอบ คล้ายผืนนาหลังจากนั้นนำไปย้อมอย่างไม่เป็นสีเหลือง หรือสีแดงเข้มเพื่อให้ต่างจากของชาวบ้านทั่วไป แต่ต่อมาทรงอนุญาตให้ใช้จีวรจากผู้ที่มีจิตศรัทธาบริจาคถวายอีกอย่าง เรียกว่า “คหบดีจีวร” แต่ปัจจุบัน “บังสุกุลจีวร” ไม่มีให้เห็นอีกแล้วเหลือเฉพาะ “คหบดีจีวร” เท่านั้น

“ไตรจีวร” สมัยพุทธกาลมีเพียงสามผืน คือ “อันตราสก” คือผ้าถุงที่เราเรียกว่า “สบง” ใช้นุ่งปกปิดร่างกายส่วนล่าง และจะมีประคดเอว หรือรัดประคด รัดสบงแทนเข็มขัด “อุตราสงค์” (จีวร) คือผ้าห่ม เรียกว่า “จีวร” ใช้ห่มคลุมร่างกายส่วนบน และ “สังฆาฏิ” คือผ้าคลุมซ้อน หรือผ้าพาด เดิมใช้คลี่ห่มซ้อนกับจีวรอีกชั้นในเวลาอากาศหนาว และเป็นผ้าพับทบซ้อนใช้พาดบนบ่าซ้ายในโอกาสที่เป็นพิธีกรรมแต่ธรรมเนียมนี้มีเฉพาะพระสงฆ์สยามเท่านั้น ดังหลักฐานปรากฏตามรูปแบบพระพุทธรูปสกุลช่างต่างๆ ในสมัยต่อมา

ส่วนผ้าสำหรับภิกษุณีนั้น เรียกว่า “ปัญจจีวร” (ปัญจแปลว่าห้า) คือนอกจากไตรจีวรแล้วยังมีผ้าอีก ๒ ผืน ใช้เพื่อให้เหมาะสมกับสรีระของสตรีคือ “สังกัจฉิกะ” (ผ้ารัดหน้าอก) และ “อุทกสาฎิกา” (ผ้าอาบหน้า) แต่ต่อมาผ้าสังกัจฉิกะหรือผ้ารัดอกของภิกษุณีได้เปลี่ยนไปเป็นผ้าเฉียงปิดไหล่ซ้ายของภิกษุและสามเณร เรียกว่า “อังสะ” (ผ้าสวมคล้องเวียงป่าของภิกษุ,สามเณร) นิยมใช้กันในอินเดีย รวมถึงดินแดนอื่นๆ ทั้งลังกา และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย

นอกจากนั้นในประเทศ อินเดีย ทิเบต เนปาล จีน ญี่ปุ่น เกาหลี พม่า ตลอดถึงตอนเหนือของไทยเมื่อถึงฤดูหนาวอากาศหนาวเย็นมากๆ พระภิกษุสงฆ์จึงนิยมสวมอังสะเป็นเสื้อยืดแขนยาว และอนุโลมให้สวมหมวกไหมพรมชนิดไม่มีปีก ตลอดถึงถุงเท้าสีกัลไล์เคียงกับจีวรเพื่อกันหนาวตามความเหมาะสมได้อีกด้วย

ส่วน “ผ้ารับประเคน” เหตุที่พระสงฆ์ต้องใช้ผ้ารับประเคนน่าจะมาจากการตีความพระวินัย ที่พระสงฆ์ไม่ควรรับสิ่งของจากมือสตรีโดยตรง ซึ่งโอกาสที่มีมือทั้งสองอาจจะสัมผัสกัน “เป็นเหตุให้เกิดจิตกำหนด” ขึ้นได้ จึงวิวัฒนาการใช้ผ้ารับประเคนในกรณีที่สตรีถวายสิ่งของแก่พระภิกษุ สามเณร แทน

สำหรับ “ผ้ากราบ” ซึ่งอดีตผ้าชิ้นนี้เคยเป็นสิ่งของถวายพระภิกษุที่สำคัญอีกสิ่งหนึ่งในงานพระราชพิธีต่างๆ หรือในวาระสำคัญของเจ้านาย จะมีการปักลวดลายและจารึกอักษรชื่องานถวายพระสงฆ์เป็นที่ระลึก เช่นเดียวกับ “ตาลปัตร” แต่สมัยต่อมาพระสงฆ์มักจะนำผ้ากราบไปพาดป่าชายในพิธีกรรมต่างๆ ด้วยเช่นเดียวกับสังฆาฏิ จนสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงห้ามใช้ผ้ากราบพาดป่าพระสงฆ์จึงเก็บผ้ากราบใส่ยามในที่สุดธรรมเนียมนี้ก็หายไปจากพระภิกษุสยาม แต่ยังคงหลงเหลืออยู่ในคณะสงฆ์ของประเทศกัมพูชานี้คือวิวัฒนาการผ้าไตร ผ้าปัญจจีวร ผ้ารับประเคน และผ้ากราบ ของพระภิกษุ ภิกษุณีในพุทธศาสนาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน.

(รวบรวมจาก ศรัณย์ ทองปานเอกสาร “สารคดี” ประจำเดือน ก.พ. ๒๕๖๕)

สาระข่าว : องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

ศูนย์ข่าวประชาสัมพันธ์ ฝ่ายการประชาสัมพันธ์
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

สาระข่าวองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นกิจกรรมที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องปฏิบัติให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างเป็นรูปธรรม สาระข่าวที่นำมาลงในสาธนนครศรีธรรมราช ฉบับประจำเดือนสิงหาคม ๒๕๖๕ มีดังนี้

นายกของเรา กนกพร เดชเดโช นำ อบจ. นครศรีธรรมราช เดินทางขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษา “หนึ่งอำเภอ หนึ่งถ้วย” มอบงบประมาณ ๒๕๐,๐๐๐.- บาท/อำเภอ เพื่อสนับสนุนการจัดแข่งขันกีฬาอำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช

วันพฤหัสบดีที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๕ นายก กนกพร เดชเดโช มอบหมายให้นายวิสุทธิ บุญชูวงศ์ ที่ปรึกษา กิตติมศักดิ์นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ร่วมเป็นเกียรติในพิธีเปิดการแข่งขันกีฬา “จุฬาภรณ์เกมส์” ประจำปี ๒๕๖๕ โดย ส.ส. แทน นายชัยชนะ เดชเดโช รองเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ เป็นประธานในพิธีเปิด นายอำนวยการพรรคประชาธิปัตย์ เป็นประธานในพิธีเปิด นายอำนวยการ ชูเมือง ประธานคณะกรรมการจัดการแข่งขัน กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดการแข่งขันกีฬาเพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนได้แสดงความสามารถในด้านการกีฬา อันก่อให้เกิดความสมัคร สนิทสามัคคี มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ และห่างไกล จากยาเสพติด พร้อมด้วยผู้นำท้องถิ่นท้องถิ่น คณะครู - นักเรียน และพี่น้องประชาชนชาวอำเภोजุฬาภรณ์เข้าร่วมพิธี เปิดการแข่งขันกีฬาดังกล่าว ณ สนามกีฬาอำเภोजุฬาภรณ์ โรงเรียนมัธยมศึกษาจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

อบจ.นครศรีธรรมราช ลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) กับ อบจ.เชียงราย เรื่องแลกเปลี่ยนผลผลิตทางการเกษตร และวัฒนธรรมท้องถิ่น

วันที่สี่ของการศึกษาดูงาน (พฤษภาคมที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๕) เวลา ๑๔.๐๐ น. นางกนกพร เดชเดโช (นายกต้อย) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช และ นางอติธรา วันไชยธนวงศ์ (นายก นก) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย ร่วมลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) ระหว่าง อบจ.นครศรีธรรมราช กับ อบจ.เชียงราย เรื่องแลกเปลี่ยนผลผลิตทางการเกษตร และวัฒนธรรมท้องถิ่น ในการเข้าศึกษาดูงานโครงการอบรมสัมมนาและศึกษาดูงานของสมาชิกสภา คณะผู้บริหาร และบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ ซึ่งวันนี้ นายก กนกพร นำคณะ เข้าศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมรับฟังบรรยายสรุป เรื่อง นวัตกรรม

การจัดทำถนนผิวทางแอสฟัลต์ติกคอนกรีต (Asphaltic Concrete) และถนนผิวทางแบบเซอร์เฟสทรีตเมนต์ ชั้นเดียว (Single Surface Treatment) โดยใช้ถนนดินซีเมนต์ การบริหารจัดการน้ำใต้ดิน และดำเนินการรูดขูดเจาะบ่อบาดาล จาก อบจ.เชียงราย นำโดย นาย อติธรา วันไชยธนวงศ์ ร่วมด้วยคณะผู้บริหาร สมาชิกสภา และหัวหน้าส่วนราชการ ของ อบจ.เชียงราย ณ ห้องประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ชั้น ๔ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย ต.ริมกก อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

ในการมาศึกษาดูงานพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ (เชียงใหม่ - ลำพูน - เชียงราย) ครั้งนี้ นายก กนกพร และคณะ ของ อบจ.นครศรีธรรมราช ขอขอบคุณสำหรับการต้อนรับอย่างอบอุ่น ประทับใจจากเจ้าของเฮือน (บ้าน) ทุกแห่ง ซึ่งจังหวัดเชียงรายเป็นโปรแกรมวันแรกที่ก่อนจะเดินทางกลับนครศรีธรรมราช เป็นความมุ่งมั่นตั้งใจว่า ทุกเรื่องราว ทุกประสบการณ์ ความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ได้รับ จะนำมาวางแผนทำงานต่อยอดทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติ มีส่วนร่วมกับภาครัฐ เอกชนและประชาชน เพื่อพัฒนา ขับเคลื่อนการทำงานตามแนวทางขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นรูปธรรม เป็นประโยชน์กับประชาชนอย่างเต็มที่ต่อไป

วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๕ เวลา ๐๘.๓๐ น. นายกนกพร เดชเดโช นายกองดีการบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช มอบหมายให้นายอยุทธิ์ เชาวลิต รองนายกองดีการบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ร่วมพิธีวางพวงมาลาเนื่องในวันรพี วันคล้ายวันสิ้นพระชนม์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ พระบิดาแห่งกฎหมายไทย ณ บริเวณศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมี อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๘ เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยนายไกรศร วิศิษฏ์วงศ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช และหัวหน้าส่วนราชการจากภาคส่วนต่างๆ ร่วมพิธี

**“ถิ่นผลไม้ดก น้ำตกสะอาด ธรรมชาติล้ำค่า หลากหลายภูมิปัญญาชาวบ้าน สืบสานวัฒนธรรม”
คำขวัญอำเภอพรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช**

วันอาทิตย์ที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๕ เวลา ๑๙.๓๐ น. นายก กนกพร เดชเดโช เป็นประธานในพิธีเปิดงานวันชาวสวน อำเภอพรหมคีรี ประจำปี ๒๕๖๕ โดยนายเกรียงศักดิ์ รักษ์ศรีทอง นายอำเภอพรหมคีรี กล่าวต้อนรับและนายอุดมศักดิ์ นวลนุช สมาชิกสภา อบจ.นศ. เขตอำเภอพรหมคีรี กล่าวรายงานการดำเนินงาน พร้อมด้วยนางอวยพรศรี เชาวลิต ส.อบจ.นศ. เขตอำเภอท่าศาลา นายวัชรินทร์ ม่วงหิมพาน ส.อบจ.นศ. เขตอำเภอนบพิตำ คณะผู้บริหาร ปลัด หัวหน้าส่วนราชการ เจ้าหน้าที่ อบจ.นศ. นายกเทศมนตรี นายก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารสถานศึกษา ประธานสตรีในพื้นที่พรหมคีรีและแขกผู้มีเกียรติเข้าร่วมในพิธีเปิดงาน ณ เวทีกลาง สนามหน้าที่ว่าการอำเภอพรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช

วันจันทร์ที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๐๐ น. นายก กนกพร เดชเดโช นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นประธานเปิดโครงการส่งเสริมอาชีพ การเพาะปลูกมะพร้าวน้ำหอมของคนพิการ พร้อมด้วย นายสุชาติ เจริญพงศ์ นายภูริทัต รัตนภาพุ นายคธา รุ่งโรจน์รัตกุล เลขานุการนายก ว่าที่ร้อยตรีพิรพันธุ์ สุวรรณโอภาส นายวิสุทธิ บุญซุงค์ นางสาวอมรรัตน์ เงินเยี่ยม ที่ปรึกษานายก โดยรับฟังคำกล่าวรายงานจาก นางดุขฎิ จันทร์พุ่ม ปลัด อบจ. ณ ศูนย์บริการคนพิการ ทั่วไป องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ ร.๙

โครงการยกระดับคุณภาพชีวิตคนพิการ กิจกรรมฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพ การเพาะปลูกมะพร้าวน้ำหอม ของคนพิการเพื่อสร้างโอกาสสำหรับคนพิการให้มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะในการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้ จากการเพาะปลูกมะพร้าวน้ำหอม จำนวน ๖๐ คน โดยได้วิทยากรจากสำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช นางสาวอรัญญา กาโรฎุมิ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

ที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช มีมติรับหลักการวาระแรก งบปี ๒๕๖๖ กว่า ๙๕๐ ล้านบาท

วันจันทร์ที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๕ เวลา ๑๐.๐๐ น. นายก กนกพร เดชเดโช พร้อมคณะผู้บริหาร ปลัด หัวหน้าส่วนราชการ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษฯ เจ้าหน้าที่ อบจ.นครศรีธรรมราช เข้าร่วมประชุมสภาองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช สมัยสามัญ สมัยที่ ๒ ประจำปี ๒๕๖๕ โดยนายวัชร ถาวรพรหมณ์ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นประธาน การประชุม นางสาวกัญญารัตน์ สวัสดิวงศ์ เลขานุการสภา เป็นเลขานุการในการประชุม พร้อมสมาชิกสภา เข้าร่วม การประชุมครั้งนี้ ณ ห้องประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ชั้น ๕

ทั้งนี้ ที่ประชุมเสนอชื่อ ร่วมพิจารณาและให้ความเห็นชอบสมาชิกสภา ๗ คน เป็นคณะกรรมการแปรญัตติ เรื่องร่างข้อบัญญัติ อบจ.นครศรีธรรมราช เรื่อง งบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๖ (ระเบียบวาระการประชุมที่ ๕) ดังนี้

๑. นายสนั่น แก้วจันทร์ รองประธานสภา คนที่ ๑ (สมาชิกสภา อบจ.นศ. เขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ)
๒. นายปรีชา พรหมเพศ รองประธานสภา คนที่ ๒ (สมาชิกสภา อบจ.นศ. เขตอำเภอยางชุมน้อย)
๓. นายสัญญา แซ่ลิ้ม สมาชิกสภา อบจ.นศ. เขตอำเภอร่อนพิบูลย์
๔. นายอำนาจ ไกรนุกูล สมาชิกสภา เขตอำเภอเมืองฯ
๕. นายณัฐเดช แก้วเรือง สมาชิกสภา อบจ.นศ. เขตอำเภอนาบอน
๖. นายพงศ์กร ชูพันธุ์ สมาชิกสภา อบจ.นศ. เขตอำเภอขนอม
๗. นางสาวกัญญารัตน์ สวัสดิวงศ์ เลขานุการสภา (สมาชิกสภา อบจ.นศ. เขตอำเภอยางใหญ่)

วันที่ ๑๒ สิงหาคม ของทุกปี เป็นวันมหามงคลของชาวไทยทั่วประเทศ ซึ่งตรงกับวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทางราชการกำหนดให้เป็นวันแม่แห่งชาติและประกาศให้เป็นวันหยุดราชการด้วย ซึ่งชาวไทยยอมรับกันทั่วประเทศโดยไม่มีเงื่อนไข ในวันมหามงคลนี้ขอให้ชาวไทยทุกท่านได้ระลึกถึงบุญคุณของแม่ที่มีต่อลูกทุกคน อย่างน้อยก็ขอให้ประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม อันดีงามเพื่อเป็นการตอบแทนคุณของแม่ ซึ่งเป็นการกระทำที่ง่ายและมีคุณค่ามากที่สุด

สารนครศรีธรรมราชฉบับเดือนสิงหาคมนี้ เป็นฉบับ อำเภอกองเรา “อำเภอกำศาลา” ภาพปกและเรื่องจากปก เป็นภาพ “ปากน้ำกลาย” ตำบลสระแก้ว อำเภอกำศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช พร้อมเรื่องราวของอำเภอกำศาลาในด้านต่างๆ ครบครัน โดยเฉพาะเรื่องเด่นในเล่ม คือ “ทวดกลาย เทวดาแห่งคลองกลาย” ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญในอดีตที่ชาวกำศาลาและบุคคลทั่วไปให้ความนับถือ พร้อมกับสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นนั่นคือ “คลองกลาย” สายน้ำประวัติศาสตร์ที่สำคัญและเป็นแหล่งหล่อเลี้ยงผู้คนและสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีบทความอื่นๆ ที่สำคัญและน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่งอยู่ภายในเล่มอย่างหลากหลาย

ในนามคณะกรรมการบรรณาธิการ ขอขอบคุณกัลยาณมิตรที่ช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดทำสารนครศรีธรรมราชฉบับเดือนสิงหาคมนี้ไว้เป็นอย่างสูง เช่น นายสุชาติ พิมเสน ส.อบจ. เขตอำเภอกำศาลาและคณะที่อำนวยความสะดวกในทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัย ภาพถ่าย และคำปรึกษาต่างๆ ด้วยความเต็มใจมาโดยตลอด ขอขอบคุณคุณวันชัย จันทร์ภักดี นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ให้ความอนุเคราะห์บินขึ้นท้องฟ้าด้วยพารามอเตอร์คู่ใจถ่ายภาพปากน้ำกลายและคลองกลายด้วยตัวเองอย่างเต็มใจ ขอขอบคุณชาวสระแก้วและชาวกำศาลาที่ให้ความสำคัญในการดำเนินการจัดทำสารนครในครั้งนี้ นี่คือการตั้งใจที่ส่งผลต่อจิตใจให้คณะทำงานและกองบรรณาธิการได้มีพลังและความตั้งใจในการดำเนินการจัดทำสารนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นมรดกอันล้ำค่าและคู่บ้านเมืองนครศรีธรรมราชมาเป็นเวลา ๕๒ ปี และจะคงอยู่เช่นนี้ตลอดไปตราบนานเท่านาน”

“ขอให้ทุกท่านโชคดีและปลอดภัย”

พศ. พอพล อุบลพันธุ์

บรรณาธิการ

ท่าศาลาคำกรอง

ห้าพันปีนับย้อนรอยถอยไปหลัง
 เครื่องมือหินดินเผาของใช้งาน
 คลองกลายบ้านเราก็คพบของ
 เหริยญพูนันเคยยังฝังในดิน
 ศิลจารึกวัดมเหยงคณ์
 เป็นหลักฐานการอาศัยที่สำคัญ
 ปี ๒๓๕๒ ชื่ออำเภอกลาย
 ปากน้ำท่าสูงวัดเตาหม้อที่ว่าการ
 วัดป่าเรียนตุมปังโมคลาน
 ตาพรานบุญทวดกลายพระนางตรา
 อุทยานเขานันธรรมชาติ
 น้ำตกสุนันทาไม่ราแรง
 หาดทรายแก้วอีกแห่งแหล่งท่องเที่ยว
 ท่าศาลาใหญ่โตไม่โมเม

พบที่ตั้งแหล่งทำกินเป็นถิ่นฐาน
 บ้านบางสารตอกย้ำที่ทำกิน
 เป็นรอยร่องการอาศัยในท้องถิ่น
 โมคลานพบทรัพย์สินเงินพูนัน
 ที่ลุ่มไหนดมันคงไม่ผิดผัน
 จึงยืนยันเมืองเก่าแก่แต่โบราณ
 ท่าศาลาชื่อสุดท้ายใช้เรียกขาน
 ก่อนจะเป็นหมู่บ้านท่าศาลา
 เป็นโบราณสถานทรงคุณค่า
 พ่อท่านขลุ่กวัดเทวดาฯพ่อท่านแดง
 น้ำอากาศพิสุทธิ์ใสในทุกแห่ง
 หาดทะเลแหล่งเล่นหาดทรายชายทะเล
 พิพิธภัณฑน์นำเหนียวให้สรวลเส
 แดนทะเลที่อุดมสุขสมบูรณ์

งามภาพ - งามคำ

ล. ลิง เปลี่ยนงาน

ล. ลิง ไต่ราว อยู่ข้างเรือ

ช่วยเหลือ ชาวทะเล เทียบเร็วอน

เขาว่า "ขึ้นมะพร้าวทรมาน ท่านวานร"

มังก็ นินนอร์มอล ลงต้อนปลา

สุมุข ศรีสมบัติ : คัดภาพ

สมใจ สมคิด : กรองคำ

อลิพ บุญยภักดี : ออกแบบ